

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עו'מי
עו'לים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת משפטים תש"פ

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

1 **משנה** מלוח - כל דבר מלוח. **גמרא** פירות גוסר - פירות ארץ מן בנות
 2 חשובים מן הפת. **יוזא** - משמע מידי דבר אכילה. **מונא** - דבר הסוער. דשריק
 3 **ורבא סאפורית** = שהובא מתוך ממונה. מתוך צולת פנים בשרו מחליק. עד
 4 **דמריד** - דעתו מטרפת. **באלושי** - אוכלוסי בני אדם. **סלם** - ברות - ספלים מלאים
 5 חתיכות דג חוקן. שקורים טונגיא. **לוקצי**

6 **תאנים** - למאכל פועלים שקורצים תאנים. 1
 7 וזו מרובית עד שכל אלו צריכין לשם 2
 8 למאכל. **בריבות** = קוביאיש בלעז. **חמש** 3
 9 **בריבות** בחדש - שלש פעמים בחדש 4
 10 מורידים ממנו כך. **שמיים** ונותת אהים - 5
 11 ענין שנים אחסו הדו כולם. וכן שנותיהם. 6
 12 **שריף** - והביט לח שיש בו מרק. כמו 7
 13 שורפה היה. **משנה** מברך אחרים שלש 8
 14 **בריבות** - רב גמליאל לטעמיה. דאמר לעיל 9
 15 בפירוק (לזא). כי שחאה משבעת המינים 10
 16 מברך אחריו שלש ברכות. **אפילו** אבל שלק 11
 17 - של ירק. וזוהו מונו - שסמן עליו למונו. 12
 18 **והסריני** - צריכי ספקו. **גמרא** וכתב - 13
 19 אבולדו קאי. ובהואו קרא שלש ברכות 14
 20 רמיז. דראמתיין בפרק 'שלשה שאכלי' 15
 21 (ספח). **ארץ תפסיק** הענין - ולא קאי 16
 22 'זורבת' - אלא אחרם. **דסמין** ליה. ורבין 17
 23 גמליאל הקרא - הפסקה למפרש חנה 18
 24 דכתיב ביה. **הוא** קטא אנתא; **למעטי** שאם 19
 25 סכסח כמות שחוא - אין זו בכלל ברכה. 20
 26 אלא אם כן עשאה לחם. **חמשת המינים** - 21
 27 כולם מן דין. **חטין** שטריון וסוכמין שובלת 22
 28 שיעל ושפון. **סוכמין** - מן חטה. **שבת** 23
 29 שיעל ושפון - מן שורדה. **מברך** עליו 24
 30 **בורא מיני מונוות** - אם עשאה בחשבל. כל 25
 31 **שהוא** משבעת המינים - משאר שבעת 26
 32 המינים האחרים במשפוק. ואינו מן 'אשר 27
 33 דעין' **על העין ועל פה העין** ועל ארץ המדה 28
 34 טובה ורובתה" - אנתריחו קאי. כולה עד 29
 35 סופה. **ברך תמים** בראש חוש בו - אף עק 30
 36 גב דרמיא לתרתה. **הכא מאי** - מן מחמתנין 31
 37 ברתיה הכא ונוגא. כגון 'על הארץ ועל 32
 38 הפירות' ולא הריא חתימה בשתים ממש. 33
 39 ברמפתו של ארץ **שלשה שאכלי** (טא). 34
 40 או לן וחה לחו - רב חסדא מנבל. ובבבל 35
 41 'חמין' ועל הארץ ועל פירותיה; ורבי יוחנן 36
 42 אנאך ישראל. **הרע** חתמין 'על פירותיה'. 37
 43 ואנן מברכינן - על פירותיה. אראך ישראל 38
 44 לחודה קאי. ואנן לא אבלינן מעיניה ומברכים 39
 45 עליהו.

1 **משנה** הביאו לפניו מליח תחלה ופת עמו - **מברך** על
 2 המליח ופוסק את הפת, **שהפת מפלה לו**. **זה הקלל**: **כל**
 3 **שהוא עוקר ועמו מפלה** - **מברך** על העיקר ופוסק את
 4 **המפלה**. **גמרא** ומי איכא מידי דתיי מליח עוקר ופת
 5 **מפלה? אמר רב אחא פריה דרב עוקר אמר רב אשי**:
 6 **מאכלי פירות גוסר** שגני. **אמר רב רבי** **הנה**: **כי**
 7 **היה אילני מברכה דרבי יוחנן** **פירות גוסר**, **וכן**
 8 **היונין בן מאה** - מנקמינו ליה **כל חד וחד עשרה עשרה**,
 9 **וכי היונין בן עשרה** - מנקמינו ליה **כל חד וחד מאה**
 10 **מאה**, **וכל מאה מנייהו הנה מחוקק לחו צנא בר תלחא**
 11 **סאוי ואכלי לחו ומשתבע דלא טעמי וינא**. **וינא סלקא**
 12 **דנקתה? אלא אימא**: **"מונא"**. **רבי אבהו אביל עד דהיה**
 13 **שירק ליה דהרבא מאפותיה**. **ורב אמר** **ורב אסו היה אבלי**
 14 **עד דנתור מנייהו**. **רבי שמעון בן לקיש הנה אביל עד**
 15 **דמריד**, **ואמר לחו רבי יוחנן לרבי נשיאה**, **הוה משדר**
 16 **ליה רבי יוחנה** **נשיאה באלושי אבפתיה ומיתיה ליה**
 17 **ביתיה**. **כי אתא רבי דימי**, **אמר**: **עיר אחת היתה ליה**
 18 **לנאי המלך** **בדר המלך**, **שהיו מוציאים ממנה שלוש**
 19 **רבוא ספלי ביות לקוצי תאנים מערב שבת לערב**
 20 **שבת**. **כי אתא רבין אמר**: **אילן אחד היה לו לנאי המלך**
 21 **בדר המלך**, **שהיו מורידים ממנו ארבעים סאה גולות**
 22 **משלוש בריכות בחדש**. **כי אתא רבי זעקא אמר**: **עיר**
 23 **אחת היתה בארץ ישראל וגופנית שמה**, **שהיו בה**
 24 **שמינים וזגות אוחים כהנים נשואים ומשנים וזגות אהות**
 25 **כפולות**. **וגדקו רבנן מסורא ועד נהרדעא**. **ויא אשכחו**
 26 **בר מנתיה דרב הקדא דהוה יסנין לרמי בר אבא** **לומר**
 27 **עוקבא בר חמא**, **ואף על גב דאינהו היוו כהנתא - אינהו**
 28 **לא היו כהני**. **אמר רבי**: **כל סעודה שאין בה פלח - אינה**
 29 **סעודה**. **אמר רבי תימא בר אבא אמר רבי יוחנן**: **כל**
 30 **סעודה שאין בה שרף אינה סעודה**. **משנה אכל**
 31 **ענבים ותאנים ורמונים - מברך אחרים שלש ברכות**,
 32 **דברי רבן גמליאל**; **וחקמים ואומרים**: **ברכה אחת מעין**
 33 **שלש**. **רבי עקיבא אמר**: **אפילו אכל שלק והוא מונו - מברך עליו שלש ברכות**. **השותה מים**
 34 **לצנאו** - **מברך** **"שהכל נהיה בדברך"**. **רבי טרפון אמר**: **"בורא נפשות רבות וחסרונן"**. **גמרא**
 35 **מאי טעמא מברך גמליאלא**: **הכתיב**: **"ארץ חטה ושבועה"** וגו'. **וכתיב**: **"ארץ אשר לא במספסת**
 36 **האכל בה לחם"** וגו'. **וכתיב**: **"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך"**. **ורבנן** - **"ארץ תפסיק**
 37 **העין ורבן גמליאל נמי**, **"ארץ תפסיק הענין - התואר מבטע ליה למעטי** **מבוסס את התפסה**.
 38 **אמר רבי יעקב בר אדי** **אמר רבי תינאי**: **כל שהוא מבטע המינין - בתחלה מברך עליו**
 39 **"בורא מיני מונוות"**, **ולבסוף ברכה אחת מעין שלש**. **אמר רבה בר מרי אמר רבי יהושע בן**
 40 **לוי**: **כל שהוא משבעת המינין - בתחלה מברך "בורא פרי העין" ולבסוף ברכה אחת מעין**
 41 **שלש**. **אמר ליה אבוי לרב דימי**: **מאי נהו** **"ברכה אחת מעין שלש"**? **אמר ליה**: **אפריז דעין** -
 42 **השרה**, **ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שהנתלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבעו מפריה**. **רחם ה' אלהינו על ישראל ענף ועל**
 43 **יהושלים ענף ועל מקדשך ועל מובדך**, **ותבהו יהושלים עיר קדוש בבתיה ביימנו והעלנו לחוקה ולשמונה בה**, **כי אתה טוב ומטיב**
 44 **לכל**. **דחמשת המינין - "על המחיה ועל התפילה ועל תנובת השדה" כו' וחותם "על הארץ ועל המחיה"**. **מיתחם במאי חתימ?**
 45 **כי אתא רבי דימי אמר**: **רב חתים בראש חדש "ברך מקדש ישראל וראש הדרים"**. **הכא מאי? רב הקדא אמר**: **"על הארץ ועל**
 46 **פירותיה"**. **ורבי יוחנן אמר**: **"על הארץ ועל הפירות"**. **אמר רב עמרם**: **ללא פליגי**, **הא - לן והא - ליה**. **מתקוף לה רב נתקן בר**
 47 **זעקא**: **אינהו אבלי ואנן מברכינן? אלא אימך**: **רב הקדא אמר**: **"על הארץ ועל הפירות"**. **רבי יוחנן אמר**: **"על הארץ ועל פירותיה"**.

1 עבדינא כבולה - וכן אנו נוהגין בראש, וטברמינן בתר מאו ובתר ירקא "ברא
2 נפשות רבות" ולבני מערבא דמברכין חבי רב וכו' - ואנו לא עבדינן
3 כבני מערבא. ודוקא לדידהו שהיה דרכם לטלקם בלילה שיכא ברכה ד'לשמור
4 חקיו', כרבינא: "ושמרת את החקק האת למועדא מימין וגו'". אבל אנו שמשלקין
5 אותו בחיז דהים, או אפילו נטלקן בלילה -

6 לא שייך חקה. ודוקא לדידהו דקסברי לילה
7 לא זמן תפילין הוא רמימין ימימיה" אתא
8 למעוטי לילת - שכיבא ברכה ד'חקה'. אבל
9 אנו דקיימא לן דלילה זמן תפילין הוא, ואנו
10 משמינן תפסוק "ושמרת החקק" וגו' בפסח,
11 ומה שאנו מניחין אותו בלילה - מפני
12 שגמא יפיה ברוך אפילו נמוחן לטלקא עד
13 הלילה - לא מברכין. אף על גב דאנו
14 קיימא דן שבת דהים טוב לאו זמן תפילין
15 אפילו הוי - לא מברכין, ודוקא לדידהו
16 דסבירא להו "חקה" קאי אתפילין מברכין.
17 ודורע, שהיה איתנו ולא היה מברכין אלא
18 אתפילין לחדידהו. משום דבתיב ביה "חקה",
19 אבל שאר מצות כגון ציצית וזלבל וטובה
20 - לא היו מברכין (והוא חקין הבא) וקשה.
21 דהוי מצוי לשנויי הכי: לאפוקי שאר מצות,
22 אפילו לבני מערבא.

15 שהוא פביעה - ביצה טובה מפניו. פי אתא רבין אמר: טבא ביעתא מגולגלתא משימא
16 קיימי כולתא. פי אתא רב דמי אמר: טבא ביעתא מגולגלתא משימא, מכוותיא - מארבעה
17 מבשילתא - כל שהיא פביעה ביצה טובה הימנו, לבר מבשרא. רבי יצחקא אמר: אפילו
18 אבל שלק" כו'. פי אתא רבא מדי דרנהו שלק מווינ? אמר רב אישי: בקלח של כרוב שני. תנו
19 רבנן: כחול - יפה לשינים וקשה לבני מעים, פרישין - קשין לשינים ויפין לבני מעים. כל ירק
20 חי מזריק, וכל קטן מקטין, וכל נפש משיב את הנפש, וכל קרוב לנפש משיב את הנפש. פרוב
21 למזון, ותרדיון לרפואה, אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו. אמר רב: חחול - יפה לשינים
22 וקשה לבני מעים. מאי תקנתיה? - נלעיסה ונשדדיה. פרישין - קשין לשינים ויפין לבני מעים.
23 מאי תקנתיה? - לשלקוניה ונבלעיהו. כל ירק חי מזריק, אמר רבי יצחק: בעקודה ראשונה
24 של אחר הקנה. ואמר רבי יצחק: כל האוכל ירק קודם ארבע שעות - אסור לספר הימנו. מאי
25 טעמא? משום ריהא. ואמר רבי יצחק: אסור לאדם שיאכל ירק חי קודם ארבע שעות. אימימר
26 וימר ויזמרא ורב אישי הוה יתבי, איתו בפרמיהו ירק חי קודם ארבע שעות, אמרמר ורב אישי אבל
27 וימר ויזמרא אלא אלא אמרו ליה: מאי דעמית? דאמר רבי יצחק: כל האוכל ירק קודם ארבע
28 שעות אסור לספר הימנו, משום ריהא? והא אנו דקא אכלינו וקא משתעית בהדן? אמר רבי יצחק:
29 אנו באתר דרבי יצחק סבירא לי, דאמר רבי יצחק: אסור לאדם שיאכל ירק חי קודם ארבע
30 שעות. "כל קטן מקטין" אמר רב תסדא: אפילו גדיא בר זוזא. ולא אמרו אלא דלית ביה
31 רבנא, אבל את ביה רבנא - לית לן בה. "כל נפש משיב נפש". אמר רב פפא: אפילו גידלני
32 דבי גילי. "כל הקרוב לנפש משיב את הנפש". אמר רב אחא בר יעקב: עונקא. אמר ליה רבא
33 לשמעיה: פי מיתית לי אומקא דבשרא, טרה ויתית לי מתיבא דמקרב לבי "ברוד". "קרוב
34 למזון ותרדיון לרפואה". ברבי, למזון אין, ולרפואה לא? והא תניא: ששה דברים מפראין
35 את החולא מחליו ורפואתן רפואה, ואלו הן: קרוב, ותרדיון, וימי סיסין, דבש, יקבה, ותרתי,
36 ויתרת הכבד! - אלא אימא: "קרוב אף למזון". "אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו" איני?
37 והא אמר ליה רבא לשמעיה: פי חותית ליתתא בשוקא - רב תמיא לי: "במאי ברכת ריפתא!
38 אמר אבוי: מבלי בשר. ורבא אמר: מבלי יין. איתמר, רב אמר: מבלי בשר. והמאיל אמר:
39 מבלי עצים. ורבי יוחנן אמר: מבלי יין. אמר ליה רבא לרב פפא: סודני, אנו תברינו לה
40 בבשרא ותמרא, אתון דלא נפיש לבו חמרא - במאי תבריתו לה? אמר ליה: בציצית. פי הא
41 דביתיהו ירב פפא בתר דמבשלא לה - תברא לה תמנאן אופי פריסיתא. תנו רבנן: דג קטן
42 מליח פעמים שהוא ממת - בשבקה, בשבקה עשר, ובשערים ושבעה. ואמר ליה: בעשרים
43 ושלושה. ולא אמרו אלא בממור ולא מביה. אבל ממוי שפיר - לית לן בה, ודלא ממור שפיר לא אמרו אלא שמה בתריה
44 שכרא, אבל שמה בתריה שכרא - לית לן בה, "והשתות מים לצמא" וכו'. לאפוקי מאי? - אמר רב אדי בר אבין: לאפוקי למאן
דנתקתה

1 קופרא - כל מיני בשר. אבל ירק לא - צריך לברוכי אחיה. חד תרי - מר
2 וזוטא שהחבר כאן יחד, בלא שם אבוי - עבדי כרב יצחק בר אבדימי, שהחבר
3 בשמו ובשם אבוי. ותרי כחד - מר רב אישי שהחבר בשמו ובשם אבוי, עבדי
4 כרבי יצחק שהחבר יחד. כבולה - אף כרב פפא. כל שמעון ירקא - משנה היא
5 במסכת נדה. לפעושי ברכא - וכל שמי מיא.
6 לפעושי מצות - אין מברכין כשמשלקין
7 תפילין וציצית ואחר הקמת שופר וזלבל. כל
8 שהוא בביצה - אין לן מנבל ששני
9 בביצה שלא תהא ביצה טובה לגוף ממנו.
10 מגולגלתא - צלוחית ורובה, ששורפין
11 אותה. קייסי - מרות מחוקות לוג.
12 מגולגלתא משימא - טובה משימא קייסי.
13 מבושלתא - בעים, עלה אמר רבי יואי: כל
14 שהוא בביצה - ביצה טובה ממנו. כלכל של
15 כרוב שנו - שהוא מזון, דרנאי לקמן: כרוב
16 לנזון. ברישין - כרתי. כל ירק חי מרוקח -
17 לנזון. לאו דהפנים. כל קטן - שלא גדל כל
18 צרכו. ולקמן מפרש כמה כל צרכו. כל נפש
19 - דבר וזו הנאכל שלם, כגון דגים קטנים
20 גדולו כל צרכו. הקרוב לנפש - האוכל מן
21 הבהמה במקום דיות שלה. ולקמן מפרש לה.
22 אוי לבית - לכתם, והאכל לפת. ליעיסה -
23 כוסטו לשלכיו. לשלקוניה - כפרה הרבה.
24 אמר יצחק לבוסטו ששנינו. קודם אמר
25 שעות - שאינו זמן סעודה. הריח קשה לבני
26 אדם עוברת עמו קודם אכילה, שהגון
27 ריקן. באחד דרבי יצחק פרידא לי - אבל
28 לא סבירא לן לא סבירא לן לא רזוא -
29 כלומר: נשמן טוב שששו וזו. דלית ביה ריבא
30 - שלא גדל עד רביעת שלו. כגון: טלה
31 רביעת של איל, גדי חור רביעת של שער
32 גדול, וכן כל דבר. גילתני דבי גילי - דגים
33 קטנים מאד ומצויין בן דקוים באגם, ואין
34 דרכן לגדול יותר. אבל דג קטן מן דג גדול,
35 ולא גדל רובע - זה הוא קטן מקטין. עונקא
36 = צואה. מקום בית השחיטה, וטמון ללב
37 ולעמים. לבי ברוך - למקום שברכו שם על
38 השחיטה. וימי סיסין = הבשיל של פוליאיל.
39 ויתרת = ולדירא, שהולך נוצר בו ויתרת
40 הכבד - טרפסא דכבדא. שקורין איברישי.
41 וימי סיסין = היא קשה אבל כשמשבלה שם
42 בשר שמן מתיש כחה. מבלי יין - כשאין
43 שותה אחריה יין. מבלי עצים - שאינו
44 שותה הרבה. מודני = בעל בעל תמרים.
45 ורבי פפא מוכר שבר היה, כדאמר ביאווה
46 שרין (סהא) טרשא דרב פפא שבראי אל
47 פסדי, ואמר רב פפא: אי לא דרנאי שברא
48 שותתי (פסחים ק"גא), הווא נקרא
49 'סודני' כדאמרין: תמרי בחולין לבי סודא
50 דרוח (פסחים ק"גא). דלא נפיש לבו ומריא
51 - ששותי שבר אמת. במאי ברייתא לה -
52 לבחו של לפת. אופי פריסיתא - בקעיהו
53 של עצים גדולות ויהיה שורפת חתך קודת
54 הלפת. פעמים שהוא ממת - ואלו הן: בים
55 השבת ימים למליחתו, או ביום שבעה עשר,
56 כי אדם שבעה ועשרים.
57 מא

קכו

ברכות. פרק שישי - כיצד מברכים דף מה עמוד א - מותר מהדורות "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" תוספות

1 **מאי עמא דבר -** היאך נהגו לברך בתחלה "שחכל" ולבסוף "ברא
2 נפשות רבות והסרתן על כל מה שברא".

הדרן עלך כיצד מברכין

3 **משנה** שלשה שאכלו וכו' וכו' - הקדמן חידד לצרור ברכה בלשון רבים בגון
4 "ברך". שנהלא ויחיתו - איך

התקנתיה ואומצא. רבי טרפון אומר: **"בזרא נפשות רבות**
והסרתן. **אמר ליה רבא בר רב חנן לאבין,** **ואמרו ליה**
לרב יוסף: **התקנת מאי? - אמר ליה: פוק חזי מאי**
עמא דברי.

הדרן עלך כיצד מברכין

שְלֹשָה שְאָכְלוּ בִּאֶחָת חֵיבִין לִמְנוֹן. אֶחָל דְּמָא, וּמְעֻשָׁר
רֵאשׁוֹן שֶׁנִּפְלְתָה תְרוּמָתוֹ, מְעֻשָׁר שְׁנֵי וּקְדֻשָּׁה
שְׁנֵי, וְהִשְׁמֵשׁ שְׁאֵבֵל בְּיָתִי, וְהִכְבִּיתִי - מְזַמְּנִין עֲלוּיו.
אֶחָל מְבָל, וּמְעֻשָׁר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹא נִמְלָה תְרוּמָתוֹ, וּמְעֻשָׁר
שְׁנֵי וּקְדֻשָּׁה שֶׁלֹא נִפְדָּה, וְהִשְׁמֵשׁ שְׁאֵבֵל פְּחוֹת מְכוּזָת,
וְהַיָּוִי - אִין מְזַמְּנִין עֲלוּיו. גִּישֵׁם וְעַבְדִּים וְקַמְיָם אִין
מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן. עַד כַּמָּה מְזַמְּנִין? עַד כַּמָּה; רַבִּי יְהוֹדָה
אָמַר: עַד כַּבִּיזָה. גְּמָרָא מָנָא הִנֵּה מְיָלִי? אָמַר רַב
אָסִי: דָּאִמַר קָרָא "בְּדָלוּ לֹה" אֲתִי וְגֵרְמִימָה שְׁמוֹ יְהוָה."
לֵאלֹהֵינוּ אָמַר מִתְּרַבָּן: "כִּי שֵׁם ה' אִקְרָא אֲתִי וְגָזַל
שְׁלֹא יִגְבִּיהוּ קוֹלוֹ יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ - שְׁצָמְמִיר: "בְּדָלוּ
לֹה" אֲתִי וְגֵרְמִימָה שְׁמוֹ יְהוָה." אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
פִּזִּי: מִןְּיוֹן שְׁאִין הַמְּתַרְגֵּם רִשְׁאֵי לְתַנְבִּייהּ קוֹלוֹ יוֹתֵר מִן
הַקּוֹרֵא - שְׁצָמְמִיר: "מַשְׁפָּה יִדְבֵר וְהַאֲחִיָּים יַעֲנֵנּוּ כְּקוֹלוֹ,"
שְׁאִין תְּלִמּוּד לומַר "בְּקוֹלִי," וְכֹה תְלִמּוּד לומַר "בְּקוֹלִי"
תְּרִיא

21 **בְּקוֹלוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה. נִתְּיָא נְמִי הָכִי: אִין הַמְּתַרְגֵּם רִשְׁאֵי לְתַנְבִּייהּ קוֹלוֹ יוֹתֵר מִן הַקּוֹרֵא, וְאִם**
22 **אֶפְשָׁר לְהִתְרַגֵּם לְתַנְבִּייהּ קוֹלוֹ בְּגִיד הַקּוֹרֵא - אִם יַעֲשֶׂה הַקּוֹרֵא קוֹלוֹ יְקָרָא. אַתְּמַר: שְׁנַיִם**
23 **שְׁאָבְלוּ פֶּתַח - פְּלִיגי בר רבִּי יוֹחָנָן, הַד אָמַר: אִם רָצוּ לִמְנוֹן - מְזַמְּנִין, וְהַד אָמַר: אִם שְׁנַיִם**
24 **רָצוּ לִמְנוֹן - אִין מְזַמְּנִין. תַּנּוּן: שְׁלֹשָׁה שְׁאָבְלוּ בִּאֶחָת חֵיבִין לִמְנוֹן; שְׁלֹשָׁה - אִין, שְׁנַיִם - לֹא**
25 **הָתֵם חוֹבְהֵי, הָכִי רִשׁוֹת. תָּנוּ: שָׂמַע: שְׁלֹשָׁה שְׁאָבְלוּ בִּאֶחָת - חֵיבִין לִמְנוֹן, וְאִין רִשְׁאִין**
26 **לְחֻלְקָי, שְׁלֹשָׁה אִין, שְׁנַיִם לֹא! - שְׂאִנִּי הָתֵם, דְּקִבְעוּ לְהוּ הַחֹבְהֵי מַעֲרִיקָא. תָּא שְׂמַע: הִשְׁמֵשׁ**
27 **שְׂרָיָה מִשְׁמֵשׁ עַל הַשְּׁנַיִם - הֲרִי זֶה אוֹכֵל עִמָּהֶם אָף עַל פִּי שְׂלֵא תַנּוּ לוֹ רִשׁוֹת, הֲרִי**
28 **מִשְׁמֵשׁ עַל הַשְּׁלֹשָׁה - הֲרִי זֶה אוֹנוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם אֵלָּא אִם בֶּן תַּנּוּ לוֹ רִשׁוֹת! - שְׂאִנִּי הָתֵם,**
תְּרִיא

שֶׁחָבַן יִכֹּל לִצְרַף עִם יִשְׂרָאֵל, אֲבֵל חוֹלִין - מַעֲטָרָא לִמְנוֹן. חֵבַנְנִי נַמִּי. נַחֵד רֹדֵד מִנְּיָהוּ שֶׁכַּל אֲבֵל, דָּאָר רֵאִי לֵאחֵרִים. אַמְּנָא אִנַּן מְזַמְּנִין; וְשֶׁל לומַר: אֲדִבְלִיתֵךְ שְׂבֵל לֹאִךְ
שְׂמַה אֲבִילַה, אֲבֵל חֵיבָא אִין לְבָבָה, אֲבֵל חֲרוּמָה - כֹּלֵל פִּחוֹת רִשְׁאֵי לְבוֹחַ הַאוֹכֵל. הוּוּא הָרִין אִם אֲבֵלֵי שֶׁלִשְׁתֵּן שְׂבֵל - דָּאִין חֵיבִים לִמְנוֹן, כְּרִאמְרִינֵי זָבֵן דְּ(ג.א.): הֵר
שַׁלּוּ אַתַּה חֻטְיָא וְתַנְתּוּ וְתַחֵבֵן אַבְבְּלוּ וְנַבְרַךְ עֲלֵיחֶן - אִינוּ מְרַבֵּן אַמְּנָךְ. מִכְּאֵן הַהּ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הַשֶּׁלֶשׁ שְׂאֵבֵל, וְהַתּוֹמָה הַהּ מִדְּרַח תַּנְחֵן מִן בָּרִיךְ אֶתְּמַר
אוֹכֵל מַשְׁלֵי - יִכֹּל לְהַצְטַרֵף עִמָּהֶם לִמְנוֹן, דְּתִדּוּ דֵאִינוּ רֵאִי לְאֲבֵל עִמָּם - דַּם רַאֲמִם לְאֲבֵל עִמּוּ, וְכֵן לַעֲבִין הַגְּהוּרָא מִפֵּת שֶׁל גֵּי. אַבֵּל אִם שֶׁלִשְׁתֵּן מוֹרְדִין הַנָּהָה זֶה מִנְּה
- אִין מַצְטַרְפִּין, אָף עַל פִּי שִׁיבּוֹלִים שֶׁלֹּאֵל עַל דְּרַס, דְּהִשְׁתֵּאת מִיֹּאֵד לֵא טַחֲשִׁילִי. **בְּקוֹלוֹ** - שֶׁל מֶשֶׁה - וְגַם אֲמַר: הַיָּהֵר מִיֹּאֵד יִרְאֵה מַשְׁמַח. הַיָּהֵר אִין תְּרִיבִין רִשְׁאֵי הַתּוֹמָה הַהּ
מִתְּרַגְּמִם לְהוּ הַרְּמִי קוֹלֵי וְהִרְמִי מוֹדֵקֵי בְּרִיךְ הוּוּא הוּוּא הַקּוֹרֵא וְשֶׁנֶּה הַהּ מְחַבְּרֵת וְשֶׁנֶּה הַהּ מְשִׁיבֵת וְשֶׁנֶּה הַהּ קָרָא. **בְּקוֹלוֹ** - שֶׁל מֶשֶׁה. מְשִׁיבֵת
מֶשֶׁה בְּכַל כַּחוֹ הַהּ עוֹנֶה מִדִּי הַלְּשִׁמֵי קוֹלוֹ לְכֹל הַעַם. אֲבֵל הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּוּא לֹא הִיהּ צִרִיךְ לְחֵרִים קוֹלוֹ, שְׁדִיר לֹא הִיהּ מוֹדֵב אֵלָּא לְמַשַּׁה לְבַד, וְאִפְּלוּ חֵבִי הַהּ מְגַבִּיהַ
קוֹלוֹ, כִּי שֶׁלֹא יִחַד קוֹלוֹ עַל מַשַּׁה מְתַרְגְּמֵם וְכֵן יוֹתֵר מִקּוֹלוֹ שֶׁ הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּוּא שְׂדִיהָ קוֹרֵא. **אִם** רָצוּ לִמְנוֹן אִין מְזַמְּנִין - פִּירֵשׁ שְׁרִי: וְכֵן לַעֲבִין "תְּרוּמַי" אִשְׁרַר בְּרַבְּת
- אִין אֵלֵיךְ מְבָרַךְ הַלְּהִיא חֲבַר, לְבִנֵי אֵל דָּאמַר אֲבִיךָ נִקְטָיִן שְׁנַיִם שְׂאֵבֵל בִּאֶחָת מְצַדָה לִּחְלָק לְבָרְךְ כֵּל אֲדִיד לְעִצְמִי בֵּין בְּרַבְּת הַתְּרוּמַי בֵּין בְּרַבְּת הַמְּזוּן, קָרָא שְׁרִי
לְמִן. אִין הַלְּהִיא, לְדַעֲלֵ פִּרְק "כִּיצַד מְבָרַכִי (טלַט) מְבַעַדֵּר בִּדְבִי קִרְבִּי. נִתְּן בִּר קַרְפָּא רִשֵׁת לֵאחֹד לְבָרְךְ וְשֶׁנֶּה הַהּ תְּרַבְּנֵהּ. וְעַתָּה יִחַד שֶׁלֵּשׁ הַתּוֹמָה הַהּ אִין שֶׁלֵּשׁ הַתּוֹמָה הַהּ וְשֶׁן אִם
פִּירוֹתֵי וְכֵן וּבִן אֲמַרְנִין לְקַמֵּן (ג.א.) דְּעַל הַמְּנַאר אַחַד מְבָרַךְ לְבִלְעֵן עַל פִּי נִרְשָׁה לֹא דְּבַרְבְּרָה רֵאשׁוֹנָה - מוֹצִיאָךְ אֵת אִתְּהּ שְׁנַיִם לְכַלֵּל עֲלֵמָא. וְהַטְעַם: הַדִּיל יוֹשִׁיבֵן לְאֲבֵל
יַד - וְרַעֲמִן לְצִרְפִּי, וְאַחַד מְבָרַךְ הַלְּהִיא חֲבַר. אֲבֵל בְּרַבְּרָה שֶׁל סוֹף עֲשֵׂדָה, שְׁמַסְתַּלְקֵן זֶה מוֹח - צִרִיךְ לְבָרְךְ כֵּל אֲדִיד לְעִצְמִי. וְשֶׁ מְתַרְצֵעַ דִּיש חֵלֹק בֵּין בְּרַבְּת הַמוֹצִיא
- וְלֹא הִיאִ כִּי אִם דֻּרְבַּן - עַל פִּי מוֹצִיאָךְ וְהַ אַתְּהּ, אֲבֵל בְּרַבְּרָת הַמְּזוּן שֶׁלֵּא חֲמוּרַי. **שְׁלֹשָׁה**

שְׁלֹשָׁה אֲבֵלֵוּ כֹּאחַד אִין רִשְׁאֵין לִחְלָק - מְפֻרֵשׁ שְׁרִי: אַמְּנָא אִין רִשְׁאֵין לִחְלָק הַאחַד מְפָנִי הַשְּׁנַיִם, כִּיִן הַרְּעִים נַמִּי מְזַמְּנִין, לְיִדִּיל הוּוּא. הַאֵל אִין מִיַּקְרֵבַת אֲמַר בְּרוּךְ. וְתִמְהָ
דִּילְמָא עֲמִנְתָּ דָּאִין רִשְׁאֵין לִחְלָק - עִשִׁים דִּיעַרְפוֹ שְׁלִשְׁתֵּי בְרַבְּתֵי הַמְּזוּן. וְגַם הוּוּא אִין לוֹ הַלְּקַפְּעֵי מְנוֹן בְּרַבְּתֵי הַמְּזוּן וְשֶׁן לומַר: וְעִיקֵר פְּרַכְּתוֹ מְטָיִן אִסְיַפֵּא, קִרְבָּנִי
אַרְבֵּינָה אִין רִשְׁאֵין לִחְלָק, אָף עַל גַּב בְּרִיבַטֵּי שָׁמַע אִינוּ שְׁטוֹם מִכָּן וְהוּוּא חֲמוֹ, וְכֹהֵאִי גּוֹנָתֵ מַמְצָא בְּדַרְבָּה מְקוּמָתָה. וְתוֹמָה אִין כִּי אַמְּנָא לֹא מְשִׁי אִין הַסִּיפָא בְּהִירָא;
עַל כֵּךְ פִּירֵשׁ בְּרִיבַטֵּי יְהוּדָה: דְּרִיאִי פִּרְךָ מִשְׂרַא. וְחֵבִי קַאמֵר: דִּלְכַפִּי דִּלְמַמְּרֵי דִּיעַרְפוֹ הִיאָר - דָּאִם בֶּן הוּוּא לֹא לְפִימֵי "אִין חֲמוּרִי רִשְׁאֵין חֲלִיקָי, אִין גִּישִׁי אִין אַחַד מִדְּמֵם
רִשָׁא לִחְלָק. אֲבֵל מְתַרְנִין: אִין רִשְׁאֵין לִחְלָק, מְשַׁמְעַת מְבַלְחוֹ מִפַּע זְמוּן אִם נִסְתַּלֵּךְ אַחַד מִדְּמֵם.

1 והא מאה נשי כחרי גברי דמיין - לעבן קעבן תפלה, ולעבן כל דבר שבעשרה -
 2 ואפילו הכי חשיבין להו כשלשה, הוא דחין לשנים. אבל לא מצו למימר כחד
 3 דמיין, דאין יכולת לזמן, דהא קנינ גשמי מונמנת לעצמן, ורשיי פריש: כחרי -
 4 לעבן קעבן, דאין חייבת לזמן, ואם רצו מונמנת, והוא דחין לשנים.
 5 שאני' דהם דאיבא דעות - מכאן משמע

6 דשמיס כחילתא לזמן לעצמן, וכן עשו
 7 בנות רבינא אברהם, חמיו של רבינו יודנה,
 8 על פי אביהן, וקנינ, לא נתנו העולם בן
 9 וקשה: אמאי לא נהגו? מרתקני "מומנות"
 10 נישע דקאמר חייבת לזמן? ויש לומר:
 11 דשמיס מונמנת לעצמן, הינה אם רצו לזמן
 12 - מונמנת. וכן משמע קצת הלכות מרתקני
 13 בסמך דקאמר עבריס אם רצו לזמן אן
 14 מונמנין. ועד, ודמטה ליה הגמרא ברש
 15 משמע דחובה ליכא. והא דקאמר שנים
 16 "ערכין" (כ.א.) הכל מחייבין ביטול לאתיי
 17 ששים. לעבן קעבן קאמר, ולא לעבן חובה.
 18 וענין עירך עיין אן וינאות ברכת הוימנן
 19 של אנשים מאחר שאין מבינות. ויש מביאין
 20 ראה שירצות מאדמר לקמן: "סופר גביש"
 21 ובור יוצא, מכאן משמע שאף תוספת
 22 יוצאת בברכת המזון שלטנו. מיהו, ש' לדעת
 23 אתהו ראיא, דשמינא בור - שגבין בלשון
 24 הקדש וידוע קצת מאי קאמר אבל אינו יודע
 25 לעבר. אבל ששים, הא דמבינות כלל - מצי
 26 למימר דלא נפקי. והא דארמתיין בימגולה
 27 (ז.א.) לזעו ששמע שורדתי יצא - (פריסמו)
 28 תפסינן, וישאמרו שנים, ויהיה הדין
 29 "ואחשתרתיס בני העומדים" בני דיעני מאי
 30 נהו.

31 "א הכי אימא סיפא - לא גרס אי הכי"
 32 דהא אפילו מעיקרא נמי דהא מצו למפוך
 33 מסיפא דאין מונמנין.
 34 רב זבד אמר ברין הוא ומבורך -
 35 ומבורך גרולת דשמיס פסקי: "ברוך הוא
 36 ומבורך שמו תמיד לעולם ועד". ואי היה
 37 עשרה עני ברתיה: "ברוך הוא אלודנו
 38 ומבורך שמו תמיד לעולם ועד".
 39 הא בנותו ירושלים לא בשאר ברכות -
 40 פירש רבינו ענגלא והלכות גרולת ריש
 41 מפורשים בכל ברכה וברכה, כגון אחר
 42 "ישתבח" וכו' (א.א.), ומיהו, פוק חזי מאי עמא
 43 דבר - שלא נהגו לענות "אמן" אלא אחר
 44 "ענה וירושלים" וברכת המזון.
 45 רב אשי ע"ז לא בלחשה - וכן פסק
 46 בהלכות גרולתו, ועד, לדחין דליכא
 47 פועלם - אפילו אבי מודה.

35 ברכת - ביהוה מפקסין ואין שנים מפקסין לאחד. - ולא?! והא רב פאסיק ליה
 36 לאבא מר אבהו, ואהו רה! - שאני רב פאסיק לגמינס שורתיה הוא דעבד, והודה רב
 37 מרימר וקר בר רב אשי רב אהו אבידפתי כרכי ריפתא ביהוה תרדי, לא תהו בהו דר דתהו
 38 מופקל מחבריה לברוכי להו. ותיב וקא מביעיא להו, הא תרגו: שלשה שאכלו פאחת תייבין
 39 לזמן - הני מילי הויא דאיבא אדם גדול, אבל הויא דכי הדדי נינהו - חלוק ברכות עדיף. בריך
 40 איניש לגמשיה, אהו לקמיה דמרמר, אמר להו: ידי ברכה - יצאתם, ידי זימנו - לא יצאתם.
 41 וכי תימרו יתירו וזימן - אין זימנו למפרע, בא זימנאן פשהו מברכים, מהו אומר איתרחה? רב
 42 זכור אמר: "ברוך ומבורך", רב פפא אמר: עונה "אמן". ולא פליגי: הא דאשמינהו דקא אמרי
 43 "ברוך", והא דאשמינהו דקא אמרי "ברוך", אשמינהו דקא אמרי "ברוך" - אומר "ברוך
 44 ומבורך", אשמינהו דקא אמרי "ברוך" - עונה "אמן". תני תרדא: העונה "אמן" אחר ברכתיו
 45 - הרי זה משבח, ותני אידך: הרי זה מגונה! - לא קשאי: הא - ב"בונה וירושלים", הא - כשאר ברכות. אביי עני ליה קלא כי
 46 הכי בלשעמו פועלים וליקומו, ד"ר טוב ורמטיב" לאו דאורייתא. רב אשי עני ליה בלחישא, פי הכי דלא נגוללו ב"ר טוב ורמטיב".

דניחא להו דמקבע להו בחובה - גדול המצוה אע"פ. והא רצו אין מונמני -
 כדמפרש טעמא לקמן: שאין קביעותו נראה משום פריצותא, בין דנישין בין דמשכב
 זכור דרעביס בקטנים. דאפילו מאה כחרי דמיין - לעבן קעבן, דאין חייבת לזמן,
 ואם רצו - מונמנין, והוא דחין לשנים. דאיבא דעות - דאף על גב דלעבן חובה
 אפני חיובה; לעבן רשות - דעת שלשה
 דניחא להו דמקבע להו בחובה מעיקרא. תא שמעי:
 נשים מונמות לעצמן, ועבדים מונמנים לעצמן, נשים
 ועבדים קטנים אם רצו לזמן - אין מונמנין; והא נשים
 אפילו מאה! והא מאה נשי כחרי גברי דמיין, וקתני:
 נשים מונמות לעצמן ועבדים מונמנין לעצמן - שאני
 התם, דאיבא דעות. - אי הכי אימא סיפא: ונשים
 ועבדים אם רצו לזמן - אין מונמנין, אמאי לא? והא
 איבא דעות! - שאני התם, משום פריצותא. תפסינן
 דרב דאמר "אם רצו לזמן אין מונמנין", דאמר רב דימי
 בר יוסף אמר רב: שלשה שאכלו פאחת ויצא אחד
 מהם לשוק - קוראין לו ומומנין עליו, מעמא - דקוראין
 לו, הא לא קוראין לו - לא! - שאני התם, דאקבעו
 להו בחובה מעיקרא. אלא, תפסינן דרבי יוחנן הוא
 דאמר "אם רצו לזמן - אין מונמנין", דאמר רב רב
 תנה אמר רבי יוחנן: שנים שאכלו פאחת - אחד מהן
 יוצא בברכת הבריו, והוינן בה: מהו קא משמע לו?
 תניא: שמע ולא ענה - יצא! ואמר רב יודא: לומר
 שאין ברכת הוימנון ביניהם, תפסינן. אמר ליה רבא רב
 רב הונא לרב הונא: ביהוה דאתו ממערבא אמרי:
 אם רצו לזמן - מונמנין; מאי לאו דשמעי להו מרבי
 יוחנן? - לא, דשמעי להו מרב מקמי דתחת ללבל.
 נופא, אמר רב דימי בר יוסף אמר רב: שלשה שאכלו
 פאחת ויצא אחד מהם לשוק - קוראין לו ומומנין עליו.
 אמר אביי: והוא דקרו ליה ועני. אמר מר יוצא: ולא
 אמרן אלא בשלשה, אבל בעשרה - עד דגייתי. מתקור
 לה רב אשי: אדרבא, איפכא מסתברא: שעה - קראין
 בעשרה, שנים אין קראין בשלשה! והלכתא אשמו ויזמרא.
 מאי מעמא - און דבעי לאדרמי שם שמים, צביר
 מעשרה לאו איתו ארעא. אמר אביי, נקטינן: שנים
 שאכלו פאחת - מצוה ליהלק, תניא נמי הכי: שנים
 שאכלו פאחת - מצוה ליהלק; פמה דברים אומרים -
 כששניהם סופרים, אבל אחד סופר ואחד בור - סופר
 מבורך, ובור יוצא. אמר רבא, הא מילתא אמרייתא אגאי,
 ואיתמרה משמיה דרבי יודא כותי: שלשה שאכלו

1 דניחא להו דמקבע להו בחובה - גדול המצוה אע"פ. והא רצו אין מונמני -
 2 כדמפרש טעמא לקמן: שאין קביעותו נראה משום פריצותא, בין דנישין בין דמשכב
 3 זכור דרעביס בקטנים. דאפילו מאה כחרי דמיין - לעבן קעבן, דאין חייבת לזמן,
 4 ואם רצו - מונמנין, והוא דחין לשנים. דאיבא דעות - דאף על גב דלעבן חובה
 5 אפני חיובה; לעבן רשות - דעת שלשה
 6 דניחא להו דמקבע להו בחובה מעיקרא. תא שמעי:
 7 נשים מונמות לעצמן, ועבדים מונמנים לעצמן, נשים
 8 ועבדים קטנים אם רצו לזמן - אין מונמנין; והא נשים
 9 אפילו מאה! והא מאה נשי כחרי גברי דמיין, וקתני:
 10 נשים מונמות לעצמן ועבדים מונמנין לעצמן - שאני
 11 התם, דאיבא דעות. - אי הכי אימא סיפא: ונשים
 12 ועבדים אם רצו לזמן - אין מונמנין, אמאי לא? והא
 13 איבא דעות! - שאני התם, משום פריצותא. תפסינן
 14 דרב דאמר "אם רצו לזמן אין מונמנין", דאמר רב דימי
 15 בר יוסף אמר רב: שלשה שאכלו פאחת ויצא אחד
 16 מהם לשוק - קוראין לו ומומנין עליו, מעמא - דקוראין
 17 לו, הא לא קוראין לו - לא! - שאני התם, דאקבעו
 18 להו בחובה מעיקרא. אלא, תפסינן דרבי יוחנן הוא
 19 דאמר "אם רצו לזמן - אין מונמנין", דאמר רב רב
 20 תנה אמר רבי יוחנן: שנים שאכלו פאחת - אחד מהן
 21 יוצא בברכת הבריו, והוינן בה: מהו קא משמע לו?
 22 תניא: שמע ולא ענה - יצא! ואמר רב יודא: לומר
 23 שאין ברכת הוימנון ביניהם, תפסינן. אמר ליה רבא רב
 24 רב הונא לרב הונא: ביהוה דאתו ממערבא אמרי:
 25 אם רצו לזמן - מונמנין; מאי לאו דשמעי להו מרבי
 26 יוחנן? - לא, דשמעי להו מרב מקמי דתחת ללבל.
 27 נופא, אמר רב דימי בר יוסף אמר רב: שלשה שאכלו
 28 פאחת ויצא אחד מהם לשוק - קוראין לו ומומנין עליו.
 29 אמר אביי: והוא דקרו ליה ועני. אמר מר יוצא: ולא
 30 אמרן אלא בשלשה, אבל בעשרה - עד דגייתי. מתקור
 31 לה רב אשי: אדרבא, איפכא מסתברא: שעה - קראין
 32 בעשרה, שנים אין קראין בשלשה! והלכתא אשמו ויזמרא.
 33 מאי מעמא - און דבעי לאדרמי שם שמים, צביר
 34 מעשרה לאו איתו ארעא. אמר אביי, נקטינן: שנים
 35 שאכלו פאחת - מצוה ליהלק, תניא נמי הכי: שנים
 36 שאכלו פאחת - מצוה ליהלק; פמה דברים אומרים -
 37 כששניהם סופרים, אבל אחד סופר ואחד בור - סופר
 38 מבורך, ובור יוצא. אמר רבא, הא מילתא אמרייתא אגאי,
 39 ואיתמרה משמיה דרבי יודא כותי: שלשה שאכלו

40 ברכת - ביהוה מפקסין ואין שנים מפקסין לאחד. - ולא?! והא רב פאסיק ליה
 41 לאבא מר אבהו, ואהו רה! - שאני רב פאסיק לגמינס שורתיה הוא דעבד, והודה רב
 42 מרימר וקר בר רב אשי רב אהו אבידפתי כרכי ריפתא ביהוה תרדי, לא תהו בהו דר דתהו
 43 מופקל מחבריה לברוכי להו. ותיב וקא מביעיא להו, הא תרגו: שלשה שאכלו פאחת תייבין
 44 לזמן - הני מילי הויא דאיבא אדם גדול, אבל הויא דכי הדדי נינהו - חלוק ברכות עדיף. בריך
 45 איניש לגמשיה, אהו לקמיה דמרמר, אמר להו: ידי ברכה - יצאתם, ידי זימנו - לא יצאתם.
 46 וכי תימרו יתירו וזימן - אין זימנו למפרע, בא זימנאן פשהו מברכים, מהו אומר איתרחה? רב
 47 זכור אמר: "ברוך ומבורך", רב פפא אמר: עונה "אמן". ולא פליגי: הא דאשמינהו דקא אמרי
 48 "ברוך", והא דאשמינהו דקא אמרי "ברוך", אשמינהו דקא אמרי "ברוך" - אומר "ברוך
 49 ומבורך", אשמינהו דקא אמרי "ברוך" - עונה "אמן". תני תרדא: העונה "אמן" אחר ברכתיו
 50 - הרי זה משבח, ותני אידך: הרי זה מגונה! - לא קשאי: הא - ב"בונה וירושלים", הא - כשאר ברכות. אביי עני ליה קלא כי
 51 הכי בלשעמו פועלים וליקומו, ד"ר טוב ורמטיב" לאו דאורייתא. רב אשי עני ליה בלחישא, פי הכי דלא נגוללו ב"ר טוב ורמטיב".

ברכות. פרק שביעי - שלשה שאכלו דף מו עמוד א - מותר מהדרת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)

תוספות

1 לא סבר לה מר לאה דאמר רב הונא דמן בבלי - כי מיהו, יש ליישב הני תרי לשיני
2 דרבי יוחנן: כשבעל הבית מסב עמהם - הדי הוא ברצע ואורח מנכר וכו', אבל
3 כשאין בעל הבית מסב עמו - הגדול שבתי יעשה "המוציא", וגם הוא יברך ברכת
4 הנומן.
5 ע"ד תבין ברכת הנומן וכו' - פירש רש"י:

6 מנחתן עד "חון רחמן" ככלל. שנים אנים
7 מברכין "חון". ולא נזכרה, דברכת "חון"
8 דארווייטא. ואין יחיד מוטרי מניה ועוד: הוא
9 קיימא לן כרב ששת באוסיור, ולדידה יחיד
10 אומר שנים, ובכל דוכתא נקט שלש ברכות.
11 דוחק לומר דלא מיידי אלא כל שני ומוך לרב
12 ששתו ועוד: דמעשה בכל יום יחיד מנכר
13 שלש ברכות. ועוד: מהדמיא לקמן בפירין
14 (מהג) "זוכרת" - זו ברכת הנומן, "את ה'
15 אלוהיך" - זו ברכת "חון", וקשה לרב ששת.
16 יאמר "חון" - זו ברכת הנומן לכן לפי
17 דקאי דאיעלל דקאמר ארז מפסיק לשיב.
18 ובקע נמי: לעד (עד) דחכין עירך להמתין - עד
19 שיברכו השנים - עד "נברך", ורב ששת
20 אמר: עד שיגמרו "חון", ומסס ואילך יכול
21 להחיד לאכול, ולא משום דחשיב ברכת "חון"
22 המזון, ידווא יחיד נמי מתחייב מ"ד"א, אלא
23 משום דיכין ד"נברך" אינה ברכה - אפי'
24 ואמר לה בידה, אלא יגמור עמה גם ברכת
25 "חון" שלמה ברכת. והשתא נקט דקיימא לן
26 שפיר כרב ששה, ובפירושו זה איתמר
27 בירושלמי. דאמר שנים ושלוש
28 קסבר עד חון - ופירש רש"י: שנים - ליהיד.
29 ושלוש - למומן, ולפי שיטתו פירש כן
30 דוחק גדול הוא כדפירשתי: וכי יחיד פטור
31 מברכת "חון" שדיא דארווייטא: ועוד: הואיל
32 וקאי אברכתא, אמאי נקט לשון זכר "שנים
33 ושלוש" - דזה ליה למנטק לשון נקבה
34 שתיים ושלוש! לכן רזחא פירוש שם
35 אפ"ס קאמי אבני אדם, וזכר קאמר: ברכת
36 זמן בשנים ושלוש בני אדם היכא שכל אחד
37 אינו יודע כי אם ברכה אחת, למאן דאמר
38 שנים ושלוש קסר עד "חון", כלומר
39 ברכת הנומן עד "חון", שמנכר עד סוף "חון"
40 גדולה בכרכה אחת של זמן היא. ולדבי
41 קאמר "שנים או שלשה", כלומר: לפנימים
42 נשלמה בשנים, והוא הדין באחד, אבל נקט
43 שנים לרבווא. ופעמים בשלשה בני אדם,
44 שאחז יברך מ"נברך" עד "חון", והשני "חנה"
45 לך" והשלישי עד "אתה וירושלים", אבל
46 לא חצאי אק לברך, אם האחד אינו יודע כי
47 אם חצוי ברכה, אבל רביעי לא. ד"נברך"
48 לזכ לא חשיב ברכה, ולכן אי אפשר לחלק לשנים "נברך רחון". ומאן דאמר בארבעה, קסבר עד "נברך", ד"נברך" חשיב ברכה אחת בפני עצמה. ו"חון" ברכה אחרת. והיינו
49 בארבעה, שארבעה בני אדם מברכין אותן. והשני "חון", והשלישי יאמר "נברך", והשני "חון", והשלישי "נדה לך" והרביעי - עד "בונה ירושלים".

1 קטינא חייך שקי - כך היה קורין לרבי יורא. וטעמא מפרש בבבא מציעא ב"השוכר
2 את הפועלים" (פאה). כי מנא למשרי - לישנא דשירוחא. כלומר: לפרוס ברכת
3 המוציא לאכול. רב הונא דמבבל - היינו רב הונא סתמא: ולפי ענינו היה רבי
4 יורא בארץ ישראל במקום רבי אבהו, וזהו עלה מבבל, קאמר חבי. קרובים לעיר
5 - שיהיו לראותו בעל הבית תמיד לדעת

6 מה קן עירבין: נכסו - קרקעות. עד היכן
7 ברכת הנומן - שצריך להיות שלשה.
8 וכשהוא שנים לא יאמרוהו. ברכת הנומן שנים
9 ושלוש - פעמים שהם שתי ברכות. פעמים
10 שהם שלש. כיצד: בשנים שלשה - דף שלש
11 ברכות, וכשנה שנים - דף שתי ברכות.
12 בדמפרש ואולי. דקסבר - ברכת זמן עד
13 "חון". וכשהוא שנים אין אומרים אלא ברכת
14 הארץ ובונה ירושלים. ומאן דאמר ברכת
15 וארבע - שנים שתיים חייך חון, וברכת
16 הארץ, רבנה ירושלים. וכשהוא שלשה הם
17 מוסיפים "נברך" עד "בונתנו חיינו". מוסקים
18 לה - לא רסטיה. חבי גרסינן: וזאת הדמית
19 שתיים ושלוש בברכת פועלים דאמרי ברכת
20 הארץ רבנה ירושלים כתיב: ברכת ארץ כאן
21 אלא ברכת "חון" וברכת הארץ; וכשהוא
22 שלשה מוסיפין "נברך" - חרי שלש. דאמר
23 מ - לעיל בפרק שני (א.ט.א). שהרי פותח
24 בה בברך - ואי דארווייטא הוא, היא
25 סמוכה לפתוחה - ולכן פותחין בה ב"ברך".
26 כדתיא מ' שי מחן מ' - כגון ברכת פירות
27 ומצות פתח ואינו חותם. וטעמא מפרש
28 "בערבי סתמא (ק.ת.ק.) משום דכולהו א"י
29 הדיא, ואין הפסק דבר תתנה או דבר אחר
30 בתוכה, מנא שיש בקודש כי הוא יום תחלה
31 למקרא קודש" רד"ה ור"ה.
32 ב"הא קמפילי, מאן דאמר "שתיים ושלוש" - קסבר עד "חון", ומאן דאמר "שלוש וארבע" -
33 קסבר עד "נברך"? - לא, רב נחמן מתיירן למטמיה, ורב ששת מתיירן למטמיה; רב נחמן
34 מתיירן למטמיה, דכולי עלמא עד "נברך", מאן דאמר: "שלוש וארבע" - שפיר, ומאן דאמר
35 "שתיים ושלוש" - אמר לך: היא בברכת פועלים עסקינן, דאמר מר: פותח ב"חון" וכולל
36 "בונה ירושלים" בברכת הארץ. רב ששת מתיירן למטמיה, דכולי עלמא עד "חון", מאן דאמר
37 "שתיים ושלוש" - שפיר, ומאן דאמר "שלוש וארבע" - קסבר: "המזב והמטב" דארווייטא
38 היא. אמר רב יוסף: תדע ד"המזב והמטב" לאו דארווייטא - שהרי פועלים עוקרים אתה.
39 אמר רב יצחק בר שמואל בר שמואל בר משה: תדע ד"המזב והמטב" לאו דארווייטא
40 - שהרי פותח בה ב"ברך" ואין חותם בה ב"ברך". כדתיא: מ' שי מחן מ' פותח
41 בתן ב"ברך" וחותם בתן ב"ברך", חוץ מברכת הפירות, וברכת המצות, וברכה המטמיה
42 לברכתה, וברכה אחרונה שקמריאת שמעו. יש מן שפותרת בתן ב"ברך" ואין חותם ב"ברך",
43 ויש

1 לזכ לא חשיב ברכה, ולכן אי אפשר לחלק לשנים "נברך רחון". ומאן דאמר בארבעה, קסבר עד "נברך", ד"נברך" חשיב ברכה אחת בפני עצמה. ו"חון" ברכה אחרת. והיינו
2 בארבעה, שארבעה בני אדם מברכין אותן. והשני "חון", והשלישי יאמר "נברך", והשני "חון", והשלישי "נדה לך" והרביעי - עד "בונה ירושלים".
3 כל הברכות כולן פתוחות בברך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקריאת שמע - והיא קל הסדר: ברכת
4 "אשר יצא" אינה סמוכה ליתלת דיים, דגטילה שריב כלא "אשר יצא". ודבריה פעמים אומר לה: "אלוהי שמה" אמאי אינא פותחת ב"ברך"? דאניה סמוכה לאלוהי
5 יצא" וכו' כגאם לא מן נקבקים ידיו סרווחת - דמן ארץ לברכת "אשר יצא" וצריך לומר: "אשר יצא" הואיל נאין בה אלא הודאע בעלמא פותחת ב"ברך", ומכל מקום
6 חותמת בברך - והואיל ארובה קצת. וכן בני עירך לומר גבי "אתה הוא עד שלא נברא העולם" וכו'. וכל הני ברכות קטנות כל אחת ברכה לעצמה, כדאמרן בעלמא: כד
7 היה מתקל - היה מברך "מעיד גבר", וכן כולן. ועוד: דדון קצרות הדין בברכת הפירות. "יהי רצון למוי היא עמוכה? ואומר רבינו הוב: שיהיה "ברך אתה ה'
8 מעביד שיה מניינו" וכו' ועירך לומר "יהי רצון". ואם האמה: הלא כל הברכות כולן עירך לומר בתחיתמן מעין פתיחתן. והא ליכא? ויש לומר: דשפיר חייך מעין פתיחה
9 סתור לחתימה "ועירך", דסתור לחתימה איבא "וחגלתו חסדי" ודיינו בגילתו חסדי - שדקדוש ברוך הוא מעביד ברוך הוא האדם ומחשי ברוך בארמיתן
10 מנדרשו: "ודשים לבקרים" וגו' - שהוא מחזיר הנעמה שלמה ושקעה בנות כאשר היתה בתולה, אף על פי שהיתה עיפה. והיינו כעין פתיחה. ורילקוט ברביר תורה
11 דתורה וא' - הכל ברכה אחת היא, והיא לומר "והעבר נא". וישתבח סמוכה ליברוך שאמר, ולכן יש לומר: שלא לפרש בניהם, אף על פי שיש הפסק טובא פסוק
12 ודבר - מכל מקום לא מפסיק. וזהו עירך לומר ברכה אחרונה שבקריאת שמע "אמת", "אמת" היא סמוכה אל "אמתה" וכו', ופסוק קריאת שמע לא מפסיק. וכן הא תאמר:
13 ברכה אחרונה למי שהוא קורא בתורה, אמאי צריכה לפתח ב"ברך"? הא סמוכה לחברתה, לברכה ראשונה? ויש לומר: לפי שהיו רגילים שלא היו מברכים רק הראשון
14 ברכה ראשונה. והאחרון ברכה אחרונה, ואיכא הפסק גדול בין ראשון לאחרון. ובתן כן שתקט שתיין לכל אחד ואחד משום הנכנסן ומשום היוצאים, לא לזח ממקומה.
15 והטוב

1 והטוב והמטיב - ואם האמר: אמאי פותח ב"ברוך"? והלא סמכה לחברתה היא?
 2 ויש לומר: דנתקנה בפני עצמה, (היא) כשביל דרוגי ביתה. אמר: אמאי אינה חוממת ב"ברוך"? ויש לומר: משום דקצתה היא. רק שחקנו לאחר כך
 3 שלש "מלכות" ושלש "גמולות" ושלש "הטבות": ראשון אתה? רב ברכת ההפסדה?
 4 הוא מן הברכה העליונה, ולכן הוא הבכר
 5 גדול - שבמים הראשונים היו ריגלין?
 6 לעמוד כל הקהל ולומר בקול רם "אנמן"
 7 אהר"ה" כשיהיה התיקון מעט מעט.
 8 לתיובן הוא חזור - פירש רש"י: דקאי
 9 לאחד דפסיק לשנים וממתין?
 10 לאחריהם עד "חון", ודין חזור לאחר סעודתה?
 11 רבנן אמרי: למקום שפסק, והלבנתא: למקום
 12 שפסק, ותימיה: מן היכי הלבנתא למקום
 13 שפסק אומר "שאל אתר"ך, פשיטא ריחוור?
 14 אפילו ל"חון" דהא "חון" דאורייתא: גם כן
 15 צריך לומר דקאי אתה דאמרין לעיל?
 16 הדמברך אומר "נברך שאכלנו משלו" ו
 17 והמטובין עונים "ברוך שאכלנו משלו ובטבחו"
 18 חינרי. להדין הוא חזור המברך לאחר שיענו
 19 המטובין - חזור לראש, שהמברך חזר
 20 ואמר "נברך שאכלנו משלו ונטבחו חינרי".
 21 ורבנן אמרי - למקום שפסק, שאמר "ברוך"
 22 שאכלנו משלו", וכן הלבנתא: הדיב משה
 23 מאיברא? פירש דקאי אשלשה שאכלו, ויצא
 24 אחד מרום שוקו, קוראין לו ומזמין עליו.
 25 ולעיל נמי, הדי פירושה: עד היכן מקום זימון?
 26 שצריך להו לאתווא אחד דקר להו ועני -
 27 "נברך", ומכאן ואילך - לקי לרבה, ואינם
 28 צריכים אומרי - ויש לעירפון. חזרו בעי,
 29 לאתווא מן השוק להדין אתה חזרו - למקום
 30 שפסק, הדיניה: לומר - מן השוק ואילך, ולומר
 31 מברכה? והשתא נחיא דלא שתיך מן-חון?
 32 שהרי לא ספר בתימיה.
 33 מר וטורא איקלע לבי בר איש איתרע ביה
 34 מילתא - ובוחתי קיימא ג' רב
 35 מברכי: "ברוך אתה ה', אליהו מלך העולם"
 36 האל הטוב והמטיב, אבל אמר דיון אמת שטט
 37 בעד לוקח ומבשל ושלש במעטיו, ואברטו
 38 בעירו ועמו, ובכח אנתו היבין לחודות לו
 39 ולרביה, גדר פריצת בישראל הוא יגידו:
 40 פריצה אתה מעלינו ועל האבל שבתוכנו
 41 לחיים ולשלום. והשתא הוא ימילך עלינו
 42 לעולם ועד וגו'. ופירש בעל הלכות גדולות:
 43 אמר לומר "מבששת" דקיימא לך בפרק "במה"
 44 בתמא ויציאה" (נהג), עמד מיתה כל אהא
 45 ויש תיורין בלא עמו, ומיזה, בכך אין חטא
 46 בזמן שחן שתי טמות גדול מסב בראש שני
 47 לו למעלה הימנו - ודיניה: למה ראשו,
 48 שנסב על דמשה דרך שגמול, ולפני מקרב
 49 דרך מרגלותיו, הדינו ממינו. ובהו מדרק
 50 בר שתי דאם כן עני גדול לחריגי פשיטתיה
 51 ששברתה עד השני, כן ששנינו במעשה
 52 הימנו. ולקמן במתינתא גרס: "גדול מסב
 53 בראש, השני למטה הימנו", והווי כלפי
 54 מרגלותיו, והוא ממינו, ואו לא מתיורין ותיב
 55 כי בעי לאשתעתיי במה ברוי שני?
 56 אין מכבדו וכי - ואם האמר: דא אמרין?
 57 שבטת בפרק "במה בודקא" (נאב): לוי
 58 ורבי הונא בר רב הונא קאי אילי אבירא,
 59 קמה תמריה דרב הונא לחמרא דלוי, בעי
 60 בר הונא לאפוקי מרעותיה דלוי ב'י, אלמא
 61 מכבדכי דרב הונא כביצא דרב הונא דלוי
 62 אחר לך לדרבו טעמה זה הוה איתרע לך דרך למקום אחד - אין מכבדיים.
 63 אין

1 ויש מהם וזהם ולא פותח - כגון ברכה הסמוכה לחברתה, שהרי כפח ברכה
 2 הראשונה, וברכה אחרונה שבקריאת שמע "אמת ויציב", "אמת ואמונה", שאף על פי
 3 שקריאת שמע מפסיק ביניהם - אברכות ולפניה סמוכה, והואי לה סמוכה
 4 לחברתה. הטוב והמטיב וכו' - דלאו סמכה לחברתה היא שניה מברכת המזון,
 5 אלא על קבורת הרוגי בית הקנה. שהרי
 6 עוקרים אותה כבית האבל - למי אבי דרבי
 7 עקיבא. לתיובן הוא חזור - מי שצטרוף
 8 לזימון, ובאופן קליל לעיל לתיובן דרב ששת: רב
 9 זימון עד "חון", והוצרך זה להיות מפסיק
 10 אבילותו עד שיגמור המברך ברכת "חון", חזר
 11 זה ודפסיק לשנים וגמרי סעודתה, להדין הוא
 12 חזר לברך לאחר שיגמור סעודה? חזר
 13 ליאש - לתלמוד "חון", שהרי נתיבין בזימן
 14 שבתחלה הוקבע בשלשה. למקום שפסק -
 15 לברכת אר"ן, כשאר יודתי. ויבי גרסינן: אף
 16 על נב דרבנן אתון, פריסאי בברכי סעודה
 17 בקריא ימייבוי. בזמן שחן שתי פסות -
 18 בקריא דיו לאכול בהסבה על צדו השמאלית,
 19 מוטה ורגליו לארץ, איש איש על מטה אחת,
 20 בזמן שחן שנים גדול מסב בראש - כלומר:
 21 מסב תחלה על מטוה, ושני לו למעלה הימנו
 22 בקריא השני לצד המרגלותיו של גדול,
 23 ובזמן שחן שלשה גדול מסב באמצע, שני לו
 24 למעלה הימנו, שליש לו למטה הימנו -
 25 לצד מרגלותיו. אמר ליה - רב ששת ליש
 26 גלותא. וכו' בני אשתנוי מתיירין תריצי
 27 ויתבי - ואם רצה הגדול לרבי עד שני על
 28 צריך אחר לוקח עצמו מנטיביתו, לישב
 29 וקוף, דכל זמן שאורא עומה שני כולל לרבי
 30 הוא, לפי שהשני לו אחריו ראשו של גדול
 31 עמו, ופני הגדול מסובין לצד אחר, וטוב לו
 32 שישב שני לו למטה הימנו, וישמע דרבי
 33 כשהוא מוטה. כמאמר - מראים בידיהם
 34 ובאשתייהוה ברימיהו. מים ראשונים מתיבין
 35 מתחילין - רב ששת שאמר לוי ליש
 36 גלותא. מהיכן מתחילין פריסיים מים
 37 ראשונים. לאלתר מיתו תבא קמייהו -
 38 שלחן של מביאין מיד לפניו וטובל, ואם
 39 אחד ואחד היו מביאין שלחן אחד, לא מסבין
 40 תבא - מקמי גדול, עד דנשט כולה, ובעוד
 41 שהוא אוכל האחרים נטלין מים אחרונים.
 42 רב ששת הימנו - והוא הוצרך גדול
 43 לספר עמו - לא ידא צריך לוקח, ובזמן
 44 שהם שלש שני עליו למעלה הימנו - ואם
 45 הם ארבע - מספר עד לפי שחן, ואם כן
 46 לספר עמו - וזו היא שתיקוף, ואל
 47 שפיל את השני לו לפני קצן ממנו, שהיא
 48 תחילתו מן הגדול - ולאגורא מעילי תבא
 49 קמיה. ובזמן שהם מאה - לאו דוקא, הוא
 50 שיקרא שיהיה ולכל יתיר מתימשה, שבניא הוא
 51 שחלקו השלחן מלפני הגדול כביטול דיו,
 52 ויתרון שני וישב ונטל עד שישלכו כלם. לפיכך,
 53 כשהם יתיר מתימשה - מתחילין מן הקטן
 54 הידוע בסוף, ואין מסלקין שלחן מלפני הגדול
 55 עד שיפירו המים לחמשת אצאלו. וחזוים
 56 ופתחילין מן הגדול - ונטולין שלחן מלפניו.
 57 למקום שיבא אחרונים חזוים - כשגומינים
 58 לחמשה, אם נטל הגדול - הוא מברך, ואם
 59 צדא לאחר לטול קודם לו - הוא מברך.
 60 הנטל דיוו באחרונה תחלה - אותו נטול
 61 בתחלה חמשה אחרונים. קרא "תחלה" באחרונה. אין מכבדין. אין לומר "זהה אתה
 62 קודם", לא בדרביים, ותכלי דרביים, לומר לגדול דזמנו לך לפני.
 63 ולא

1 ויש מן הן שחוחם כהן ב"ברוך" ואין פותח ב"ברוך".
 2 והטוב והמטיב" פותח ב"ברוך" ואין חוחם ב"ברוך".
 3 מפלה דברכה בפני עצמה היא. ואמר רב נחמן בר
 4 יחקן: תרע ד"הטוב והמטיב" לאו דאורייתא - שהרי
 5 עוקרין אותה כבית האבל. פתתניא: מה הם אומרים
 6 בבית האבל? - "ברוך הטוב והמטיב", רבי יעקבא
 7 אומר: "ברוך דין האמת". "הטוב והמטיב" - אין, "דין
 8 אמת" - לא? - אלא אמאי: אף "הטוב והמטיב", מר
 9 וטורא איקלע לבי רב איש, איתרע ביה מלקחא, פתח
 10 וברך: "הטוב והמטיב, אל אמת, דין אמת, שופט
 11 בעדק, לוקח במשפט, ושלש בעולמו לעשות בו כרצונו,
 12 כי כל דרכיו משפט, שהכל שלו ואנחנו עמו ונכדיו,
 13 ובכל אנתנו תיביים להודות לו ולברכו, גדר פריצת
 14 בישראל הוא יגידו את הפריצה הזאת בישראל לחיים".
 15 לתיבן הוא חזור? רב יבד משמיה דאבי אמר: חזור
 16 לראש, ורבנן אמרי: למקום שפסק, והלכתא: למקום
 17 שפסק, אמר ליה ריש גלותא לרב ששת: אף על גב
 18 דרבנן קשישי אתה, פריסאי צורכי מעודה בקאי מניביי.
 19 בזמן שחן שתי פסות - גדול מסב בראש ושני לו
 20 למעלה הימנו, ובזמן שהם שלש - גדול מסב באמצע,
 21 שני לו למעלה הימנו, שליש לו למטה הימנו. אמר
 22 ליה: וכו' בני אשתנוי בהריה, מתיירין תריצי ותיבי
 23 ובשתיקע בהריה? - אמר ליה: שאני פריסאי דמתין ליה
 24 כמאמר. מים ראשונים מתיבין מתחילין? אמר ליה: מן
 25 הגדול. ישב גדול ושמור דיו עד שנומלין ברוין?
 26 אמר ליה: אלתר מיתו תבא קמיה. מים אחרונים
 27 מתיבין מתחילין? אמר ליה: מן הקטן. - וגדול תיב דיוו
 28 מוחמתה עד שנומלין ברוין? אמר ליה: לא מסבין תבא
 29 קמיה עד דנימטו מיא לגביה, אמר רב ששת: אלא
 30 מתניתא דענא, דתניא: ביצד סדר הסקה? בזמן שחן
 31 שתי פסות - גדול מסב בראש ושני לו למטה הימנו;
 32 בזמן שחן שלש פסות - גדול מסב בראש ושני לו
 33 למעלה הימנו, שליש לו למטה הימנו. מים הראשונים
 34 מתחילין מן הגדול, מים אחרונים, בזמן שהם המשה
 35 הקטן עד שפגעוים אצל המשי, והזוירין ובתחילין מן
 36 הגדול. ולמקום שמים אחרונים חזוירין - לשם ברכה
 37 חזויר, מסייע ליה לרב, דאמר רבי תיאי בר איש אמר
 38 רבי: כל הנטול דיוו באחרונה תחלה - הוא מוזקין
 39 לברכה. רב ורבי תיאי הווי תבי כסעודתא קמיה דרבי.
 40 אמר ליה רבי לרב: קום משי דדי! תויה דקא פרתת,
 41 אמר ליה: מן פרתת! "ענין בברכת מוונא" קאמר לך.
 42 תנו רבנן: אין מכבדין - לא בדרביים, ולא בשארונים,
 43 ולא

ברכות. פרק שביעי - שלשה שאכלו דף מזו עמוד א - מתוך מהדורת 'אבן ישראל' (שטיינזליץ)
 קא רש"י

1 ולא בידים מוזהמות - בלתי מים אחרונים. מפתיעא - לפי שהיה רבין רגיל
 2 עלות מבבל לארץ ישראל, ולומר הוא דבריו משמו של רבי יוחנן. בפתח הראוי
 3 למוזה - כלומר: בבניית כל בתים, למעט דרכים ופירות. למען איתרבי - אין
 4 חלוק דבר, אלא שחיב לומר לשון רבו. קריס - רבה בר רב תנה לישב על
 5 השולחן ולשנות לבנו הלכות בפתח. רבי

6 שהתקן רגיל לבצוע, והיה מלמדו היאך
 7 יעשה. לבצוע - לפיכך הפרוהם את הפת. עד
 8 שיכלה אמן מפי העונים - אמן את
 9 ברכת "המוציא", דאף עניית אמן מן הברכה
 10 היא. ואמרין פירק "ביצה מברכין" (ט"ב).
 11 צריך שתכלה ברכה קודם ביצעה. הופנה -
 12 שקורין את האלף, בחוף ולא בפתח, ואומר
 13 "אמן" והוא צריך לומר "אמן", קמפיה -
 14 שמוחזר ברכת תורה, שאינו מוציא בה פה
 15 שהתא קריאת. ויתבה - שלא שבע הברכה,
 16 אלא שמע שעתון "אמן". והא דאמרין
 17 "בהחיל" (סוכה א"ב) שכל באלכסנדריא על
 18 במרים היו מניפים סטורים כשהגיע עת
 19 לענות "אמן", אלמא לא שמעי וקא ענה הנוה
 20 מידע דיע ענינים שנים אחר ברבה, ועל איוז
 21 ברבה הם ענינים, אלא שאל היו שומעים את
 22 הקול, ולא ידעו ברכת מפי - במחזרת.
 23 שדומה עליו במשא, אלא שחוק קבוע הוא
 24 לו. אף ספרתה אביל - ממחר לאבול, כד
 25 הלכתיקא ליתיה ויחננו עליו. אבילנא לן -
 26 גררו לן סידרתו קודם שבאת, ואי אתה
 27 מחייבנו דע בדיקמא, אילו מיתיה לי אריליא
 28 ונחיליא אבא - שמואל הביבין עליו.
 29 אריליא בקנה סידרה, וכן במחין ופירולו.
 30 ולרב היה תביבין גתולו, ושמואל היה קורא
 31 לרב "אבא" לכבודו. מי לא אבילנא לן -
 32 לא נגרה סידרתו ומצטרף. עיקר שבבמקור
 33 - אחד מאותן שהיו בתולה החסבה. הא לא
 34 חזי ליה - והיה לן ברית מן הבאה
 35 בעיניה, וכתיב (תהלים א') 'בצוע לרב נאץ
 36 ד', ואמר מר (בבבא קמא ד"א) הרי שגול
 37 סאה של חטים ונתנה ונאפה וברך עליה -
 38 אף זה מברך אלא מנאץ. רמאי - חזין
 39 לתקדימם עמי הארץ, כפי שפסל לא
 40 עיקר אבסטיא - חיל של מלך שנטפל על
 41 בני העיר לזונם כשזבם ממלחתו. והיינו
 42 בעינים, לפי שהם שלא בממוס. מאבילי
 43 את העניים רמאי - דרוב עמי הארץ
 44 מעשרים הם. ותרומתן כשלמלא הוא.
 45 שהקדימו בשבילם - לי קדם את הבק
 46 ונטל מעשר בשבילם קודם שנטל כון תרומה
 47 גדולה. והתן היה לו לנטל תרומה גדולה
 48 חתלה אחר שחמשים דרחמני קריע
 49 "רשית" וכתב (שמות כ"ב) 'מלאך רומע
 50 לא תאחר'. נמצאת תרומה גדולה של כון
 51 בתוך המעשר הזה אחז חמשים שוב, לרב
 52 מתרומת מעשר הזה חילי להפריש חוב
 53 מעשרו. וכרדי אבחו - אשמעינן
 54 מניתין דהיי הוא כרדי אבחו, דפטר ליה
 55 ללי תרומה גדולה שכל.

1 ולא בידים מוזהמות. רבין ואבין היו קא אולי באוהתא,
 2 קדמיה תמריה דרבין דלאבין, ולא אמר ליה "עיוול מר".
 3 אמר: מיתקליק האי מרגנן מפתיעא גם ליה דעתיה. כי
 4 מנא לפתחיה דבי בנישקא, אמר ליה: ינעל מר. אמר
 5 ליה: ועד היתא לאו מר אנא? אמר ליה, הכי אמר
 6 רבי יוחנן: אין מכבדין אלא בפתח שיש בה מוזהה. דחיה
 7 ביה מוזהה - אין, דלית בה מוזהה - לא אלא מפתיה,
 8 בית הנקבת וכות המגרש דליה בהו מוזהה, הכי נמי
 9 דאין מכבדין?! אלא אימא: בפתח הראוי למוזהה. אמר
 10 רב יוחנה בריה דרב שמואל בר שלמה משמיה דרב: אין
 11 המקבין רשאין לאבול בלום עד שישמעום הוצעו. ותיב
 12 רב ספרא אקאמר: "למעום" איתמה. למאי נפקא מיניה?
 13 שחייב אדם לומר בלשון רבו. תנו רבנן: שניים ממיתני
 14 זה זהו בקערה, שלשה - אין ממיתניו. הוצעו הוא פושט
 15 ידו תחלה, ואם פא לחלוק פבדו לרבו או למי שגדול
 16 הימנו - הרשות בידו. רבה בר רב תנה הוה עסיק ליה
 17 לבריה כי רב שמואל בר רב קמינא, קדים ויתבי ומקמי
 18 ליה לבריה: אין הוצעו רשאי לבצוע עד שיכלה "אמן".
 19 מפי העונים. רב ספרא אמר: מפי רוב העונים. אמר ליה
 20 רבי מר המא: מאי שנא רופא - דאפתי לא פליא ברבה,
 21 מעוטא נמי לא פליא ברבה? אמר ליה: שאני אומר, פל
 22 העונה "אמן" יותר מדאי - אינו אלא טועה. תנו רבנן: אין
 23 עונין לא "אמן" חטופה, ולא "אמן" בטופה, ולא "אמן"
 24 יתוקה, ולא יחוק ברבה מפינו. בן עזאי אומר: פל העונה
 25 "אמן" יתוקה - יהיו בנינו יתומים, חטופה - יתחטפו מינו,
 26 חטופה - יתקטפו מינו, וכל המאריך ב"אמן" - מאריך
 27 לו מיו וגזוהו. רב ושמואל לא יתבי בסעודתא, אתא
 28 רב שמי בר חימי תה קמסרה ויתבי. אמר ליה רב:
 29 מה דעתך - לאיצטרופי בתך? אן אבילנא לן? אמר
 30 ליה שמואל: אלו מיתיה לי אריליא, וגוליא לאבא - מו
 31 לא אבילנא? תלמידך דרב הוה יתבי בסעודתא, על רב
 32 אחא. אמר: אתא נגרא רבא דמברך לן. אמר ליה: מי
 33 סביתיה ונדול מברך? עיקר שבסעודתא מברך. והלכתא:
 34 גדול מברך, אף על גב דאתא לכסוף. "אביל דמא" וכו'.
 35 הא לא הוה ליח! - פון דאי בעי - מפקר להו לנסיה
 36 דהו עני, וחי ליה. דתנן: מאכילין את בעית דמא
 37 ואת האכסניא דמא, ואמר בר הונא: תנא, גוית שמאי
 38 אומרם: אין מאכילין את העניים ואת האכסניא דמא.
 39 מעשר ראשון שנפלה תרומתו". פשיטא! - לא צריך
 40 אלא שהקדימו בשבילם, והפריש ממנו תרומת מעשר

1 ולא הפריש ממנו תרומה גדולה. וכרדי אבחו רבי אבחו אמר ריש לקיש: מעשר
 2 ראשון שהקדימו בשבילם - פבור מתרומה גדולה, שנאמר: "והתרמתם ממנו תרומה ה' מעשר
 3 מן המעשר". מעשר מן המעשר אפרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר.
 4 אמר ליה רב פפא לעבין: אי הכי, אפילו הקדימו בפרי נמי! - אמר ליה: עילוך אמר קרא
 5 באבסניא את גוים, שהטיל עליהם המלך. מכל מקום - רב ספרא רמאי, אבל טבל - לא, דאם כן פורע חובו מממנו של כון. ואמר
 6 באבסניא את גוים, שהטיל עליהם המלך. מכל מקום - רב ספרא רמאי, אבל טבל - לא, דאם כן פורע חובו מממנו של כון. ואמר
 7 באבסניא את גוים, שהטיל עליהם המלך. מכל מקום - רב ספרא רמאי, אבל טבל - לא, דאם כן פורע חובו מממנו של כון. ואמר
 8 באבסניא את גוים, שהטיל עליהם המלך. מכל מקום - רב ספרא רמאי, אבל טבל - לא, דאם כן פורע חובו מממנו של כון. ואמר
 9 באבסניא את גוים, שהטיל עליהם המלך. מכל מקום - רב ספרא רמאי, אבל טבל - לא, דאם כן פורע חובו מממנו של כון. ואמר
 10 באבסניא את גוים, שהטיל עליהם המלך. מכל מקום - רב ספרא רמאי, אבל טבל - לא, דאם כן פורע חובו מממנו של כון. ואמר

1 אמר ר' הונא הלכה כאחרים - והאינאן אי אנו מוקדקין והגילים אנו לזמן בעם
2 הארץ. כדאמרין ב'תויג'ה' (פ"ג בבא). כמאן מקבלין האינאן שהוחזק מעם
3 הארץ - כמאן, כרבי יוסי, כיו שלא ידע כל אחד הולך ונזנה במזל לעצמו. מצוה
4 דרביס אבול - כמאן קנה להלכות גדולות, דפרש לה שמת לו מת ביום טוב
5 האחרון דשבתו ושה לא אתי יום טוב

6 האחרון דרבנן יהוה אבלות ארתיא. 1
7 דכתיב (עמוס ח') 'ואירחייה כיום מרי'. דהבא
8 חותין דאמיא תפלה דרבנן ודחיא קרא
9 'לעולם בהם תעבודו' וכן משמע נמי בירש
10 תיבות (ד"א). גבי חתן נהגה שבעת ימי
11 המשתה. ואחר כך נהגה שבעה ימי אבלות.
12 ומדשבעת ימי ומדשתה משתלץ אבלות
13 ארתיא - כל שכן יום טוב שני.

14 קמן פורת מומנין עליו - פירש רש"י
15 שהביא שתי שמורות. ועדיין לא הגיע
16 שלש עשרה שנה ויום אחד. ולא נדראה.
17 דאם כן אמאי ארבי בסמון "לאחיו קטן
18 פורח" היינו שחיבא שתי שמורת דקטני
19 כברייתא כהדרא! על כן פירש רבינו הגמלא:
20 "קטן פורח" - בתוך שלש עשרה שנה ועדיין
21 לא הביא שתי שמורת ידועה. שאין גודלה
22 כדי לנפח ראשן לערוק שכן הוא שיעור.
23 ולכחי קרי ליה "פורח" פרוח ונצמח בו
24 שמורת אבל יום גדולות כל השיעור.
25 והשתא אבי פירש: אמרת הביא, מדמשע
26 הביא דוקא. והדר קתני אין מוקדקין בטען
27 מדשע מפילי לא הביא. אלא שבעת ימי
28 לאחיו קטן פורת. ואיני ספיא לגלוי משע

29 דמה שהווא אומר בירשא הביא שתי שמורת
30 - היינו פרוחה, שאין שמורת ממש
31 וכדפירש, שנכנס בתוך שלש עשרה שנה.
32 ואם אמרוהו, אלא אמרנן לעיל קטן המטיל
33 בעריסה עשין אותו סניף ויש לומר. הדרתם
34 איירי בעשרה והבא מיירי בשלשה. א"א שמא
35 פליגי אהדר.

והתני, אחרים שמורות. אפילו קרא ושנה לא משמע תלמודי - חקמים הרי זה עם הארץ? 26
שאני רב מנשיא בר תלפיא המישע להו לרבנן, ורמי בר חמא הוא דלא דק אפריה. לישאנ 27
אתרניא: ד'מעט שמעתיא מפומיהו דרבנן וגריס להו - בעזרבא מרבנן דמי. "אכל מבל ומעשה" 28
וכו'. מבל - פשיטא! - לא צריכא - כמבל מבל מדרבנן. וחיבי דמי - בעציון שאינו נקוב. "מעשה 29
ראשו"ן כו'. פשיטא! - לא צריכא - כגון שהקדימו כפרי. מהו דתימא: כדאמר ליה רב פפא 30
לאבוי - קא משמע לן, דרשני ליה. "מעשה שני" וכו'. פשיטא! - לא צריכא - שפגרו ולא נפרו 31
דהלכתן; מעשה שני כגון שפראו על גבי אסימון, ורחמנא אמר: "וארת' הכסף בידך" - כסף 32
שיש (לו) עליו צורה. הקדש - שחללו על גבי קרקע ולא פראו בכסף, ורחמנא אמר: "ונתן' הכסף וקם לו". "ותשמש שאכל פחות 33
מפניא". פשיטא! - איירי דהנא רישא "פניא", תנא סיפא "פחות מפניא". "והנו אין מומנין עליו". פשיטא! - הכא בעם עסקינן - 34
כגור שאם לא מבל, דאמר רבי יודא אמר רבי יוחנן: לעולם אינו גר עד שימול ויטבול, וכמה דלא תבלי - גוי הוא. "נשיא ועבדים 35
וקטנים אין מומנין עליהן". אמר רבי יוסי: קמן תלמידי בעריסה מומנין עליו. והא תמן: נשים ועבדים וקטנים אין מומנין עליהם! - הוא 36
דאמר רבוי' ויהשע בן לוי. דאמר רבי יהושע בן לוי: אל על פי שאמרך קטן המטיל בעריסה אין מומנין עליו - אבל עשין אותו סניף 37
לעשרה. ואמר רבי יהושע בן לוי: תשעה ועבר - מצטרפין. מוחיבי מעשה כרפי אליעזר שנכנס לבית הנספח ולא מצא עשרה, ושחרר 38
עבדו והשלימו לעשרה; שחרר - אין, לא שחרר - לא! - תרי איצטריכו, שחרר חד ונפיק פחד. - והיכי עבד הכי? והאמר רב יהודה: 39
כל המשחרר עבדו עובר בעשה. שנאמר: "לעולם בהם תעבדו"! - לדרב מנשה שאני. - מנשה הנפאא בעברה היא! - מנשה דרביס 40
שאני. ואמר רבי יהושע בן לוי: לעולם ישבים אדם לבית הנספח כדי שיצפה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה פאים אחריו 41
- קבל עליו שבר כולם. "שבר כולם" - סלקא דעתך?! אלא אימא: "נותנין לו שכר כגוד כולם". אמר רב הונא: תשעה ואין מצטרפין. 42
אמר ליה רב נחמן: וארון נברא הוא?! - אלא אמר רב הונא: תשעה נראין בעשרה - מצטרפין. אמר ליה: פי כמפני, ואמר ליה: פי 43
מכדי. אמר רב אמי: שנים ישבת - מצטרפין. אמר ליה רב נחמן: וישבת נברא הוא?! - אלא אמר רבי אמי: שני תלמודי חקמים 44
המתדרין זה את זה בהלכה - מצטרפין. מחוי רב חסדא: כגון אגא ורב ששת. מחוי רב ששת: כגון אגא ורב חסדא. אמר רבי יוחנן 45
קמן פורת - מומנין עליו. מתני נמי הכי: קמן שהביא שתי שמורות - מומנין עליו, ושלא הביא שתי שמורות - אין מומנין עליו. והאין 46
מוקדקין בכמן. הא נגפא ושניא! אפרת: הביא שתי שמורות - אין, לא הביא - לא, והדר תני: אין מוקדקין בכמן. לאחיי מאי? לאו 47
לאחיי

1 מבל מעשרתיכם - בפרשת לויים תבוא: "ואלו הלוים תרבו", ומתיב: הואי קרא את
2 כל תרומת ה" - כל צד תרומה שבו חייבים להפריש ממנו. הוא אידנן - משעה
3 שתנחמה כברי נעשה נהן. וכיון דאיקרי "דגן" - חלה עליו רשות מן תחלה. דתיב:
4 'ראשת דגן תתן לו'. אבל בשבילם לא יקדשו, ולא חלה עליו רשות כן. מעשר
5 שני אידנן, ואם ובדעלם פרוק. חתני

6 מוספין ונחשיל לא קבע - אין לו קביעות.
7 לפי שהולך ובא. והבא בעם הארץ דרבנן -
8 ברייתא דקתני 'אין מומנין על עם הארץ' -
9 בעם הארץ דרבנן. דפליגי עליה דרבי מאיר
10 וקאמרי כשאני מעשר פרוחה, הלכך
11 כותי מומנין עליו - דעשורי מעשה. אידו
12 עם הארץ - שדברו חכמים בכל מקום. שלא
13 תשעו תלמודי חכמים - הוא אמר
14 הגמלא כסבא, שהיו נותנים לרבי משנה
15 טעם והיו מתאספים יחד ושקיימין בכך. והיא
16 דומת הגמרא שסדרו האמוראים. לא אומין
17 עליה - ומי בר חמא לא רצה לצרפו
18 לעשרה למומן. דמשמע: משמש. ורפי בר
19 חמא הוא דלא דק - לא ברק לשאלו מדת
20 רב מנשיא. שלא נשלה תרומתו - קא סלקא
21 דתקן תרומת מעשר קאמר. פשיטא - דאין
22 דתקן פורת דהיינו סבל. שהקדימו כבר - ר' יוחנן
23 שתנחמה והוקבע לתרומה מן תורה. קדם

24 ליה את הבתן ונטל מעשר ראשון תחלה.
25 ואחר מתחשים שבו היה ראוי לתרומה
26 גדולה לכחך. ורשלא נשלה תרומתו דקטני
27 מלא תרומת מעשר קאמר. אלא תרומה
28 גדולה. לזו חתיבא כדאמר ליה רב פפא
29 לאבי - לעיל; אי רבי, אפילו הקדימו כבר
30 נמי - קא משמע לן. אסימון - כסף שלא
31 נקבע בו צורה, וקורין לו פרוחן בלעז. עד
32 שימול ויטבול - תיכבות (רמב) נפקא לן
33 מדיקח משה את הדם וירוק על הנעם, ואין
34 הזהב הוא טבילה. סניף - חבור לזמון
35 עשרה. וכו' אמר רב אשי - דמי לעשרה
36 קאמר. מצוה דרביס - להוציא רביס יד
37 ותובנם כדקדושה. תשעה עשרה -

מפרש ואול לה. אמרי לה כי מנפנ - הוו
38 גריאם שערתי. שאין אדם מנחין בל כבך.
39 מנחין שתי ידו. ואמרי לה כי מכדי -
40 מן קטן טפי מרובין. שני תלמודי חכמים
41 המתדרין זה את זה בהלכה מצטרפין -
42 לידות שלשה. קמן פורת - שהביא סימנים.
43 ולא בא כלל שנו.

לאחיי

קטן שהגיע לחינוך - לא מיקרי "מחויב" ודבן, דאבוי חיוב לחנכו אבל עליו אין שום חיוב. וקשה לפירושו: מכל מקום, כיון שאינו מן התורה, אינו מוציא אחרים משמיהו; ועוד: דרוק לומר בקטן שהגיע לחינוך קרי "אינו מחויב" מדרבנן, דאם אינו מחויב אפילו מדרבנן - אם כן אינו פטור את אביו ובהלכות גדולות פירש: דאחד שאלו בנות - אינו יכול להוציא

אחרים שאכלו כדי שביעה, ולא אתי דרבנן 1
ופטור דאורייתא, אבל כשלא אכלו עם 2
האחרים קרי בנות - פטר אותם, לא היה. 3
דחא סמכינן אעוברא דינאי וחברוי, והם 4
אכלו כדי שביעה, ואפילו הכי קא חזינו דקא 5
פטר להו שמעון בן ששת. אלא נראה להלכה 6
דקטן שאינו בר חיוב כלל דאורייתא, אפילו 7
אכל כדי שביעה - והלכך "אינו מחויב 8
בדבר" קרינו ביה. ולכך לא מפקי לאי אביל 9
שיעורא דאורייתא. אבל גדול, שהוא בר 10
חיובא מן התורה, כי אביל כדי שביעה 11
"מחויב בדבר" קרינו ביה, אפילו לא אכל 12
כלל. כדאמרין בראש השנה (פ"ג ט"ז, א.) כל 13
הברכות אף על פי שיצא - מוציא, חוץ 14
מברכת הלחם וברכת חוץ, והיינו טעמא - 15
דכל ישראל ערביין זה בזה, והוא חזין בברכת 16
החזון, אף על פי שיצא - מוציא. כדפרשית 17
וכותי דגן אינו צריך אלא שיוכל לומר 18
"שאכלנו משלו". 19

מתחיל בחנמה - פירש הקונטרס: לאו 20
דוקא מתחיל בחנמה ומסיים, אלא 21
כלומר: דאין צורך להחזיר על שבת לא 22
בפתור, אלא בחנמה, אלא באכזב, אבל 23
מתחיל ומסיים בחנמת ירושלים, כמו בחול. 24
שאומר "רדם" וחותם "ביבנה" 25
ירושלים. ויש שמהדליין ב"חנמה" וחותמם 26
ביבנה וצו על עירך ובבנין ירושלים, ונותנים 27
טעם לדבריהם. "ירדום" הוי לשון תחנה, ואין 28
אומרים תחנמם שבת, אבל "נחם" 29
בשבת אף על פי שישנו, אלא כמו ירושלים על הריעה 30
לעמך" (שמות לב). ולא נהויא, דהכל משמע 31
לשון תחנמם: אלא בירושלם, אפילו אי הוי 32
לשון בקשה, כדאמר הקונטרס: שלמי שבת פטרק 33
אלו קשרים: מהו לומר "ירענו וזנונו בפתור" 34
שבת; אמר לו: סופם ברכות כך הוא. ונמנה 35
שטות והוא - המשנה ברכה של חול. 36
ברית תורה - אן צריך לחזוכי "ברית" 37
ותורה ודיים ומוון, דדי לחזוכי "על בריחך" 38
שתחמת בבשרנו ועל תורחך שלמתנתי וכו', 39
דייניו ברית תורה. והגמרא - לסימנא 40
בלעמלא נקטיה. 41

מאן 42
"אשר נתן לך" - רבי יצחק אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר "וברך את לחמך ואת מימך", אל תקרי "וברך" אלא 43
"ברך", ואימתי קריי "לחם" - קודם שיצאנו. רבי נתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: "כבאכם העיר בן המצואן אותו בפתור 44
ועלך בקמחה לאכול פי אביל העם עד כאן פי הוא וברך תחבת אחיך בן יאכלו הקראים". וכלי קד למח? לפי שהתעושים דבריהן 45
הן. ושמואל אומר: בדי להסתפל בפינו של שאול, דכתיבי: "מישכמו ומעלה גבה מכל העם". ורבי יוחנן אומר: לפי שאין מלכות נוגעת 46
בבקרחה אפילו כמלא גימא. ואין לי אלא ברפת המיוון, ברפת התורה מניין? אומר רבי ישמעאל: קל וחומר, על חיי שעת מקרבך - 47
על חיי עולם הפא לא כל ששן? רבי חייא בר נחמני תלמידו של רבי ישמעאל אומר משום רבי ישמעאל: אינו צריך, הרי הוא אומר: 48
"על החרץ המזובה אשר נתן לך", ולתלמי הוא אומר: "ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה" וגו'. רבי מאיר אומר: ומנין ששמש 49
שקמך על המזובה פך מקרבך על החרץ? תלמידו לומר: "אשר נתן לך ה' אלהיך" - דייני, ככל דיון שדיקין, בין מדה טובה ובין מדה 50
פורענות. רבי יהודה בן בתרין אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: "שוברך", "המזובה" - זו תורה, וכן הוא אומר: "כי לקח 51
טוב נתתי לכם", "המזובה" - זו בנין ירושלים, וכן הוא אומר: "היה המזוב תהו והלכנו". תניא, רבי אליעזר אומר: כל שלא אומר 52
"ארוץ חמדה טובה וחרבה" בברכת החרץ, ו"מלכות בית דוד" במונה ירושלים - לא יצא ידי חובתו. נחום הגהן אומר: צריך שיזכור 53
בה ברית. רבי יוסי אומר: צריך שיזכור בה תורה. פלמוס אומר: צריך שיקדים ברית לתורה, שאז נתנה בשלש בריחות, 54
וה

וכשבת מתחיל בחנמה - כלומר: אינו צריך לא לסיים ולא להתחיל בשל שבת, 1
אלא מתחיל ומסיים בחנמה. בנין ירושלים קרי "חנמה", כל הכי המתחיל בין 2
"רדם" בין "חנמה". בברכת שתקני המסם - ב"חנמה והמסיב" - איבא בניינו 3
יעברך - לרבנן בתראי מהדורין ליה. בדנאן קמא גרסינן "אשר נתן לך" - 4
ו"חטוב והמטיב". ולא גרסינן "ביבנה" 5

תקנה: אלא דרבי. כשאווא שבע - מנחה 6
לברך ולהודות על שבעה. כשאווא רב - 7
והוא בא להפיק את זכבו על ידי ברייתו 8
של הקדוש ברוך הוא - לא כל שכן, שה 9
צריך לברך להקדוש ברוך הוא יותר. אינו 10
צריך - לקל וחומר הו' ולא גרסינן דרבי 11
"אשר נתן לך" - זה "חטוב והמטיב", אלא 12
וברך את לחמך - בךך על לחמך. כי הוא 13
יבך חובת ואחרי כן יאכלו הקראים - 14
למדך שטעון לברך לפני אביל. על חובת 15
הוא אומר: "ברוך... אשר קדשנו במצותיו 16
ועזרו לאכול את החמץ". וחיובי צומה - 17
וכבר אמרנו "אבל" (דברים יג). וכל כך לפי - 18
היו מאריכות בדריבוק, שאין מלכות נוגעת 19
בברית - לפי ששמואל היה מנהיג את 20
ישראל, ושאל היה נוטל את השררה 21
משדבר שמואל אילו, וצריך דברים עכב לפי 22
שעה. בין מדה טובה - התורה מדה טובה 23
היא. מלכות בית דוד בונה ירושלים - 24
שעל ידי תקופה וירושלים. צריך שיוזב - 25
ברית - בברכת החרץ, שעל ידי ברית נתנה 26
לאברהם בפרשת מילה (בראשית יז) ונתתי 27
לך ולירעך אחרית את ארץ מגוריך. צריך 28
שיזכר בה תורה - שאין בברית התורה 29
והמצות ירשו את החרץ, שנאמר: "למען 30
תחיון וירבים ובאתם ירשתם את ארץ - 31
הדברים הן). צריך שיקדים ברית לתורה - 32
כגון "על בריחך שתחמת בבשרנו ועל תורחך 33
שלמתנו ועל חיים שחנמתנו". תורה נתנה 34
בשלוש בריתות - בשלשה מקומות נתנה 35
תורה לישראל: בסני, ובאחל מועד, ובדור 36
גרום וערעבת אותה. ובכל זאת, כנראה 37
ברית, כדנאן במסכת סוטה (ל"א). אורח 38
ברית, לאורח הפסד וכו'. רבי' בן באחל מועד 39
שנאמר (דברים כז): "אלה דברי בריתא אשר 40
עזר ה' את משה לברות את בני ישראל 41
בארץ מואב מלכד הברית אשר כרת אתם 42
בחורב". וכתוב (דברים טז): "שמרתם את 43
דברי הברית וגו'". 44

מלא 45
מכל עמקהם אלא בציר, ולא אכל עמקהם אלא והוציאת 46
אחת - ממצורף. ולהוציא את התיבים ידי חובתם - אינו 47
מוציא עד שיאכל פיות דגן. אומר רב תנא בר יהודה 48
משמיה דרבא, הלכתא: אכל עלה ורק ושתה כוס של 49
ין - ממצורף, להוציא - אינו מוציא עד שיאכל פיות דגן. 50
אמר רב נתן: משה תקן לישראל ברפת "היון" בשעה 51
שיצא ללחם מן יהושע תקן ללחם הארץ היון 52
שנכנסו הארץ. דוד ושלמה תקנו "בונה ירושלים" דוד 53
תקן "על ישראל עמך ועל ירושלים עירך", ושלמה תקן 54
"על הברית הגדול והקדוש" "הטוב והמטיב" ביבנה 55
תקנהו פניו הרזני ביתר. דאמר רב מתנא: אותו היום 56
שניתנו היוני ביתר לקבורה תקנו ביבנה "הטוב 57
והמטיב", "הטוב" - שלא הסריחו, "והמטיב" - שניתנו 58
לקבורה. תנו רבנן, סור ברפת המיוון פך היא: ברפה 59
ראשונה - ברפת "היון", שניה - ברפת הארץ, שלישית 60
- בונה ירושלים", רביעית - "הטוב והמטיב". וכשבת 61
מתחיל בפתור ומסיים בנחמה, ואומר קודשית היום 62
באכזב. רבי אליעזר אומר: רצה לאומרה בנחמה - 63
אומרה, בברכת החרץ - אומרה, בברכת שתקני המסם 64
ביבנה - אומרה. והקמסם אומרים: אינו אומרה אלא 65
בנחמה בלבד. הקמסם היינו תנא קמאי - איבא בניינו 66
יעברך. תנו רבנן: מנין לברכת המיוון מן התורה? 67
שנאמר: "ואכלת ושבעת וברכת" - זו ברפת היון, את 68
ה' אלהיך" - זו ברפת המיוון, "על החרץ" - זו ברפת 69
הארץ, "המזובה" - זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר: 70
"היה המזוב תהו והלכנו", "אשר נתן לך" - זו "הטוב 71
והמטיב". אין לי אלא לאחרי, לפני מנין? אומר קל 72
וחומר, כשהוא שבע מקרב, כשהוא רעב - לא כל 73
ששן? רבי אומר: [אינו צריך]. "ואכלת ושבעת וברכת" 74
- זו ברפת היון, אכל ברפת המיוון מ'גדלו לה' אתי" 75
נקא, "על החרץ" - זו ברפת הארץ, "המזובה" - זו 76
"בונה ירושלים", וכן הוא אומר: "היה המזוב תהו 77
והלכנו", "הטוב והמטיב" - ביבנה תקנהו. אין לי אלא לאחרי, לפני מנין? תלמידו לומר: 78
"אשר נתן לך" - רבי יצחק אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר "וברך את לחמך ואת מימך", אל תקרי "וברך" אלא 79
"ברך", ואימתי קריי "לחם" - קודם שיצאנו. רבי נתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: "כבאכם העיר בן המצואן אותו בפתור 80
ועלך בקמחה לאכול פי אביל העם עד כאן פי הוא וברך תחבת אחיך בן יאכלו הקראים". וכלי קד למח? לפי שהתעושים דבריהן 81
הן. ושמואל אומר: בדי להסתפל בפינו של שאול, דכתיבי: "מישכמו ומעלה גבה מכל העם". ורבי יוחנן אומר: לפי שאין מלכות נוגעת 82
בבקרחה אפילו כמלא גימא. ואין לי אלא ברפת המיוון, ברפת התורה מניין? אומר רבי ישמעאל: קל וחומר, על חיי שעת מקרבך - 83
על חיי עולם הפא לא כל ששן? רבי חייא בר נחמני תלמידו של רבי ישמעאל אומר משום רבי ישמעאל: אינו צריך, הרי הוא אומר: 84
"על החרץ המזובה אשר נתן לך", ולתלמי הוא אומר: "ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה" וגו'. רבי מאיר אומר: ומנין ששמש 85
שקמך על המזובה פך מקרבך על החרץ? תלמידו לומר: "אשר נתן לך ה' אלהיך" - דייני, ככל דיון שדיקין, בין מדה טובה ובין מדה 86
פורענות. רבי יהודה בן בתרין אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: "שוברך", "המזובה" - זו תורה, וכן הוא אומר: "כי לקח 87
טוב נתתי לכם", "המזובה" - זו בנין ירושלים, וכן הוא אומר: "היה המזוב תהו והלכנו". תניא, רבי אליעזר אומר: כל שלא אומר 88
"ארוץ חמדה טובה וחרבה" בברכת החרץ, ו"מלכות בית דוד" במונה ירושלים - לא יצא ידי חובתו. נחום הגהן אומר: צריך שיזכור 89
בה ברית. רבי יוסי אומר: צריך שיזכור בה תורה. פלמוס אומר: צריך שיקדים ברית לתורה, שאז נתנה בשלש בריחות, 90
וה

ברכות. פרק שביעי – שלשה שאכלו דף מט עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל" – (שטיינזולץ)
 קט תוספות

1 מאן דאמר אינה עריכה מלכות קסבר דאורייתא – הקשה רשי: הואיל והיא
 2 דאורייתא, אמאי פתחת ב"בירך"? הא סמכה היא ותירץ דקצרה היא, והיא
 3 הוראה בעלמא, בכרכת פירות וכברכת מצות. ותימא אמאי שניו אתה ויתר ששאר
 4 ברכות המסומכות, שחתומות לא פותחות? הואיל דאורייתא היא – ליה ליה להאריך
 5 בתוהו, ולחלוט ב"בירך" ולא לשתני משארי
 6 סמכותו ויש לומר: דאין הכי נמי, ולספן
 7 דאית ליה שהיא דאורייתא – היא חותם אל, היא חותם אל, היא חותם אל
 8 פותח, לכן איאת בתוספתא (פ"א) כבידי: וכי
 9 יוסי הללילי היה מאריך בה חומום, ומיהו אגן
 10 קיימא לן שהיא מדרבנן, ולכך צריכה מלכות.
 11 כדאמר: צריכה שתי מלכות, בר מדידה.
 12 לומר שצריכה שתי מלכות בר מדידה –
 13 חזא דר'בונה ירושלמי: דלא אורח וכו', וגם
 14 בעל כן יבולין לומר מלכות דהא סמכה היא, ו
 15 כן קא אומר: ב"בירכות ומטות ומעוה" (פ"א) דאמר
 16 בה מלכות ד'בונה ירושלמי' דלא אורח
 17 אשכח וכו', אמר נמי דברכת הארץ, אף על פי
 18 שיש מלכות לחברתה, והואיל לא נתקן
 19 בזה אחר זה, ויהוה תקן ברבת הארץ,
 20 ומשה תקן ברבת ירוק, משום דכי נקט
 21 מלכות, לא חזי סמכותו, ומיהו, הוא הוואיל
 22 ונתקנו על השדר – אין אנו מביטין ב"בירך",
 23 ויש שנתקנו לומר ב'בונה ירושלמי' מלכות.
 24 ב"בירך שנתן שבתו למנוחה וכו' – ואם
 25 תאמר: למה אמר מלכות ליהוה שתי מלות: והואיל
 26 ולא נתקנה שם אלא לאומרה לפרקים,
 27 שכשכח "רצה החליעני" – אז זה קרוי
 28 'סמכה', ועריך פתחיה ב"בירך", וכברכת
 29 של שבתו עשרה ברכות – כולם סמכות
 30 לברכות "אל חי וקיים" – אין מניא אלה
 31 אברכה? – היינו מלכות, כדאמרנו (לעיל
 32 ג"כ: משבאר להעיל אל היה אדם שקראו
 33 להקדוש ברוך הוא "ארוך", עד שבא אברהם
 34 וקרא "ארוך", שבאר: "איני אלוהים מן חתן
 35 ירי" (בראשית טו), ואם אית איתו – כולל
 36 ואומר: "בירך שנתן שבתו למנוחה מימי
 37 טובים לעמו ישראל לשמחה", וכן כי מקלע
 38 שבת וראש חודש.

א
 1 וזו נתנה בשלש עשרה בירות. רבי אבא אומר: צריך
 2 שיאמר בה הודאה תהלה וכוף והפחת – לא יפחות
 3 מאחת, וכל הפוחת פאחת – תרי זה מנוחה. וכל החותם
 4 'מנוחיל אצות' בכרבת הארץ, ו'מושיע את ישראל'
 5 ב'בונה ירושלמי' – תרי זה בור, וכל שאינו אומר 'ברית
 6 וחרוד' בכרבת הארץ, ו'מלכות בית דוד' ב'בונה ירושלמי'
 7 – לא יצא ידי חובתו, ו'מלכות בית דוד' ב'בונה ירושלמי'
 8 – לא יצא ידי חובתו, ו'מלכות בית דוד' ב'בונה ירושלמי'
 9 – לא יצא ידי חובתו, פלגי בה אבא ויסי כן
 10 דקסתי ור'בון, חד אמר: 'הפוח ומנוחיל' צריכה מלכות,
 11 וחד אמר: אינה צריכה מלכות; מאן דאמר 'צריכה מלכות'
 12 – קסבר: ד'בונה ירושלמי' ו'מלכות בית דוד' – קסבר:
 13 'דאורייתא. תני ר'בון: מהו חותם? ב'בונה ירושלמי'; רבי
 14 יוסי ברבי יהודה אומר: 'מושיע ישראל' – 'מושיע ישראל'
 15 – או, 'בונה ירושלמי' – לא? אלא אבא: אף 'מושיע
 16 ישראל'. רבה בר רב הונא אילעל עבי ריש גלותא, פתח
 17 ב'ברית' ויסי ב'ברית'. אמר רב הקדוש: ב'ברית' ו'מלכות'
 18 ב'ברית' ו'התניא: רבי אומר: אין חותמין בשמים; גופא, רבי
 19 אומר: אין חותמין בשמים. איתיביה לוי לרבי: 'על הארץ
 20 ועל תהוום!' – ארץ דמפאק מזון. – 'על הארץ ועל
 21 תהוום!' – ארץ דמפאק פירות. – 'מקדש ישראל
 22 והתקנים!' – ישראל דקדשנהו למנוגים. – 'מקדש ישראל
 23 וראשי חדשים!' – ישראל דקדשנהו לראשי החדשים. –
 24 'מקדש השבת ישראל והתקנים!' – חזן מזון. – ו'מאי שנא?
 25 נפשא. – תדא היא, התם – תרתה, כל תדא פתח ב'בני
 26 נפשא, ומקפא מאי אין חותמין בשמים – לפי שאין עושין
 27 מצות חבילות חבילות. מאי היה עליה? אמר רב ששת: פתח ב'ברכה על עמך ישראל' – חותם
 28 ב'מושיע ישראל', פתח ב'ברכה על ירושלמי' – חותם ב'בונה ירושלמי'. ורב נחמן אמר: אפילו
 29 פתח ב'ברכה על ישראל' חותם ב'בונה ירושלמי', משום שנאמר: 'בונה ירושלמי ה' נדחי ישראל
 30 ויבם' – איתיה ב'בונה ירושלמי ה' – ב'בונה ירושלמי ויבם' – אמר ליה רבי יודא לרב הקדוש:
 31 נתיב נר נתני! – אמר ליה: ברבת מוזנא לא נבירנא ותניו מתנינא? אמר ליה: מאי האי? אמר
 32 ליה: ד'אקלעי לבי ריש גלותא וברכי ברבת מוזנא, וקפיה רב ששת לקועיה עלי כהניא. – ואמאי?
 33 – דלא אמר לא 'ברית' ולא 'חרוד' ולא 'מלכות' – ואמאי לא אמרת? – כדבך הננאל אמר רב,
 34 דאמר רב הננאל אמר רב: לא אמר 'ברית' ו'חרוד' ו'מלכות' – יצא, 'ברית' – לפי שאינה נשנים,
 35 'חרוד' ו'מלכות' – לפי שאינו לא נשנים ולא נעבדים. – ואת שקבת כל הני תנאי ואמריא ועברת
 36 כרב? אמר רבה בר רב חנה אמר רבי וחקוני: 'הפוח ומנוחיל' צריכה 'מלכות' – מאי קא משמע לך?
 37 כל ברכה שאין בה 'לא שמה ברכה? והא אמרה רבי וחקוני היא ויזנא? – אמר רבי יודא:
 38 לומר שצריכה שתי מלכות, תדא דידה, ותדא ד'בונה ירושלמי'. – אי הכי, נעביה תלת – תדא
 39 דידה, ותדא ד'בונה ירושלמי', ותדא דברכת הארץ! אלא ברבת הארץ מאי טעמא לא – משום
 40 ד'רוויא לה ברכה המסומכת לתברתה', 'בונה ירושלמי' נמי לא תעבי, ד'רוויא לה ברכה המסומכת
 41 לתברתה! – הוא תדא דאפילו 'בונה ירושלמי' נמי לא נעביא, אידי דאמר מלכות בית דוד – לאו
 42 אורח ארעא דלא אמר מלכות שמים. רב פפא אמר, הכי קאמר: צריכה שתי מלכות לבר מדידה.

43 ותיב רבי יודא ורבי גדל, ותיב רב גדל קמיה ר'ב הונא, ותיב וקאמר: מעה ולא תוביר של שבת, אומר: 'ברוך שנתן שבתו
 44 למנוחה לעמו ישראל אצרות לאות אברות', ברוך מקדש השבת'. אמר רב: מאן אברה? – רב. חדר תיב וקאמר: מעה ולא תוביר של
 45 יום טוב, אומר: 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר
 46 ותיב וקאמר: מעה ולא תוביר של ראש חודש, אומר: 'ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל אצרות לאות אברות', ותיב וקאמר:
 47 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר
 48 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר
 49 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר
 50 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר

1 מילה נתנה בשלש עשרה בירות – ברשת מילה שנתה לאברהם אבינו הם
 2 כתובים. תחלה וסוף – עודה ה' אלהינו רעל כולם ה' אלהינו אנו מודים לך. מאן
 3 דאמר צריכה מלכות קסבר ד'בונה ירושלמי' – הלכך לאו ברובה הסמכה לבריתה היא,
 4 שאינה מברכת הארץ, ומאן דאמר אינה צריכה מלכות קסבר דאורייתא היא –
 5 ומברכת הארץ היא. כדאמר ל'ה' (מ"ב).
 6 'אשר נתן לך' – זה 'הטוב והמטיב', והוא
 7 היה ברובה הסמכה לבריתה, ומיהו פותח
 8 בה ב"בירך" – נשא שפתיחה ישראל היא בונה
 9 שכולה הוראה אתה היא ואינה הפסקה,
 10 דומה לברכת הפירות והמצות. בונה
 11 ירושלמי – לא – בתחום – אף חתם – בונה
 12 ירושלמי? לאו חתימה היא? הלא עיקר ברכה
 13 ירושלמי היא אלא אימא קא מושיע. אם
 14 לא לתתום 'מושיע ישראל' ולא חתם – בונה
 15 ירושלמי – נשא שפתיחה ישראל היא בונה
 16 ירושלמי. פתח בחדא – כשהתחיל בברכה
 17 לא אמר ירוש' על ישראל עמך וכו', ו
 18 ירושלמי עריך הלא אתה חתם, ובתחום
 19 חתם בשתיים 'מושיע ישראל ובונה
 20 ירושלמי'. אין חותמין בשתיים – שדומין
 21 לעושין מצות חבילות; כי היכי דאמר (פסוקים)
 22 קב. אלא אין אומר שני קדושות על כוס אחד.
 23 מקדש השבת וישראל והתקנים – והבא
 24 ליכא למישרי מקדש ישראל לשבת חתום.
 25 דאילו ומניח מלכות בית דוד לקדש חתום –
 26 על פי הראיה, אבל שבת קדשה וקיימא.
 27 חזן חזן ופאי שנתה חזא היא – אין
 28 כאן אלא ברבת מקדש, שמנכר להקדוש
 29 ברוך הוא שכתב השבת והתקנים. אבל
 30 'מושיע ישראל ובונה ירושלמי' – תרתה
 31 מילי נהוה, ואין כוללים שני דברים בברכה
 32 אחת. לוי גרס 'אד בהא תליא'. והכללות
 33 גדולה גרס: חזן חזן ופאי שנתה – חזן
 34 תרתה קדשה יתנה, ומיהו רבי דהתנין בוד
 35 בשמים, אבל נהוה חזא מלכות היא וכדא
 36 בעי למחתם. ואינו נראה ליה, דאם כן אית ליה
 37 לרבי חותמין בשמים. והבא היינו טעמא דהא
 38 בהא תליא. לא היה לו לכלול ולומר: אין
 39 חותמין בשמים. ועד: רבי כי אמר – לאו
 40 אמתה אמרה. פתח בעל עקף ישראל כי
 41 – בדענה חתימה עפין פתוחה. ותיב רב
 42 – 'בונה ירושלמי' שפתיחה ישראל היא.
 43 דכתיב (תהלים קמז): 'בונה ירושלמי ה' ואו
 44 נדחי ישראל בניסי'. לאו אורח ארעא דלא
 45 אפר מלכות שמים – ב'בונה ירושלמי',
 46 הלכך מיהו לא ידעוהו והתמיב' ואומר:
 47 'מלך העולם הטוב והמטיב'. שתי מלכות
 48 – כקו: איבנו מלכנו אדירנו בוראנו גואלנו
 49 קדושתו עשך קדוש רוענו שר ישראל
 50 המלך הטוב והמטיב לכל וכו'. לבי מדידה
 51 – שפתחת 'ברוך אתה ה' אלתינו מלך
 52 העולם' – ותיב רבי גדל וקאמר עקף כן
 53 אמר ליה – רב חונא לרב גדל מאן אמרה?
 54 ולא דענא – רבי יודא קאמר לה ליה דענא
 55 אי אמר רבי גדל 'לברוך ולשמחה' אי לא
 56 אמר 'לשמחה', אמר אמר שמחה דרב, אי
 57 לא אמר. אי חתימה – 'מקדש ישראל
 58 וראשי חדשים', אי לא חתימה.

וחד
 44 ותיב רבי יודא ורבי גדל, ותיב רב גדל קמיה ר'ב הונא, ותיב וקאמר: מעה ולא תוביר של שבת, אומר: 'ברוך שנתן שבתו
 45 למנוחה לעמו ישראל אצרות לאות אברות', ברוך מקדש השבת'. אמר רב: מאן אברה? – רב. חדר תיב וקאמר: מעה ולא תוביר של
 46 יום טוב, אומר: 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר
 47 ותיב וקאמר: מעה ולא תוביר של ראש חודש, אומר: 'ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל אצרות לאות אברות', ותיב וקאמר:
 48 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר
 49 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר
 50 'ברוך שנתן קיום מיום טובים לעמו ישראל לשמחה ולקיומו', ברוך מקדש ישראל והתקנים'. אמר ר'ב הדר

1 א' בני אביל ואי בעי לא אביל...
2 להתענות בהון, במגילת תענית; ויש לומר דהכי פירושה: אי בעי אביל ואי בעי
3 לא אביל פת. שחיבתו בכרכת המזון, אבל ביום טוב צריך לאכול פת. וזוהמה,
4 דאמרין בסוכה (פ"ב מ"א), אי בעי אביל ואי בעי לא אביל חוץ מלילה הראשונה,
5 דילף "משה עשר" מחשבה עשר

6 הוצתו וש לומר, דהכי פירושה: שאינו צריך
7 לאכול בסוכה אם לא ירצה, אבל בשביל יום
8 טוב - צריך לאכול, ואם האומר: אבל ביום טוב צריך לאכול פת. וזוהמה,
9 מנה אם צריך לאכול בשביל יום טוב או
10 בשביל סוכה; ומיהו, אומר רבינו יחזקיה
11 דנפקא מניה: כגון שירוד גשמים ואכלו וכו'
12 לסוכה, והדעתא אם לכבוד יום טוב - עשיר,
13 אבל אם בשביל סוכה - ביום טוב ראשון
14 צריך לזרוץ לאכול בסוכה לאורח שמישהו
15 הגשמים, דלפני "משה עשר" חשבה
16 עשר; מהו חג המצות, אבל בשאר ימים - אינו
17 צריך, ואין דאמרין פרק "אלו דברים"
18 (פסחים ס"ב), מהו בריה דרבנא הוה הוינו
19 בתעניתא כולה שהא, משמע שהיה מתענה
20 ביום טוב מפרש רבינו יצחק: בתענית הלום
21 קאמר, אבל בשאר תענית - אסור. וטעודה
22 שלשית של שבת - היה מסתפק רבינו יצחק
23 - דשמא אי בעי לא אביל אלא מני
24 תריגמא; ודמי, דמפרש רבינו תם, כדאמרין
25 בסעודת סוכה, וזוהיה, בתבניתא פתח אפרע
26 פ"י (ס"ב), חשיב גבי משרה אשתו על ידי
27 שלשית של שבת שיהיה משל ביתא, און
28 משמע דכולן שבת ועה. וכן דרשנו אבן -
29 אלמא דרשות הו, ומיהו, אם אבל סעודה
30 רביעית ושבת של שבת - לא הדר לרישא,
31 ודאי אי בעי לא אביל כך סעודה רביעית
32 כלל, ע"ד כגון מומנין וכו' - הוא הדין בכתוב
33 המזון כלא זומן, אלא ברובא אשמעין
34 דאפילו בכת - כדמונין, אם עבר צופים
35 - פירוש ר"ש בפסחים (פ"ג מ"ב) מקום
36 ששמו "צופים", ולא נהירא, דאם כן הוה ליה
37 למימר: ומכרתו ליה לול, כדקאמר רבינו
38 (ג"ג) ובמדרשים וליפניו אלא שי לומר
39 שאינו מקום, וצופים: הוי לשון אריה, והכי
40 פירושה: אם הרוק מירושלים לכך שאינו
41 יבול לראות ירושלים - שורפו במקומו. רבי
42 מאיר סבר ואכלתו זו אכילה, ואכילה בבית
43 - ואומר הרב רבינו יצחק דהני קרא
44 אסתמא בעלמא ניהו, דמראוייתא אינו
45 שביעה מגודה, כדאמר פרק "עשר
46 (כ"ב), וכי לא אשכ פנים לישראל וכו', וכן
47 אמרין תהי: כן מברך לאביו, ומוסף לה
48 במאן אביל שיערא דרבנן, ופירש רש"י
49 הינו ביתא או כביעה, ועת: אי ביתא או
50 כביעה הוי דארוייתא - איזה שיער דרבנן
51 ויקמא לן מביה: ולפי מה שמתלף פ"ב ויחזן
52 קאמר רבי יהודה בביתו, ורבי מאיר וכו'
53 יהודה הלכה כרבי יהודה, וגם לאביו דלא
54 מחליף, ורבי מאיר אתי ליה עד כותי נראה
55 דהלכה כרבי מאיר בביתו, אף על גב
56 דבעלמא רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי

57 יהודה, גאה הלכה כרבי מאיר דאם קים ליה רבי יוחנן בשטתו לעיל, דאנו מצינו רבי יודן
58 גדולות ורבינו גבאי ושאלתו, ולענין שתיה רבינו יצחק עילי אפילו פחות ממאל לזומנו, אף על גב דלענין יום הכפורים ליתא - לא לדיק
59 מנה לענין שבת, וזוהי לענין כרכת המזון - בבית, ולענין יום הכפורים - עד דהו דוקא כדמכתב. נברך אלהינו רסנין ולא רסנין נברך לאלהינו למידי - דאמרין
60 גבי שיר והודאה כתיב למדי, כמו "שירו לה" "חודו לה" "גדלו לה", אבל גבי ברכה לא מציעו זה הלשון, וכן מפרש בסדר רב עמרם. אמר רבי עקיבא: מה מציעו בבית
61 הבנסת אחו עשרה וכו' - משמע דרבי יוסי הגלילי מודה בבית הבנסת, כדקאמר מה מציעו וכו', כלומר: שאתה מודה לי, ומאי שנא מפיליני בכרכת המזון, ומודו בבית
62 הבנסת: הוה לומר, דאין לא חלקו בין עשרה למאה תפלה, ואולי ובנסת ואלו יוצאים, אבל אעתידי דשילמי ציבורי, אבל בכרכת המזון, שוקו קובעין ומעריכין שם יחד
63 אלא לטעמא ביה, שהיא צריא עד לאחרי ברכת המזון, לעולם אי לא יוציא את עצמו מן הכלל - פירוש: בירושלמי ברתוהו הוה החזן שאומר "ברכו", ורבי
64 כיון שאומר "המבורך" - אף זה מציא עצמו מן הכלל.
65 תנן בשלשה הוא אומר ברכו - סלקא דעתך הושתא דברכו עדיף משום דברכו היינו צווי לברך את השם, אבל "ברכו" אינו אלא נטלת רשות.

והדר לרישא - לתחת ברכת המזון, כדאמרין (לעיל ט"ב), גבי תפלה: עקר את
גליו - חוזר לראש, הנה הוא דאיכא עקודת גלילי, אבל הבא סיוס הברכה הוא
עקודת גלילי, מי שיצא מירושלים - לעיל מניה מירי: והחלו לחזור את פסחו
ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו, אם יכיר לחזור ולבער ולחזור למצותו - לחזור ריבעה,
אם לא - ואם יבטל בבלב, וכן מי שנת

והדר לרישא. אמר ליה: מאו מעמא עבדי מר הכי? אמר
ליה, דאמר רבי שילא אמר רב: משה - חוזר לראש -
והא אמר רב הונא אמר רב: משה - אמר: "ברוך
שנתן!" אמר ליה: לאו איחמר עליה, אמר רב מנשיא בר
תחליפא אמר רב: לא שנו אלא שלא פתח ב"הטוב
והמטיב", אבל פתח ב"הטוב והמטיב" - חוזר לראש
אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן
אמר שמאי: מנהו ליה השור של ראש חודש תפתח -
מחזירין אותו, בכרכת המזון - אין מחזירין אותו. אמר
ליה רב אבין לרב עמרם: מאי שנא תפתח וימאי שנא
ברכת המזון? אמר ליה: אף לרדיי קשא לי, וישאלתיה
לרב נחמן, ואמר לי: מנייה דמר שמאיאל לא שמעי לי,
אלא נחוי אנן: תפתח דחובה היא - מחזירין אותו, ברכת
מזון, דאי בעי אביל אי בעי לא אביל - אין מחזירין
אותו. - אלא מקשה, שבתות וימים טובים דלא סגי דלא
אביל, הכי נמי דאי מעי הדר! אמר ליה: און, דאמר רבי
שילא אמר רב: משה - חוזר לראש, והא אמר רב הונא
אמר רב: משה - אמר "ברוך שנתן!" - לאו אמר
עליה: לא שנו אלא שלא פתח ב"הטוב והמטיב", אבל
פתח ב"הטוב והמטיב" - חוזר לראש. "עד כמה מומנין"
וכו' למימרא, דרבי מאיר חשיב ליה פזית ורבי יהודה
כביעה? והא אפכא שמעינן להו: דתנן: וכן מי שצא

מירושלים ונזכר שהיה בידו קדש, אם עבר צופים - שורפו במקומו, ואם לאו - חוזר
ושורפו לפני הבירה מצוי המערכת. עד כמה הם חזירים? רבי מאיר אומר: זה זה ככרביה,
ורבי יהודה אומר: זה זה כבניא? אמר רבי יוחנן: מזהלתת השיטה. אביי אמר: לעולם לא
תפוק, דהא בקרא רבינו מאיר סבר: "ואלת" - זו אכילה, ו"שתייה" - או שתייה, ואכילה
בביתו, ורבי יהודה סבר: "ואלת ושתייה" - אכילה שמה בשביעה, ואזו זו - כביעה. התם
- ככסברי פליגי, רבי מאיר סבר: חזרונו כמחזירין - מה שמה בשביעה, אף חזרונו ככביעה;
ורבי יהודה סבר: חזרונו כאיסורו - מה איסורו - כבנייה, אף חזרונו ככביעה;
מומנין? בשלשה - אומר: "ברוך", בשלשה והוא - אומר: "ברכו", בעשרה - אומר: "ברוך
אלהינו", בעשרה והוא - אומר: "ברכו", אהר עשרה ואחר עשרה רבוא, במאה - הוא אומר:
"ברוך ה' אלהינו", במאה והוא - אומר: "ברכו", ובאלף - הוא אומר: "ברוך לה' אלהינו אלהי
ישראל", באלף והוא - אומר: "ברכו", ברבוא - אומר: "ברוך לה' אלהינו אלהי
צבאות יושב הקרובים על המזון שאכלנו", ברבוא והוא - אומר: "ברכו". כענין שהוא מברך,
כף עוניס אחריו: "ברוך ה' אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הקרובים על המזון
שאכלנו". רבי יוסי הגלילי אומר: לפי רוב הקהל הם מברכים, שגאמרי: "במקלות פרכו אלהים
ה' ממוקד ישראל", אמר רבי עקיבא: מה מציעו בבית הבנסת - אחר מרובים ואחר מוטנים
אומר "ברכו ישראל". רבי ישמעאל אומר: "ברכו את ה' המבורך". גמרא אמר שמאיאל: לעולם
אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל. תנן: בשלשה והוא - אומר: "ברכו" - אימא:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65

ברכות. פרק שביעי – שלשה שאכלו דף נ עמדו א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזילץ)" קיג

1 **אף ברבו** – שפור דמי. ומיהו, טוב לו ליהות בכלל המברכים. **תניא** – סיטעא
 2 לשמואל. **ששה נחלקין** – אם רצו ליהלק לשתיה חבורות ולזמן אלו לעצמן ואלו
 3 לעצמן – רשאי און, שהרי יש וימון באן אבא. **עך עשרה** – כלומה: וכן שבעה וכן
 4 שמונה והשתה חבורה, וכן תשעה לשתיה חבורות וא לשלשה, עד עשרה. אבל אם
 5 יהו עשרה – תלדה עליון חלקה השם, ואם
 6 תילקו לא יודיע שה הוכרה – אין נחלקי עד
 7 שיהו ש עשר ערים. **הבי גרסינן: ואי אמרת**
 8 **"ברבו" עירף אבאי** ששה נחלקין – א
 9 ירצו, הא מעיקרא יוכלין לומר "ברבו",
 10 והשתה וכו' אי אמרי. **אלא לאו שמע מינה**
 11 – אף "ברבו" קאמר מתניתין, ויבין דמתניתין
 12 אף "ברבו" קאמר, מסתברא דהא שטוב לו
 13 ללמד ליהות מן המברכים. **וסיטעא**
 14 דשמואל. **ויגראס הכי אמרי** ששה עד עשרה
 15 ואי אמרת "ברבו" דוקא. **אבאי שש**
 16 נחלקין? **אלא לאו שמע מינה אף "ברבו"**
 17 **שמע מינה. תניא נמי הכי** – דמתניתין אף
 18 "ברבו" קאמר. **ונחלקין** – דווקאין תוספין
 19 אותו על שהוציא עצמו מן הכלל. **ויפסובו**
 20 **היי זה בור** – ששמעט בתגומולו של מקום.
 21 **דמשמע דבר מועט כדו חיים. כשאלה שאני**
 22 – **ושחטאל שואל כנינו על פתח, שאני**
 23 **מרים ראש לשואל שאלה גדולה. הריב פוך**
 24 – **לשואל כל תאוקר. חיים היי זה בור** –
 25 **דנתיבא עצמו מן הכלל. מינא אבא** –
 26 **"חיים" עירף, שכולל את כל באי עולם. נבדך**
 27 **שאכלנו משלו** – משמע עשה יחיד השבט
 28 אובכיל משלו. **למי שאכלנו משלו**
 29 מרובים וכו' אן זה וזה אן זה, ולפי
 30 דבריו מברך את בעל הבית. **התם מוכיח**
 31 **מילתא** – דבעמשה נסיס ליכא למימר
 32 מרובין. **בריתן על המון שאכלנו** – ו
 33 קניי "משלה" ואידך – עורבים ממקד
 34 נפקא. ואנן מ"מקלות" דרשין. **הלכה כרבי**
 35 **עקיבא** – כבבית המון, דאחד עשרה ואחד
 36 עשרה רבוא. **מברכין תלחא תלחא** – ריש
 37 לולתא אמורי כסטרדה, ואנן כל שלשה
 38 ושלשה שגמרו סטרותן מוקין כקול מנה
 39 ויחשבין און הריבה עד שגמר ריש לולתא.
 40 ויזנא הוא והושבין אדלו כקול רם. ולקמן
 41 פריך וניפקין בברכה דריש לולתא. **שמע ריש**
 42 **לולתא** – אל יהו דומעט עשרה ריש
 43 צריך המברך להביה קולו, וישמע ריש
 44 לולתא ויהיה לו שאנו עושין חבורה לעצמו
 45 בפרסיסא, אף נג בענפיק פשיהו מיד
 46 זמון של הוכרת השם, וכי יהיה זמון ריש
 47 לולתא הוכרת השם לאו אינהו נפקי בה.
 48 כדאמר רב תוספאה דאין זמון למפער –
 49 אפילו ריש ניחא לזו חבבי, שמוס דאוש
 50 כלי עלמא. שדוים שמוסין רבים ואן קול
 51 המברך נשמע. **ובידך לדעיה** – לעצמו
 52 כלא זמון. **לפפיע** – משבקיין, אף זמון לא
 53 יבא. **פתאי** – כלי חרס, כדאמר (עבודה וזה
 54 לגב.) **הני פתיחא דבי מססי. בתרי פתיחא**
 55 **לפח** – טוב לך לאחור דברי רבי
 56 **שמעמלא**, שאף רבי עקיבא מודה רבי אמר
 57 "המבורך" ספי עירף, אלא שאף עירף.
 58 **משנה** אינן רשאין ליהלק – דאיתחייבו
 59 לזו זמון. **ובין רשאי איתחייבו**
 60 זמוןין והיחיד יחלק מהם, דאיהו נמי איקבע
 61 בחובת זמון. **ששה נחלקים** – כדו זמון לכאן
 62 וכדו זמון לכאן, **עד עשרה** – אבל עשרה אן
 63 נחלקין. **איתחייבו לזו בזמון הוכרת השם עד שיהא עשרים**, ואו תילקו אם ירצו לשתיה חבורות.
 64 **נמרא** שלשה שבאי משלש חבורות – וכדמסיים רב חסדא: שבאו משלש
 65 חבורות של שלשה בן אדם בכל חבורה, ונתחייבו אלו בזמון, ועמד אחד מכל חבורה וצטרפו שלשה לחבורה תחת – דחייב זמון ואינו רשאין ליהלק, שכבר הוקבע. ואפילו
 לא אכלו אלו השלשה משנתפרסו יחד, שכבר גמרו סטרותן עם הראשונים.

1 **אלא** שמע מינה נבדך עירף – לאו דוקא עירף, אלא: כי הדרני ניהו. ו"עירף" היינו
 2 חשוב; כמו "הקישא עירף" רגורה שוה עירף. פרק "איהוה מקומן" (מתא),
 3 רוצה לומר להקישא חשוב ואלן לבטלו מפני מדרה שוה. והכי נמי קאמר: "נבדך"
 4 חשוב כמו "רכבו", ולפכך לא ירצא עמנו מן הכלל. והקונטרס מוחק עירף, ומיהו
 5 עירף שפיר "עירף" כדפירשיתו. **על המון הרי**
 6 **זה בור** – דמיא ומטמר למעל הבית
 7 המאכילו. **דאין לרחמנא**, למה הוא מזכיר
 8 **בלא מון** יש דרבה לברכבו
 9 **אמר** רבא: הלכה כרבי עקיבא. פירש רבינו
 10 תנאל: דהכי קיימא לן, והלכך בין
 11 בעשרה בין במאה בין ברבוא – אמר "נבדך"
 12 אלהינו על המון שאכלנו. אבל בשלשה לא
 13 יוכי – מוקף דרמון כדאמר לעיל. וגם בעשרה
 14 – אף אינו רוצה להוכיח **על המון** –
 15 **הדשות ביהו**, ואומר: "ובטובו". **שלישה**
 16 ששבנו לאכול כאחד – אף על פי שדו
 17 תילקין ככר, שכל אחד ואחד אוכל מככר
 18 – אינן רשאין ליהלק. כלומה: אף על פי שן
 19 תילקין בכברות, וסלקא דעתך אין זה עירף
 20 ולא חל עליהם חובת זמון – אפילו הכי אינן
 21 רשאין ליהלק.
 22 **אבל** אי אקרימו ואומניו עליהו דברכתיהו
 23 – פירש: שאלכ כל אחד מהשלשה
 24 וחספיק לשתים שדווי מסובין עמו ד"חך",
 25 כדאינא לעיל (מתא). **פרח חובת זמון**
 26 מעליהם. כלומה: פטורין מן המון ורשאין
 27 עתה ליהלק, ורשי לא פירש כן.
 28 תילקוהו

1 **אף ברבו** – שפור דמי. ומיהו, טוב לו ליהות בכלל המברכים. **תניא** – סיטעא
 2 לשמואל. **ששה נחלקין** – אם רצו ליהלק לשתיה חבורות ולזמן אלו לעצמן ואלו
 3 לעצמן – רשאי און, שהרי יש וימון באן אבא. **עך עשרה** – כלומה: וכן שבעה וכן
 4 שמונה והשתה חבורה, וכן תשעה לשתיה חבורות וא לשלשה, עד עשרה. אבל אם
 5 יהו עשרה – תלדה עליון חלקה השם, ואם
 6 תילקו לא יודיע שה הוכרה – אין נחלקי עד
 7 שיהו ש עשר ערים. **הבי גרסינן: ואי אמרת**
 8 **"ברבו" עירף אבאי** ששה נחלקין – א
 9 ירצו, הא מעיקרא יוכלין לומר "ברבו",
 10 והשתה וכו' אי אמרי. **אלא לאו שמע מינה**
 11 – אף "ברבו" קאמר מתניתין, ויבין דמתניתין
 12 אף "ברבו" קאמר, מסתברא דהא שטוב לו
 13 ללמד ליהות מן המברכים. **וסיטעא**
 14 דשמואל. **ויגראס הכי אמרי** ששה עד עשרה
 15 ואי אמרת "ברבו" דוקא. **אבאי שש**
 16 נחלקין? **אלא לאו שמע מינה אף "ברבו"**
 17 **שמע מינה. תניא נמי הכי** – דמתניתין אף
 18 "ברבו" קאמר. **ונחלקין** – דווקאין תוספין
 19 אותו על שהוציא עצמו מן הכלל. **ויפסובו**
 20 **היי זה בור** – ששמעט בתגומולו של מקום.
 21 **דמשמע דבר מועט כדו חיים. כשאלה שאני**
 22 – **ושחטאל שואל כנינו על פתח, שאני**
 23 **מרים ראש לשואל שאלה גדולה. הריב פוך**
 24 – **לשואל כל תאוקר. חיים היי זה בור** –
 25 **דנתיבא עצמו מן הכלל. מינא אבא** –
 26 **"חיים" עירף, שכולל את כל באי עולם. נבדך**
 27 **שאכלנו משלו** – משמע עשה יחיד השבט
 28 אובכיל משלו. **למי שאכלנו משלו**
 29 מרובים וכו' אן זה וזה אן זה, ולפי
 30 דבריו מברך את בעל הבית. **התם מוכיח**
 31 **מילתא** – דבעמשה נסיס ליכא למימר
 32 מרובין. **בריתן על המון שאכלנו** – ו
 33 קניי "משלה" ואידך – עורבים ממקד
 34 נפקא. ואנן מ"מקלות" דרשין. **הלכה כרבי**
 35 **עקיבא** – כבבית המון, דאחד עשרה ואחד
 36 עשרה רבוא. **מברכין תלחא תלחא** – ריש
 37 לולתא אמורי כסטרדה, ואנן כל שלשה
 38 ושלשה שגמרו סטרותן מוקין כקול מנה
 39 ויחשבין און הריבה עד שגמר ריש לולתא.
 40 ויזנא הוא והושבין אדלו כקול רם. ולקמן
 41 פריך וניפקין בברכה דריש לולתא. **שמע ריש**
 42 **לולתא** – אל יהו דומעט עשרה ריש
 43 צריך המברך להביה קולו, וישמע ריש
 44 לולתא ויהיה לו שאנו עושין חבורה לעצמו
 45 בפרסיסא, אף נג בענפיק פשיהו מיד
 46 זמון של הוכרת השם, וכי יהיה זמון ריש
 47 לולתא הוכרת השם לאו אינהו נפקי בה.
 48 כדאמר רב תוספאה דאין זמון למפער –
 49 אפילו ריש ניחא לזו חבבי, שמוס דאוש
 50 כלי עלמא. שדוים שמוסין רבים ואן קול
 51 המברך נשמע. **ובידך לדעיה** – לעצמו
 52 כלא זמון. **לפפיע** – משבקיין, אף זמון לא
 53 יבא. **פתאי** – כלי חרס, כדאמר (עבודה וזה
 54 לגב.) **הני פתיחא דבי מססי. בתרי פתיחא**
 55 **לפח** – טוב לך לאחור דברי רבי
 56 **שמעמלא**, שאף רבי עקיבא מודה רבי אמר
 57 "המבורך" ספי עירף, אלא שאף עירף.
 58 **משנה** אינן רשאין ליהלק – דאיתחייבו
 59 לזו זמון. **ובין רשאי איתחייבו**
 60 זמוןין והיחיד יחלק מהם, דאיהו נמי איקבע
 61 בחובת זמון. **ששה נחלקים** – כדו זמון לכאן
 62 וכדו זמון לכאן, **עד עשרה** – אבל עשרה אן
 63 נחלקין. **איתחייבו לזו בזמון הוכרת השם עד שיהא עשרים**, ואו תילקו אם ירצו לשתיה חבורות.
 64 **נמרא** שלשה שבאי משלש חבורות – וכדמסיים רב חסדא: שבאו משלש
 65 חבורות של שלשה בן אדם בכל חבורה, ונתחייבו אלו בזמון, ועמד אחד מכל חבורה וצטרפו שלשה לחבורה תחת – דחייב זמון ואינו רשאין ליהלק, שכבר הוקבע. ואפילו
 לא אכלו אלו השלשה משנתפרסו יחד, שכבר גמרו סטרותן עם הראשונים.

1 שחלקוהו אחז או שחפץנו תורה. תימה: דאמר בסוכה (פרק קמא ט"א): מטה
 2 מטמאה אברים כגון ארוכה ושתי כרעיים ולי נראה: הדהם מיירי שיכול
 3 להחזירה כאשר בתחלה ולהקנה. וברעובים בעין הדיוט כולו להחזירה. ואם תאמר:
 4 אמאי לא פריך אלא מכל כלי שנשבר וטוהר. אלמא כיון דפלגוה פרח לה טומאתו
 5 ולי נראה: דשאני הוהם - שאינו ראוי עד

6 להצטרף הבלי יחד ולקבל טומאה אפילו
 7 מכאן ולהבא. וא"ל הוי דומיא דשלשה בני
 8 אדם ודע ראימס עד להצטרף לזמן.
 9 שמש מצרפן לזמן. והוא הדין בשני בתים
 10 ובני אדם עומדים משמשין מזו לזו
 11 - מצטרפין. וכן איתא בירושלמי. ולבדכ
 12 שישמעו ברכת הוהו מפי המברך. ודא נבקט
 13 במתניתין בביא (אחר) - משום חדוש דסיפא.
 14 דאפילו בבת אחד אלא לאו - ואז מומטין. כי
 15 בבית תנינן. וכוונתם ברוכה בשני בתים
 16 ובני אדם משמשין מזו לזו - מצטרפין.
 17 ולבדכ שישמעו ברכת הוהו מפי המברך.
 18 **בורא** פרי הענף ונטלמן מנו לידים - פירש
 19 רש"י: כי לא נתן לתוכו מים לא הוי אלא כמי
 20 פירות. וידין. משמע דמי פירות כשרין
 21 לנטלה ידם. וזו חלקן בן דג דאמרנן
 22 בפרק "כל היבשר" (ק"א) דאחוזות אפירות.
 23 ומיהו. שי מפרשים: לנטלה ידם בעינן מים.
 24 דכתיב: "ידיו לא אש שוף במים".
 25 **במאן** אילא דאז דאמר מטמא וכו' כרי
 26 אילעוו - לכאורה משמע ממאי
 27 דאמר רבי אילעוו נטלין וכו'. ותימה
 28 דאמרנן בפרק "במה נטמאין" (ג.ב.) אינו
 29 דאמר מטמא בבידי לזו מטמא בבידי
 30 דממאי. אי אמר: וכן אדם. הוי מוסק לה
 31 לקיימי. שמואל רבי אילעוו. דדא אז מיד
 32 דממאי שבעול לידים. ונבידוי דממאי מודה
 33 שמואל ועד קשה דהבא משמע דאין הלכה
 34 בשמואל. ממוקד לה כריבי אילעוו. ודיכא
 35 שני כ"רביצ" (כ.א.) קאמר תנא דברייתא
 36 דסופלי לחיותא ביום טוב דמטלטלין לזו
 37 אבא פתח בשמואל משמע קדימאן לן
 38 כוחיה דזו לומר: דהבא לא קאמר אלא
 39 לדריבי רבי אילעוו דסבר לה בשמואל.
 40 ועדיפא מניה קאמר - שנתיר אפילו הבא
 41 דממאי. ולא נתן כאן אלא לפרש טעמא
 42 דרבי אילעוו. כדרישנא. והבלתת גדולת
 43 אמר דהלכה כרבנן דהבא. והלכה נמי
 44 בשמואל. דכי קאמר שמואל אז מילי מדי
 45 דלא ממאי. אבל שפיך דממאי לא הוי
 46 כפירוש רבינו. וכן משמע דלא כשמואל.
 47 דממוקד לה כריבי אילעוו. אלא דאי קיימא
 48 לן בשמואל כדפרישנא. ואם כן. מותר לומר
 49 הקשרה פתי הויאל דלא ממאי. שי אומרנן
 50 דצריך לאלבו אחר כן. ויש ותיגס לאלבו
 51 וייתא פתי הויאל ואוכלין הפת אחר כן.
 52 אבל מביבט חוסית אסור. דאמרנן במסכת
 53 ספרים (ג.פ.) אין אוכלין אוכלין באוכלין
 54 אלא אם כן היה אוכלין בבית אחר. ושנא
 55 היא דלא כשמואל. **מודים** מברכין לרבי
 56 אילעוו בבוט של ברכה שאן משמשין עליו
 57 עד שתין לחונו מים. תימה דאמרנן לקמן "ארבעה דברים אמרו בבוט של ברכה
 58 זו ומלא" ויש לומר: דבעינן שיתנו זי לתוך הבוט ואחר כן יימונו. ואי יניי בעינן זי
 59 מן החית. אי נמי קאבוט עצמו. ומאי "זי" - שלמן. כדריאת מביבט (ט.ב.) ודיק
 60 תשעה גמלי אחרו דזו וכו'. אלמא דראוהו חי היינו שלם. הכי נמי - בעינן שיהא הבוט שלם בלא שבירה. **למאי** חזי - פירושו: ולמאי אשתנו לעילויא: ומשני: לקרייטי.

1 ולא אמרן אלא דלא אקרימו הניך - תבורת אפרשלו אלו מן ואומנו עלייהו
 2 דרתי. כגון: אם היו ארבעה בכל חבורה ונשאר בכל אחת כזו יזמן. והפורשים
 3 הללו וזו צריכים לצאת לשוק קודם שגמרו החבורות את סעודתם. אבל **אומנו**
 4 עלייהו - דרתי. כגון: שגשגתו עליו. כדאמרנן. דעל קרין לו
 5 ומזמניו עליו. וזכרו החבורות. ואילו לא היו

6 שם אלא כדי "לברך" ברכוהו הוי. ומכשיו
 7 שם באים עומק - לא אזמנין. דפרח מנייהו
 8 תובת ברכין. ותו לא חזי עלייהו. **מבנה**
 9 **מטאה** שנעננה חציה אילמא כיון דפלגיה
 10 - פק עקב שם מטא מניה. ושם טומאה. אף על
 11 גב דהדר הדורה הריה וזי מטא - לא
 12 הדרה טומאה. הבא נמי. כיון דפקע שם
 13 שלשה מנייהו בפרסם. ושם זמן על ידי
 14 ששעוהו הראשונים עליהם - אף על גב
 15 דהדרי כלכל שם שלשה. לא הדר כלכל
 16 יזמן. אבל כי לא אומנו לא פקע תובת זמן
 17 מן. אף לפי פירודם. אם שי שמש בניהם
 18 - שמשמשן לשעודם. שמש מצטרפן - אף
 19 על פי שאן אלו רואין את אלו. כגון ידעיה
 20 פרוסה בניהם. אין מברכין עליו. **בורא**
 21 **פרי התפן** - לפי שהיה יעם חזק מאד ואין
 22 ראוי לשתיה בלא מים. הלכך אמתי לא
 23 אשתנו לעמילתא לא בעינן. ובזכרנו
 24 הראשונה. ודרי הוא גמלי. ובזכרנו "בורא"
 25 פרי הענף. ונטלמן ממנו לידים - דשם
 26 מים עליו. דמי פירות בעלמא מקרי. משנתן
 27 לתוכו מים - שם ין עליו. ואין נטלין
 28 עד לבא במים. לישן אחר ביה. רישתין. ין
 29 שלא נתן לתוכו מים - מברכין עליו "בורא"
 30 פרי הענף. ואין נטלין דהמנו לידים. משנתן
 31 לתוכו מים - מברכין עליו "בורא פרי התפן"
 32 ונטלמן דהמנו לידים. דבר רבי אילעוו.
 33 וחכמים אומרם: כין כן ובין כן מברכין
 34 עליו "בורא פרי התפן" ואין נטלין ממנו
 35 לידים. ועמיהו דרבנן משום הפסד אוכלין.
 36 כן מצאנן בהלכות גדולות אצל קידוש
 37 והבדלה. וברכתן בתוספתא רבא גריסין בה
 38 דבי אלא כמו דהבא ספסיים. כריבי אליעזר
 39 דאמר נטלין דהמנו לידים לזי ויש
 40 להפסד אוכלין. למאי חזי - לשתיה
 41 מברכין עליו ברכת הדין. לקרייטי -
 42 פיישין בלעו. ובלשון רבנן: אמטילת
 43 ואלותית. אין מעבידים כוס מלא על הפת
 44 - שלא ישק על הפת ותחת הפת בורה.
 45 **פתח** - ורק **דסתא** - אמטילת. אמטילת
 46 בלעו. מנה של בשר מבושיל. מידי דממאי
 47 - שמשמך בוריקתן. כגון תאניס שבשילו
 48 כל צרכם ותותים. דלא ממאי - רמון
 49 ואגוז וכו' דבר קשה. משמשין ין בצנורות
 50 - משום סימן טוב. ואין כאן משום ביוח
 51 דהפסד לפי שנקבלים אותו בראש פי עצמו
 52 וכלכל. כימות החיט - שאק שם דבריכים.
 53 אבל לא גלוסקאות - שהרי אף כימות
 54 החמה הן מנאסין בוריקתן. בילעו - בלא
 55 ברכה. פולטן - ומברך. חזרו ואוכלו.
 56 משקין - בילעו. שאי אפשר לטעמן לאחד
 57 מלזמנו ולברך. ולא לפולטן. שפסיסין. פולטן כמידי דלא ממאי - במה
 58 שנתנו בפיו ויכול לחזור ולאוכלו.

מברוי
 60 וכן הלכה כרבנן. ודין זי מברכין עליו "בורא פרי התפן" (פסחים ק"ה). שתאן דזי ינא.
 61 **אין** זורקין את האוכלים - כדני שלשה מודה שמואל: אין מעבידים עליו על הפת. וגם אין חובטין בלעו בשר. וזי ואין זורקין את הפת אפילו לא ממאי. וכן שאר
 62 אוכלין אסור לזרוק ממנו. **ולא** כימות היעמט - אלא על פי שבגאווה הוא האוכל גמאס תוכו. במקום ששוק עפלים בטיט מנאסי. ומיהו. עבשו שדרין
 63 לזרוק חטים בבית תנינים צריך לזרז שלא יחוקק אלא במקום נקי.

ואתוון אמרין, חבית הראשונה פרי יוסי, ולית רבי מאיר מודה בה. והתני, בפה דברים אמוריס?
 בכור שיש בו פדי להעלות, אכל בכור שאין בו פדי להעלות, אפלו כל שהוא אסור למאואת. ואין
 פרי מאיר היא, בור שיש בו פדי להעלות, והיא בור שאין בו פדי להעלות, אפלו כל שהוא אסור
 למאואת. ועוד מן הדא, דתנינו, אמר לו רבי יוסי: אינה היא המדה. לית בר נש אמר 'אינה היא'
 מקלל דו מודה על קדמייתא. מיי כדון:

אמר רבי יוסי בי רבי בון:

[דף ט' ע"א]

תמן פדי לחום על נכסיהון של ישראל. והכא מאי אית לך?

אפילו הכא אינו מפסיד לישראל ממוז? שהוא צריך לשרף עצים בפני עצמן וזו בפני עצמה! להפסד
 מרבה, חשו להפסיד ממעט לא חששו.

אמר רבי הנגיה קומי רבי מנא: תפתר כמאן דאמר מדברי רבי עקיבה, מדברי רבי הנגיה כגון
 הכהנים, ולית שמע מינה בלום.

רבי זעירא רבי אילא, תריהון בשם רבי אלעזר: חבית הראשונה פרי יוסה. והשניה: בין פרי מאיר
 בין פרי יוסי. אמר רבי זעירא קומי רבי מנא: לית הדא פליגא על רבי יוסי. אמר ליה: ודלא פרי
 יוסי נימר ודלא פרי מאיר.

לפי שמצינו רבי יוסי שורף תלויה בכל מקום. אמר רבי מנא: אזלית לקמירין, ושמעית רבי זריקן בשם
 זעירא, רבי מאיר שורף תלויה בכל מקום. ואמרית ליה: אפלו כגון ההיא שהיא תלויה דבר תורה?
 ואמר ליה: אין, אנא פתר לה שנטמאת מדור עכו"ם. מה בנדך? תני, מדור עכו"ם תולין. רבי יוסה בי
 רבי יהודה אומר: שורפין.

רבי חונה בשם רבי זעירא, רבי מאיר שורף תלויה בשאר ימות השנה. והא תני בן, תרויבה תלויה
 במאה - שורפין אותה ערב שבת עם השכה; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: כןמנה. וישורף
 בשחרית; תפתר שנתעצל ולא שרף, תדע לך שהוא בן, דתני, במאה, לא משנתעצל ולא שרף.

אמר רבי אבא מרי אחוה דרבי יוסי: תפתר שנולד לה ממאה באותה שעה, ולית שמע מינה בלום.

אמר רבי יהנן: רבי שמעון ורבי יושע שניהון אמרו דבר אחד.

אמר רבי אילאי: רבי שמעון דבכורות ורבי יושע דתרומות, לא דין מודה לדין ולא דין מודה לדין.

אמר רבי זעירא:

[דף ט' ע"ב]

מסתברא רבי שמעון יודה לרבי יושע. אמר רבי בון בר הניא לרבי זעירא: על דעתך דתימר, רבי שמעון יודה לרבי יהושע, והא תנינן אכל היאך נשרף תלויה עם הטמאה, מודה רבי ליעזר לרבי יושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה. וישרף שתיקו כאתה. מהורה היא דבר תורה, אתה היא שגזרתה עליה שרפה-טמאה,

מכל מקום, לא נפלה בהפסח הדעת? לא כן אמר רבי יוחנן: הסייע דבר תורה. אחזית דם כרבי שמעון – תורה. חבית השנייה כרבי מאיר – תורה, אינה כן! אלא משמרה הוא שלא תגע בטהרות אחרות. התיב רבי יצחק בריה דרבי הניא בתובה: הגע עצמך שהיתה נתונה על גבי הגהלים. אמר ליה: לכשיתגנה.

אמר רבי מנא לרבי שמי: אתון אמרין רבי שמעון יודה לרבי יושע. אפילו רבי יושע, לית הוא רבי יושע? אמר ליה: תניין אינון. תמן רבי מאיר בשם רבי יושע, ברם הכא רבי שמעון בשם רבי יושע.

תמן תנינן, הבכור שאחזו דם, אפלו מת – אין מקויון לו את הדם; דברי רבי יהודה. וחקמים אוקרים: יקוי ובלבד שלא יעשה בו מום, אם עשה בו מום – הרי זה לא ישהט עליו. רבי שמעון אומר: יקוי אף על פי שהוא עושה בו מום.

רבי אבהו בשם רבי לעזר: אתיא דרבי יודה כרבי גמליאל. דרבנין כרבי אליעזר, דרבי שמעון כרבי יושע. תני בשם רבי שמעון: יקוי אף על פי שהוא מתכנן לעשות בו מום, ואתיא כרבי יושע אחראי.

אמר רבי בון בר הניא קומי רבי זעירא: תפתר בקדשים שהוא חייב באחריותו כרבי שמעון.

רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש: טעמא דרבי יודה – "לא תאכלנו על הארץ תשפכנו בפנים" (דברים יב, כד) לא התרתי לך את דמו

[דף י"ע"א]

אלא בשפיכה. התיב רבי אבא מרי אחיה דרבי יוסה: והכתיב אף בפסולי המקדשין בן, "לא תאכלנו על הארץ תשפכנו בפנים" (דברים יב, כד). אמר רבי יהיה בר אבהו: להכשיר איתאמרת. מה הפנים מכשירין, אף הדם יהא מכשיר. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: שניהון מקרא אחד הן דורשין, "תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו" (ויקרא כב, כא). רבי שמעון אומר: בשעה שהיא לרצון – אין את רשאי לתן בו מום, ובשעה שאינה לרצון – אתה רשאי לתן בו מום. והכמים אומרים: אפילו פלו מומין – אין את רשאי לתן בו מום.

הדרן עלך 'אור לארבעה עשר'

פרק שני

הלכה א' מתני' – כל שעה שהוא מתר לזבל – מאכיל לבהמה ולחיה ולעופות, ומכרו לנכרי, ומתר בהנאתו. עבר זמנו – אסור בהנאתו. לא יסיק בו תנור וכירים.

רבי יודה אומר: אין בעור חמין אלא שרפה. והכמים אומרים: מפרר וזורה לרוח או מפיל לים:

גמרא – אמר רבי אימי: מאן תנא כל שעה שהוא מתר לזבל מתר להאכיל אסור לזבל אסור להאכיל? רבי מאיר! ברם ברבי יודה, חמישית, אף על פי שהוא אסור לזבל – מתר להאכיל. התיב רבי בא: והתנינן 'שאור ישרף והאכלו פטור', ואמר רב הונא בשם רבי: מתר להאכילו לכלבים?

אמר רבי יוסה: מה אתינן מיתני כל חמין? לא! שעות. מאן תנא שעות? רבי מאיר.

אמר רבי בון בר יהיה קומי רבי זעירא: זאת אומרת שמתר להאכילו לבהמות הבקר. התיב רבי ירמיה, והתנינן מפרר? סבר רבי ירמיה, פירות. אמר ליה רבי יוסה: לא אמר אלא מפרר. מכינן שפירורו במל.

ואיידא אמר דא? לא יאכל חמין היום אפילו לכלבים. הרי זה בא לאוסרו בהנחה מה אנו קיימין? אם לכלבו, ההני אסור תנייה, אלא כי נן קיימין אפילו לכלב אחרים. זאת אומרת שאסור להאכילן לבהמות הבקר.

רבי אבהו בשם רבי אלעזר: כל מקום שנאמר: לא תאכל, לא תאכלו, לא יאכלו –

[דף י"א ע"א]

את תופש אסור הנניח באסור אכילה, עד שיביא הכתוב ויפרש לה, בשם שפרש לה באבר מן החי ונבלה. וכי מה פרש לנו באבר מן החי? "ויבשר בשדה מרפה לא תאכלו לפלב תשלקו אתו" (שמות כב, ל). וכי מה פרש לנו בנבלה? "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי" (דברים יד, כא).

תני חזקיה, ופליגי, וכי מי אסרו לפלב?

והא פתיב "כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו" (ויקרא ז, כג). מעתה את תופש אסור הנניח באסור אכילה! שניא הוא דכתיב "וחלב נבלה וחלב מרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלו" (שם ז, כד). והכתיב "רק הדם לא תאכלו". מעתה את תופש אסור הנניח באסור אכילה! שנייה היא דכתיב "על הארץ תשפכונו פמים" (דברים יב, טז). מה המים מותרין בהנחה – אף הדם יהא מותר בהנחה. והכתיב "על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" (בראשית לב, לג). אמר רבי אבהו: קיימתייה בגיד הנשה שבנבלות.

והא פתיב "ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה" (ויקרא כג, יד). אמר רבי אבא מרי אחוי דרבי יוסי: שנייה היא שקבע הכתוב זמן. והא פתיב "לא תאכלום פי שקין הם" (שם יא, מב). אמר רבי: מעט אסור הנניח שבו.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: העושה אכפלות משור הנסקל ומחמין שעבר עליו הפסח – אינו לוקה, שאין לא תעשה שבו מהור. מפלאי הפרם – לוקה. אמר רבי הנינא: "פן תקדש" – פן תוקד אש. מערלה צריכה, עשה לרחקו פתיב, לא תעשה לאוכלו פתיב, לא תאכלו פתיב, לא תיעשה לרחקו לא פתיב.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן, ממשמע שנאמר "סקול ופקל השור", וכי אין אנו יודעין שבשרו אסור באכילה? מה תלמוד לומר "לא יאכל את בשרו"? בא להודיעך, שבשם הוא אסור באכילה – כך הוא אסור בהנחה. מה עבד לה רבי יוחנן?

פתר לה בשקדמו

[דף י"א ע"ב]

הבעלים ושקטוהו עד שלא נגמר דינו.

רבי זעירא בעא קומי רבי אבהו: הָכָא תימור הָכִין וְהָכָא תימור הָכִין? אָמַר ליה: תְּדָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעֹזַר. וְהָדָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹהָנָן.

רַבְּנָן דְּקוֹסְרִין, רַבִּי אַבְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹהָנָן: כֹּל מְקוּם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תֹאכַל, לֹא תֹאכְלוּ – אִין אֵת תּוֹפֵשׁ אֶסוּר הֲנִיחָה בְּאֶסוּר אֶכִּילָה. לֹא תֹאכַל, לֹא יֹאכַל – אֵת תּוֹפֵשׁ אֶסוּר הֲנִיחָה בְּאֶסוּר אֶכִּילָה. בְּנִינן אַב שְׁבָבְלָן – "וְכָל הַפְּטוֹת אֲשֶׁר יוּבָא מִדְּמָה אֵל אֵהֵל מוֹעֵד לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ לֹא תֹאכַל בְּאֵשׁ תִּשְׂרַף" (ויקרא ו, כג).

תַּנִּי חֻקִּיהָ מְסִיעָה לְרַבִּי יוֹהָנָן, מִמִּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "חֶלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעִזוֹ לֹא תֹאכְלוּ" (ויקרא ו, כג) לְאִי זֶה דָּבָר נֶאֱמַר "וְחֶלֶב בְּבִלְהָ וְחֶלֶב מְרֻפָּה וְעֵשָׂה לְכֹל מִלֶּאכֶדָּה" (ויקרא ו, כד)? אֶפְלוּ לְמִלְאֲכַת גְּבוּהָ. מִמִּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "רֶק הַדָּם לֹא תֹאכְלוּ", לְאִי זֶה דָּבָר נֶאֱמַר "עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפֹּכֶנּוּ בְּפִימִים"? מִה הַפִּימִים מְכֻשִׁירִין – אִף הַדָּם יֵהֵא מְכֻשִׁיר. מִמִּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹאכְלוּ כֹל בְּבִלְהָ", לְאִי זֶה דָּבָר נֶאֱמַר: "לִגְרָא אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיהָ תִתְּנָה וְאֶכְלָה". בָּא לְהוֹדִיעָךְ גַּר תּוֹשֵׁב אוֹכֵל בְּבִבְלוֹת. מִמִּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: "וּכְשֶׁר בִּשְׂדֵה מְרֻפָּה לֹא תֹאכְלוּ". מִה תִּלְמוּד לֹמַר "לְפָלֶבַת תִּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ". אוֹתוֹ אֵת מוֹשְׁלִיף לְפָלֶבַת וְאִין אֵת מוֹשְׁלִיף לְפָלֶבַת חֲלִין שֶׁנִּשְׁתַּמוּ בְּעֹזְרָה.

מִתְּנִיתָא מְסִיעָא לְדִין וּמִתְּנִיתָא מְסִיעָא לְדִין. מִתְּנִיתָא מְסִיעָא לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר – "לֹא יֹאכַל חֲמִין" לְעֵשׂוֹת אֵת הַמֶּאֱכִיל בְּאוֹכֵל. וְאֵתָהּ אוֹמַר לְעֵשׂוֹת הַמֶּאֱכִיל בְּאוֹכֵל, אוֹ אִינוּ אֵלָא לְאוֹסְרוֹ בְּהֲנִיחָה? וּכְשֶׁהוּא אוֹמַר "לֹא תֹאכַל עֲלֵיו חֲמִין", הָא לְמַדְנֵנו שְׁהוּא אֶסוּר בְּהֲנִיחָה, מִה תִּלְמוּד לֹמַר "לֹא יֹאכַל חֲמִין"? לְעֵשׂוֹת הַמֶּאֱכִיל בְּאוֹכֵל; דְּבָרֵי רַבִּי יֵאשִׁיָּהּ. רַבִּי יִצְחָק אוֹמַר: אִינוּ צְרִיף. אִי מִה שְׂרָצִים קָלִים עֵשָׂה בְּהֵם אֵת הַמֶּאֱכִיל בְּאוֹכֵל, חֲמִין הַחֲמוּר אִינוּ דִין שֶׁנֶּעֱשָׂה בּוֹ אֵת הַמֶּאֱכִיל בְּאוֹכֵל? וּמִה תִּלְמוּד לֹמַר "לֹא יֹאכַל חֲמִין"? לֹא בָּא הַפְּתוּב אֵלָא לְאוֹסְרוֹ בְּהֲנִיחָה, בְּגִין בְּן כְּתִיב "לֹא יֹאכַל", הָא מ"לֹא תֹאכַל" לִית שְׁמַע מִינָה פְּלוּם, וְהָדָא מְסִיעָא לְרַבִּי יוֹהָנָן.

לֹא יִסִּיק בּוֹ תַנּוּר וְכִירִים –

[דף י"ב ע"א]

עֵבֶר וְהִפְסִיק, יִיבָא בְּתֵדָא: אִם תְּדַשׁ – יִתִּיף, אִם יִשָּׁן – יוֹצֵן.

תני רבי יודה אומר: אין בעור חמין אלא בשרפה. דין הוא, מה אם פגול ונותר שאינו בכל יראה וכל ימצא אינו אלא בשרפה, חמין שהוא בכל יראה וכל ימצא, אינו דין שלא יהא אלא בשרפה? אמרו לו לרבי יודה: כל דין שאתה דן, תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין. הא אם לא נתמנה לו אור, ישוב לו ולא יבעיר? אמרה תורה "תשביתו שאור מבתיכם!"

פירצא בו, אמר רבי יודה: "אשה כי תזריע וילדה זכר", מה תלמוד לומר? לפי שנאמר "וממאה שבעת ימים וכיום השמיני ימול". שומע אני פירצא חי שהוא מטמא את אמו מטמאת לידה. מניין לירצא מת שהוא מטמא את אמו מטמאת לידה? אמר רבי יודה: חרי אני דן, מה אם פירצא חי שאינו מטמא את אמו ואת הפאין עמו ואת הפא עם אמו לאהל מטמאת שבעה – מטמא את אמו מטמאת לידה, הירצא מת שהוא מטמא את אמו ואת הפאין עמו ואת הפא עם אמו לאהל מטמאת שבעה – אינו דין שיטמא את אמו מטמאת לידה? אמרו לו לרבי יודה: כל דין, שתחלתו אתה דן להחמיר וסופו להקל אינו דין. הא אם טהר החי את אמו – יטהר אף המת את אמו? אם לא יכתי מן הדין? לפיכך אמרה תורה: "זכר" – לרבות את המת. פירצא בו,

אמר רבי יודה: "בפסכות תשבו" – סבה של כל דבר, שהיה רבי יודה אומר: הדין נותן שלא תהא הפסכה פאה אלא מארבעת המינין. מה אם לולב שאינו נוהג בלילות פכמיים אינו פא אלא מארבעת המינין, סבה שהיא נוהגת בלילות פכמיים אינו דין שלא תבוא אלא מארבעת המינין?

אמרו לו לרבי יודה: כל דין שאתה דן שתחלתו להחמיר וסופו להקל – אינו דין, הא לא מצא מארבעת המינין ישוב לו בלא סבה? ואמרה תורה תשבו בפסכות. סבת של כל דבר, וכן עזרא אומר (נחמיה ח, טו): "ואשר ישמיעו ויעבירו קול בכל עריהם ובירושלם לאמר צאו החר" וגו'.

חזר רבי יודה ודנו דין אחר, חמין אסור באכילה ונותר אסור באכילה. מה זה בשרפה אף זה בשרפה. אמרו לו: נבלה תוכיח שהיא אסורה באכילה ואינה בשרפה. אמר להן: חמין אסור באכילה ובהנחה, ונותר אסור באכילה ובהנחה. אל תוכיח נבלה שאינה אסורה בהנחה. אמרו לו: ודרי שור הנסקל יוכיח שהוא אסור באכילה ובהנחה ואינו בשרפה. אמר להן: חמין אסור באכילה ובהנחה ותיבין עליו פרת, ונותר אסור באכילה ובהנחה ותיבין עליו פרת. אל יוכיח שור הנסקל שאין תיבין עליו פרת. אמרו לו: ודרי חלב שור הנסקל יוכיח שהוא אסור באכילה ובהנחה ותיבין עליו פרת ואינו בשרפה. אמר להן: חמין אסור באכילה ובהנחה ותיבין עליו פרת ואינו בשרפה. אמר להן: חמין אסור באכילה ובהנחה ותיבין עליו פרת ויש לו זמן. ונותר אסור באכילה ובהנחה ותיבין עליו פרת ויש לו זמן. אל יוכיח חלב

שור הנסקל שאין לו זמן. אמרו לו: והרי אשם תלוי בשיטתו יוכיח, שהוא אסור באכילה ובהנחה והקבין עליו ברת, ויש לו זמן ואינו בשרפה, ושתק רבי יודה.
תני, עד שלא הגיע זמן בעורו את מבערו בכל דבר,

[דף י"ב ע"ב]

משהגיע זמן בעורו את מבערו בשריפה. ואתיא כרבי יודה. אית תניי תני עד שלא הגיע זמן בעורו את מבערו בשריפה. משהגיע זמן בעורו את מבערו בכל דבר. ואתיא כרבנן. ר' אומר תשבתו שאור מבתיכם דבר שהוא בל יראה ובל ימצא ואי זה זה בשריפה.

רבי ירמיה בעי פטר המור שהמית כמה הוא מיתתו בעריפה או בסקילה. רבי בנימין בר לוי שאל חלות תודה שנעשו נותר נימא אם נעשו נותר עד שלא הגיע זמן בעורן את מבערן בכל דבר. משהגיע זמן בעורן את מבערן בשרפה:

הלכה ב' מתני' – חמין של גזי שעבר עליו הפסח – מתר בהנאה, ושל ישראל – אסור בהנאה, שנאמר: "לא יראה לך".

גזי שהלזה את ישראל על חמזו, לאחר הפסח – מתר בהנאה, וישראל שהלזה את הגזי על חמזו, לאחר הפסח – אסור בהנאה.

חמין שנפלה עליו מפלת – הרי הוא כמבער. רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין הקלב יכול להפש אחריו:

[דף י"ג ע"א]

גמרא – הא באכילה – אסור. מתניתא במקום שלא נהגו לזכל פת עכו"ם, אכל במקום שנהגו לאכל פת עכו"ם – מתר אפלו באכילה.

בתוך הפסח מהו? רבי ירמיה אומר: מתר. רבי יוסה אומר: אסור. התיב רבי יוסה: והתני 'לא ישפיר ישראל את בהמתו לעכו"ם להביא עליה חמין'. פתר לה בבא עמו. והתני 'לא ישפיר ישראל את ספינתו לעכו"ם להביא עליה חמין'. פתר לה בבא עמו. והא תני 'לא ישפיר ישראל את ביתו לעכו"ם לתן בתוכו חמין'. אית לה מימר בדר עמו?

נגו של עכו"ם שהיה סמוך לנגו של ישראל, ונתגלגל חמין מנגו של עכו"ם לנגו של ישראל – הרי זה דוחפו בקנה, אם היתה שבת או יום טוב, רב אומר: בופה עליה בלי.

רב אומר: צריך לומר כל חמין שיש לי בתוך ביתי, ואיני יודע בו – ובטל. רב אומר: צריך לומר 'אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות בעור חמין'. רב אומר: תפח ביתו חמין – צריך לבקר. תני, אמר רבי שמעון בן אלעזר: בצק שעשאו כפת – בטל. פתר לה או חלוקין על רבי שמעון בן אלעזר, או אהן כפת מאים היא.

ישראל ועכו"ם שהיו באין בספינה, וחמין ביד ישראל – הרי זה מוכר לעכו"ם או נותנו לו מתנה, והורו ולוקחו ממנו לאחר הפסח, ובלבד שיתנו לו מתנה גמורה. אומר הוא ישראל לעכו"ם: עד שאת לוקח ממנה בוא וקח לה במאותים, עד שאת לוקח לה מעכו"ם בוא וקח לה מישראל, שפא אצמריך ואקח ממך אחר הפסח.

המושכיר בית לחברו, עד שלא יכנס לתוכו – המושכיר צריך לבקר, משיכנס לתוכו – השוכר צריך לבקר. אמר רבי שמעון: אימתי? בזמן שמסר לו את המפתח, אבל בזמן שלא מסר לו את המפתח – אינו צריך לבקר. אמר רבי יודה בר פוי בעי: מסר לו את המפתח מהו? אמר רבי זכריה תנניה דרבי לוי: מחלקת רבי שמעון והכמים, דתנינן תמן, המוסר מפתחו לעם הארץ – הבית מהור, שלא מסר לו אלא שמירת המפתח. תני, רבי שמעון מטמא.

עכו"ם שבא אצל ישראל, ובדו חמין – אינו צריך לבקר, הפקיד אצלו – צריך לבקר. יחד לו בית – אינו צריך לבקר. לא בער לאחר הפסח מהו? רבי יונה אומר: מתר. רבי יוסה אומר: אסור. אמר רבי יוסה: חמין של עכו"ם הוא, ישראל הוא שעבר עליו ולא בערו.

[דף י"ד ע"א]

מאן תנא "לא יראה לה"? רבי יודה! דתני, האוכל חמין ממשש שעות ולמעלה, וכן חמין שעבר עליו הפסח – הרי זה בלא תעשה ואין בו פרת; דברי רבי יודה. רבי שמעון אומר: כל שאין בו פרת – אין בו בלא תעשה, מודה רבי שמעון באסור שהוא אסור. אסור מהו? רבי ירמיה אומר: אסור דבר תורה; רבי יונה ורבי יוסה, תריהון אמרין: אסור מדבריהן.

מה טעמא דרבי יודה? "לא יאכל חמין היום". מה אנו קיימין? אם בתוך המועד, כבר כתיב "לא תאכל עליו חמין!" אלא אם אינו ענין בתוך המועד – תנהו לאחר המועד. מה מקום רבי שמעון טעמא דרבי

יודה "לא יאכל חמין היום?" אמר רבי בון בר הנה: פתך לך פרי יומי הגלילי, דתני רבי יומי הגלילי
אומר: אומר אני, שלא היה פסח במוצרים אלא יום אחד בלבד, שנאמר: "לא יאכל חמין היום".

"לא יראה לך", אית תניי תני: "לא יראה לך" – לך אין את רואה אבל רואה את לגבוה, אית תניי
תני אפלו לגבוה. מאן דאמר – לך אין את רואה, רואה את לגבוה – בשהקדישו קדם לבעורו. מאן
דאמר אפלו לגבוה – בשהקדישו לאחר בעורו. אמר רבי בון בר הנה קומי רבי זעירא: תפתר בקדשים
שהוא חיב

[דף י"ד ע"ב]

באחריותו, פרי שמעון.

"לא יראה לך", אית תניי תני: לך אין אתה רואה רואה את בפלמיא. אית תניי תני: אפילו בפלמיא.
מאן דאמר לך אין את רואה, רואה את בפלמיא – בשהבקיור קדם לבעורו. מאן דאמר אפילו בפלמיא
– בשהבקיור לאחר בעורו. אמר רבי בון בר הנה תפתר בקדשים וגו'.

הבקר חמיצו בשלשה עשר, לאחר הפסח מהו? רבי יוחנן אמר: אסור. רבי שמעון בן לקיש אמר:
מתיר. מתיב רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש: אין את מודה לי מישש שעות ולמעלן שהוא אסור? אמר
ליה: תמן, אפורו גרם לו, הא, מה אית לך למימר? אמר רבי יוסה לרבי פנחס: נהיר את, פד הוינן
אמרין אתיא לרבי יוחנן פרי יוסה ודריב שמעון בן לקיש פרי מאיר? אינה? אלא רבי יוחנן חיש
להערמה ורבי שמעון בן לקיש לא חיש להערמה.

מה נפק מביניהון? נפלה עליו מפלת, מאן דאמר הערמה – לית פאן הערמה, והוא מתיר, מאן דאמר
זכיה – לית פאן זכיה, והוא אסור. הכל מודין בגר שמת ובנבזו ישראל את נכסיו, מאן דאמר הערמה
– מתיר, ומאן דאמר זכיה – מתיר.

תמן תנינן, עבד שעשא רבו אפתיקי לאחרים ושהירו, משורת הדין אין העבד חיב כלום, אלא מפני
תקון העולם בפיין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על דמיו. רבי שמעון בן גמליאל אומר:
אינו כותב אלא משחרר.

מי משחרר? רב אמר:

[דף ט"ז ע"א]

בין רבו ראשון בין רבו אחרון. אמר רבי יוחנן: אין משחרר אלא רבו ראשון בלבד. התיב רבי חני קומי רבי יוסה: מתניתין פליגא על רב. ישראל שהלוח את העכו"ם על המצו, לאחר הפסח מתר בנהניה, אין תימר ברשות ישראל הוא יהא אסור. מה עבד לה? אמר רבי יודן: קל הוא בשחרורו, בהדא דתני, העושה עבדו אפותיקו - מכרו אינו מכור, שחררו - הרי זה משחרר. חיליה דרבי יוחנן מן הדא, רבי שמעון בן גמליאל אומר: אינו פותב אלא משחרר. אלו המשעבד שדה לחברו והלך ומכרה, שפא אין בעל חוב בא ומורף? אמר רבי אבהו: פתח לנו רבי יוחנן פתח מאיר כאורה - לא מצאנו עבד משחרר וחזור ומשתעבד, מעתה לא יכתב שטר על דמיו? אמר רבי אילא: מוטב שיאמר לו תן לי מאתים וזו שיש לי בידך ואל יאמר לו עבדי אתה.

רבנן דמיסרין בשם רבי נסא: אתיא דרבי שמעון בן גמליאל כרבי מאיר, כמה דרבי מאיר קונם בדברים, בן רבי שמעון בן גמליאל קונם בדברים. דתני, שטר יש בו רבית - קונסין אותו, ואינו גובה, לא את הקרן ולא את הרבית; דברי רבי מאיר. ותקמים אומרים: גובה את הקרן ואינו גובה הרבית:

רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין הכלב יכול להפיש אחריו. עד איכן? רבי אבון, רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוצדק: עד שלשה טפחים:

[דף ט"ז ע"ב]

הלכה ג' מתני' - האוכל תרומת חמין בפסח שונג משלם קרן והמש מויד פטור מן התשלומין ומדמי העצים.

גמרא - תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי שמעון בן יוצדק: מתניתא בשפהרישה מצה ונתחמצה, אבל אם הפרישה חמין לא בדא.

הפריש מצה על חמין, אמר רבי זעירה: כל תרומה שאינה מתרת את השירים לאכילה - אינה תרומה. אפילו הפריש חמין על מצה! אמר רבי זעירה: מאחר שאלו מינה עליה אינה תרומה ואפילו הימינה למקום אחר - אינה תרומה.

עירם ארבעת רבעים בפני עצמן והמצו, וארבעת רבעים בפני עצמן וערכו. אם התרו בו משום אוכל טבל - אינו לוקה, משום האוכל חמין בפסח - לוקה, אסור חמור חל על אסור קל ואין אסור קל

הל על אפור המור. אבל אם ערבך ואחר כך המצו, אם התרו בו משום האוכל טבל – לוקה. משום האוכל המין בפסח – לוקה, אפור המור הל על אפור קל, ואין אפור קל הל על אפור המור.

[דף ט"ז ע"א]

עשה פרי והשתתחה לו ומרחה, ואחר כך אכלו, אם התרו בו משום האוכל טבל – אינו לוקה. משום האוכל עבודה זרה – לוקה. אפור המור הל על אפור קל, ואין אפור קל הל על אפור המור. אבל אם מרחה ואחר כך השתתחה לו, אם התרו בו משום אוכל טבל – לוקה. משום עבודה זרה – לוקה, אפור המור הל על אפור קל, ואין אפור קל הל על אפור המור.

רבי בון בר חייה בעי: האוכל תרומת המין בפסח, למי הוא משלם? תפלוגתא דרבי יוחנן ודרבי שמעון בן לקיש, דאיתפלגו, הגזול תרומה מאבי אמו כהן, רבי יוחנן אמר: משלם לשבט. רבי שמעון בן לקיש אמר: משלם לעצמו. אמר רבי מנא קומי רבי יוסה: מסתברא יודה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן בהמש שהוא משלם לשבט. אמר ליה: אוף אנא סבר בן, שכן תרומה טמאה אפרה לשבט. אתא רבי יוסה בן רבי בון בשם רבי אהא: אפלו עליה פליגי.

רבי יוסה בעי: הנהגה מן התקדש פחות משנה פרוטה, מהו שיהא חייב בתשלומין? אמר ליה נישמעניה מן הדא: – "ואת אשר הטא מן הקדש ושלם" (ויקרא ה, טז) – פרט לפחות משנה פרוטה. אית תנאי תני, לרבות לתשלומין. מאן דאמר פרט לפחות משנה פרוטה לתשלומין לקרבן. מאן דאמר לרבות בתשלומין,

כמה דתימר תמן פחות משנה פרוטה, מזיד אף על פי שאינו משלם המש ואשם ושלם לשבט, ואמר אוף הכא בן.

אמרין חבריא קומי רבי יוסה:

[דף ט"ז ע"ב]

ולאו מתניתא היא? האוכל תרומת המין בפסח שוגג משלם קרן והמש, מזיד פטור מן התשלומין ומדמי העצים. אמר לון: תמן אינו ראוי להשלים עליה, ברם הכא ראוי להשלים עליה.

שוגג בתרומה ומזיד בהמין. שוגג בתרומה ומזיד בנזיר. שוגג בתרומה ומזיד ביום הכפורים: אין תיפתרינה לשני דברים נחא ואין תיפתרינה לדבר אחד – מחלקת רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש:

מסכת נגעים פרק רביעי

א. רבי עקיבא אומר: שער צהב הארוך – טהור, ולא עוד, אלא שהוא מציל מיד שער צהב דק והפסיון. ואיזו שיעורו? רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: הטמא בשער לבן – טהור בשער צהב. והטהור בשער לבן – טמא בשער צהב. היו בו שתי שערות צומחות – הרי אלו מצילות: מכנסות ומפזרות, מבצרות ושאין מבצרות. אבל משירת – אינה מצלת אלא אם כן היתה מבצרת. היו בו שתי שערות, אחת צומחת ואחת משירת – הרי אלו מצילות מכנסות ומפזרות. היו בו שתי שערות – אחת צהבה ואחת משירת. נולד זוג לצהבה – טמא, לצומחת או למשירת – טהור, ואם מגלח את הנתק, אפלו נזיר – תגלחתו בכל אדם, ותגלחתו בכל דבר. הסגירו ולא גלחו – הרי זה מסגר:

ב. נתק וחוט יוצא הימנו, שני נתקין וחוט יוצא מזה לזה, אם יש בו רחב שתי שערות – זוקקין ליטמא בשער צהב דק, והפסיון להציל בצמוח, אבל במשיר – אינו מציל עד שיהא בו רחב כגריס: רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: כשם שאינו מציל במשיר עד שיהא בו רחב כגריס, כך אין זוקקין לטמא בשער צהב דק והפסיון להציל בצמוח, עד שיהא בו רחב כגריס:

ג. נתק בתוך נתק – מסגיר את הפנימי ופותר את החיצון, רבי יהודה בן נקוסא אומר משם רבי שמעון: כל נתק שהחליט בשער צהב דק ובפסיון והלכו להן – אינו עלול לשמש טמאה עולמית. נתק כגריס בראשו או בזקנו – יסגיר. עמד בו שבעה אָחד – נותנין לו שבעה שני, עמד בו שני שבעות – יפטר אחר הפטור. נולד בו שער צהב דק – טמא. נולד לו שער שחור, או שפנס שער שחור מן הצד – טהור. הלך שער שחור מן הנתק, והניח שער צהב במקומו – טהור. ולא עוד שהוא טהור, אלא שמציל מיד שער צהב דק ופסיון הבאים אחר כך:

ד. נתק כגריס בראשו ובזקנו בסוף שבעה ראשון או בסוף שבעה שני, ונולד לו שער צהב דק – טמא, ונולד לו שער שחור או שפנס שחור מן הצד – טהור. הלך שער שחור מן הנתק, והניח שער צהב במקומו – טהור. ולא עוד שהוא טהור, אלא שמציל מיד שער צהב דק ופסיון הבאים אחר כך:

ה. נתק כגריס, בראשו ובזקנו, בסוף שבעה ראשון או בסוף שבעה שני, כנס שער שחור מן הצד – טהור. חזר נתק – טמא משום פסיון. נתק כגריס, בראשו או בזקנו – יסגיר. נתק ראשו או זקנו בלו, בין מתוך החלט בין מתוך ההסגר – טהור משום פריחה, ואחר הפטור – טמא משום פסיון. הבא בלו נתק בראשו או בזקנו – יסגיר. עמד בו שבעה אָחד – נותן לו שבעה שני. עמד בו שני שבעות – יפטר. אחר הפטור נולד לו שער צהב דק – טמא. נולד בו שער שחור, בין באמצע ובין מן הצד – טהור. הלך שער שחור והניח שער צהב במקומו – טהור. ולא עוד שטהור, אלא שמציל מיד שער צהב דק והבא אחר כך. הבא אחר כך, בסוף שבעה ראשון או בסוף שבעה שני נולד לו שער צהב דק – טמא. נולד לו שער שחור, בין מן האמצע ובין מן הצד – טהור. הלך שער שחור והניח שער צהב במקומו – טהור. ולא עוד שהוא טהור, אלא שמציל מיד שער צהב דק:

ו. הבא אחר הנתק, הבא בלו נתק – יסגיר, בסוף שבעה ראשון ובסוף שבעה שני נולד לו שער שחור מן הצד – טהור. חזר ונתק – טמא משום פסיון. שתי שערות צומחות או משירות, אחת בראש ואחת בזקן, וכן שתי שערות צהבות אחת בראש ואחת בזקן – אין מצטרפות:

ז. הקרחת והגבחת – שתיהן סימן אחת, ושתיהן טמאה אחת. ולמה נחלקו? שאין מצטרפות זו עם זו. ואי זו היא קרחת, ואי זו היא גבחת? מן הקדקוד ושופע לאחוריו – זו היא קרחת. מן הקדקוד ושופע לפניו –

זו היא גבחת. התלישות שבראש וזקן - הרי הן כעור בשר לכל דבר:

ח. זקן האשה זקן הסרים שלא העלו שער - הרי הן כעור הבשר לכל דבר. משהעלו שער - הרי הן כזקן לכל דבר:

ט. נמצאת אומר: הראש מטמא בחמשה מיני נגעים, עד שלא העלה שער - טמא משום עור הבשר. העלה שער ונתק - טמא משום נתקין. נקרח - טמא משום קרחת. נעשה שחין - טמא משום שחין. נעשה מכוה - טמא משום מכוה. הקרחת, והגבחת, והנתקין, השחין, והמכוה, ועור הבשר - אין מצטרפין זה עם זה, ואין פושין מזה לזה. ואיזהו ראש ואיזה זקן? מן הפרק של לחי ולמעלה - זה הוא הראש. מן הפרק של לחי ולמטה - זה הוא זקן. מלפניו מותח את החוט מאזן לאזן, כל שמן החוט ולמעלה - הוא הראש, מן החוט למטה - זה הוא הזקן. מאחוריו - מפיקא של פרקא ולמעלה - זה הוא הראש. מפיקא של פרקא ולמטה, אף על פי שהוא מגדל השער - הרי הוא כעור הבשר לכל דבר. מלפניו, מחליה של גרגרת ולמעלה - זה הוא זקן. מחליה של גרגרת ולמטה, אף על פי שהוא מגדל את השער - הרי הוא כעור הבשר לכל דבר. אלו סימני הראש ליטמא בנתקין, ובקרחת ובגבחת משום "תער לא יעבר ראשו", אבל על הזקן - אין חיב אלא על שבלת של זקן בלבד:

מסכת נגעים פרק חמישי

א. הלבדין והעורות והאהלין - הרי אלו מטמאין בנגעים. צמר הגמלים צמר הרחלים שטרפן זה בזה. רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון אומר: הואיל וספק נגעים להקל, מחצה על מחצה - טהור:

ב. כל הבגדים, בין צבועין בידי אדם ובין צבועין בידי שמים - אין מטמאין בנגעים. השתי והערב והעורות - כיוצא בהן. וכל הבתים בין צבועין בידי אדם ובין צבועין בידי שמים - מטמאין בנגעים; דברי רבי

מאיר. רבי יהודה אומר: כל הבגדים, בין צבועין בידי אדם ובין צבועין בידי שמים - אין מטמאין בנגעים. וכל העורות והבתים, בין צבועין בידי אדם ובין צבועין בידי שמים - מטמאין בנגעים. רבי שמעון אומר בהם שלש מדות משום רבי עקיבא: כל הבגדים, בין צבועין בידי אדם ובין צבועין בידי שמים - אין מטמאין בנגעים. וכל הבתים, בין צבועין בידי אדם בין צבועין בידי שמים - מטמאין בנגעים. והעורות, צבועין בידי שמים - מטמאין בנגעים. בידי אדם - אין מטמאין בנגעים:

ג. בגד ששתיו צבוע וערבו לכן, ערבו צבוע ושתיו לכן - הכל הולך אחר הערב. ובכפרים ובכסותות - אחר השתי. וזה וזה - הולכין אחר הנראין: בגד ששתיו סריקון וערבו צמר. ערבו סריקון ושתיו צמר - אין מטמאין:

ד. הסגירו בכחצי גריס ירקרק, וכחצי גריס אדמדם, ולסוף שבוע בא ומצאו בכגריס ירקרק, או כגריס אדמדם, הסגירו כגריס ירקרק או כגריס אדמדם, ובסוף שבוע בא ומצאו בכחצי גריס ירקרק וכחצי גריס אדמדם - נותן לו שבוע שני. ורבי יהודה אומר: יראה כתחלה. הסגירו בכגריס ירקרק, ובסוף שבוע בא ומצאו כסלע אדמדם, או שהסגירו כגריס ובסוף שבוע בא ומצאו כסלע ירקרק - הרי זה ישרף. רבי יהודה אומר: יראה כתחלה:

ה. הבא כלו נגע - יסגיר. עמד בו שבוע אחד - נותן לו שבוע שני. עמד בו בשני שבועות או שכנס בסוף שבוע אחד ופשה בשבוע שני - הרי זה ישרף. נגע כגריס ובסוף שבוע פשה בכלו - הרי זה ישרף. הכהה בתחלה למראה שני, רבי יהודה אומר: יכבס ויסגיר, וחכמים אומרים: אין זקוק לו. בסוף שבוע ראשון למראה שני - יכבס ויסגיר. סוף שבוע שני, למראה שני - קורעו וצריך מטלית. רבי נחמיה אומר: אין צריך מטלית. למראה השלישי - טהור. העומד והפהה, למראה שני בסוף שבוע ראשון

יב. חמר בטמאת מת מטמאת נגעים, שהכל מטמא במת, ואין הכל מטמא בנגעים, חבורן לטמאת מת, ואין חבורן לטמאת נגעים: חמר בנגעים, שהנגעים נוהגים בעצים ובאבנים ובעפר ובשתי ובערב, מה שאין כן בטמאת המת:

יג. בגד שנראה בו נגע בראשו אחד, ובסוף השבוע נראה בראש השני - טמא משום פסיון, ובעורות - פושה מצד זה לצד זה. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר: חמת ותמל שנראה בהן נגע - מושבין כדרךן ורואה את נגען. רבי אליעזר בן יעקב אומר: הברסין, והברדסין, והפמילאוש, והחמולות, והלכדין, והסגוסין, והפרים, והקסות - אין מטמא בנגעים עד שיראו בארוג ובמוכין: בגד המסגר שצבעו, או שמכרו לנכרי - טהור. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: הרי הוא כהסגירו: בגד המסגר שקצצו, עשאו מטלית שהן פחות משלש על שלש, והיה בהן אחת שיש בה שלש על שלש, ונראה נגע בזו שהיא שלש על שלש - היא טמאה בלבד. ורבי אלעזר ברבי שמעון אומר: כלם ישרפו:

מסכת נגעים פרק שישי

א. בית המנגע - לא היה ולא עתיד להיות. למה נכתב? אלא דרש וקבל שכו. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: מקום היה בתחום עזה, והיו קורין אותו 'חורבתא סגירתא'. רבי שמעון איש כפר עכו אומר: מקום היה בגליל והיו מצינין אותו, שהיו אומרים אבנים מנגעות היה בו, וירושלים אינה מטמאה בנגעים. אומר רבי יהודה: אני לא שמעתי אלא בבית המקדש בלבד:

ב. ואינה מביאה עגלה ערופה, ואין מודדין ממנה לחלל, ואינה נעשית עיר הנדחת. רבן גמליאל אומר: אף אין נעשה בה בן סוור ומורה, שנאמר (דברים כא, כ): 'והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקמו' - פרט לירושלים שהיא של כל ישראל. אין מלינין

ובסוף שבוע שני הלק לו - מכבסו והוא טהור. חזר לביתו - טהור. חזר לנגע, בין למראיו בין לשאין מראיו - יראה בתחלה:

ו. הטולה מן הטהור במסגר ונראה נגע בכגד - מציל את המטלית. נראה במטלית - שורף את הכגד, והמטלית תשמש עצמה בסימנין. פשה המטלית - זה וזה ישרף:

ז. הטולה מן המסגר בטהור ונראה נגע בכגד - שורף את המטלית. נראה במטלית - כגד הראשון ישרף, והמטלית - תשמש את עצמה בסימנין, וטעונין שרפה באחרונה. פשה המטלית - זה וזה ישרפו:

ח. שני בגדים המסגרין שנשלו מטלית מזה וטלה על זה, מטלית מזה וטלה על זה, ונראה נגע באחד מהן - הוא ומטליתו - ישרף. נראה באחד מן המטלית - בלן ישרפו:

ט. קיטי שיש בה פספסין צבועין ולבנים - פושין מזה לזה. ורבי נחמיה אומר: לעולם אין מטמאין בנגעים, עד שיהא באחד מן הלכן שלה שלש על שלש. הליצן שבפקעת - מצטרפין זה עם זה, ופושין מזה לזה:

י. שני דפי חלוק - מצטרפין זה עם זה, ופושין מזה לזה. אמר רבי נחמיה: במה דברים אמורים? בזמן שהן על גבי קירס, אבל פצען תפרין ועשאן אחד - אין מצטרפין זה עם זה, ואין פושין מזה לזה. והמסכת הפרוטה - הרי זה מצטרפת. רבי שמעון אומר: אם היתה מקפלת ומנחת, או שהיתה רצופה ככרים וכסתות - מצטרפת, ואם לאו אין מצטרפת: שתי, כל זמן שהיא עתיד לארג - חבור. גמר מלארג - אין טמא עד מקום שהיא עתיד לפצע:

יא. בגד שנראה בו נגע ועשאו שתי, שתי ועשאו בגד - יראה מתחלה. נראה נגע בנימין - הסדין טהור. פשה מנימה לנימה, מנימה לסדין - הנימין טמאה והסדין טהור. וכשהוא שורף את הכגד - שורף את הנימין עמו:

כהן ואמר לו: "בני! צא", ופשפש בעצמוך וחזרו בך, שאין הנגעים באין אלא על לשון הרע, ואין המקום דן אלא בהתראה. חזר בו - טעון חליצה, ואם לאו - טעון נתיצה. ואחר כך באין על בגדיי. חזר בו - טעון קריעה, ואם לא - טעון שרפה. אחר כך באין על גופו. חזר בו נטהר, ואם לאו (ויקרא יג, מו): "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו". רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: אף על גסות הרוח נגעים באין, שכן מצינו בעזריהו:

ז. עפר שבין אבן לחביתה ונראה לתוך הבית - היה קולף עמו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף מקרקע הבית. היה נוטל את העפר שלש אצבעות, שנאמר (ויקרא יד, מא): "ואת הבית יקצע מבית סביב". רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: הכהה בשני והולך לו, קולפו וטעון צפורין. בית שנראה נגע במזרחו וחצצו, וחזר ונראה במערבו - נדון כבית אחד. חצצו ונראה במזרחו, חזר ונראה במערבו - נדון כשני בתים. נראה נגע בין נסר לכתל, ובין יריעה לקורות - אין נזקק לו. סלקו - הרי הוא כקמט שנפשט, וכבית סתרים שנתגלה:

ח. חמר בחליצה מבנתיצה, ובנתיצה מבחליצה. חמר בחליצה, אבן שבזוית, בזמן שהוא חולץ - חולץ את כלה, בזמן שהוא נותץ - נותץ שלו ומניח את של חברו. חמר בנתיצה, נותץ את האבנים שיש בהן נגע ואת שאין בהן נגע, ובחליצה אינו חולץ אלא אבנים שיש בהן נגע. אלו ואלו מטמאין במגע ובמשא, ואין מטמאין באבן מסמא, ומשתלחות חוץ לכל עיר למקום טמא, ואף על פי שפונה משם אבנים - מקומן טמא: בית המסגר שנשרו ממנו אבנים - טהורות. שני בתים מסגרין, שנשל אבן מזה ובנה בזה, ונראה נגע באחת מהן - היא טמאה בלבד. ורבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אבנים כמטלית:

בה את המת, ואין צוברין בתוכה עצמות אדם, ואין משפירין בתוכה בתים, ואין נותנין בתוכה מקום לגר תושב, ואין מקימין בה קברות חוץ מקברי בית דוד וקבר חלדה הנביאה, שהיו שם מלמות הנביאים הראשונים. ואין מקימין בה אשפתות, ואין עושין בה גנות ופרדסים, חוץ מגנת ורדים שהיה שם מימות נביאים הראשונים. ואין עושין בה כבשונות, ואין מוציאין ממנה זיזין וגזוטראות לרשות הרבים:

ג. בית הכנסת ובית האשה ובית השתפין - הרי אלו מטמאין בנגעים. בית העגיל העשוי כשוכך, דיגון, טריגין, ופנטיגין - אין מטמאין בנגעים. בית שהוא בנוי על ארבע קורות - אין מטמאין בנגעים. על ארבעה עמודים - מטמאים בנגעים. בית שהוא בנוי מלמטה סלע ולמעלה בנץ, מלמטה אבנים ומלמעלה לבנים - מטמאין בנגעים. בית שבים - מטמאין בנגעים. בית מצדו אחד עובד כוכבים וצדו אחד ישראל, צדו אחד בארץ וצדו אחד בחוצה לארץ - אין מטמאין בנגעים. הבית שבספינה - אין מטמאין בנגעים:

ד. עצים כדי לתן תחת השקוף, רבי יהודה אומר: כדי לעשות סנדל לאחורי השקוף. עפר - כדי לתן בין פצים לחברו, ובין אבן לחביתה. וכמה הוא שעור אבנים? משוי שנים; דברי רבי שמעון בן אלעזר:

ה. היציע, והאבוס, והמגרה - אין מטמאין בנגעים, ואין מצטרפין עם הנגעים, ואין הנגע פושה לתוכו. וכשהוא נותץ את הבית - אין נתיצין עמו. העצים והאבנים והעפר - מטמאין ומצטרפין עם הנגעים, והנגע פושה לתוכן, וכשהן נותצין את הבית - נותצין עמו:

ו. כיצד ראית הנגע? בא אצל כהן, ואמר: "כנגע נראה לי בבית". ספק יש בו כשני גריסין, ספק אין בו, ספק ירקרק שבירקין ואדמדום שבאדמים, ספק אינו - טהור, ואומר לו הכהן: "בני! צא". היה בא אצל

מִסְכַּת נְגָעִים פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. הָבָא כָּלֹּ נֹגַע - יִסְגֵּר. עֹמֵד בּוֹ שְׁבוּעַ אֶחָד - נוֹתֵן לוֹ שְׁבוּעַ שְׁנַי. עֹמֵד בּוֹ שְׁנַי שְׁבוּעוֹת, אוֹ שְׁכַנְס וּפְשָׁה בְּסוֹף שְׁבוּעַ - הָרִי זֶה חוֹלֵץ אֶת כָּלֹ. נֹגַע כְּשֵׁנִי גְרִיסִין בְּסוֹף שְׁבוּעַ וּפְרַח בְּכָלֹ - הָרִי זֶה חוֹלֵץ אֶת כָּלֹ. אֵין מְחִיבִים אוֹתוֹ לְבָנוֹת אַחַר תַּחְתּוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֶפְלוּ נִרְאָה בּוֹ נֹגַע בְּרוּחַ אַחַת - הָרִי חוֹלֵץ אוֹתָהּ הַרוּחַ, וְאֵין מְחִיבִים אוֹתוֹ לְבָנוֹת אַחֲרַת תַּחְתּוֹ. אִם בָּנָא וְאַחַר כֶּף נִרְאָה בּוֹ נֹגַע - יִרְאָה כַּתְּחִלָּה. אֵין הַבֵּית נִתֵּץ, אֶלָּא הַחוּזָר אַחַר חֲלִיצָה בְּלִבָּד:

ב. בֵּית הַנְּתוּץ, מְצִיל עַל הַעֲצִים וְעַל הָאֲבָנִים וְעַל הָעֶפֶר שֶׁהֵבִיא לוֹ מִשְׁבָּנָא, וְאֵין מְצִיל, לֹא עַל הַעֲצִים, וְלֹא עַל הָאֲבָנִים, וְלֹא עַל הָעֶפֶר שֶׁבָּנָא עִמּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְלַבֵּן הַבְּנוּי עַל גִּבּוֹ - נוֹתֵץ עִמּוֹ. אֲבָנֵי עֲצִי וְעֶפְרֵי - מִטְּמֵאִין בְּכֹזֵית. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲסִמָּא אוֹמֵר: כִּמָּה שָׁהֵן. עֶפֶר שֶׁרִפְתָּן - מִטְּמֵאִין בְּבִיָּאָה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַהֵר:

ג. הַמְּאָהִיל יָדָיו עַל הָאֲבָן הַמְּנֻגָּעַת, בֵּין מְלַמְעֵלָה וּבֵין מְלַמְטָה - טְהוֹר. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַמֵּא. כֶּכֶר תְּרוּמָה לְכַרְךָ בְּסִיב אוֹ בְּנֵיר, וְנִתּוּן עַל גְּבִי אֲבָן הַמְּנֻגָּעַת, בֵּין מְלַמְעֵלָה בֵּין מְלַמְטָה - טְהוֹר. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַמֵּא: הַמְּכַנֵּס יָדוֹ לְבֵית הַמְּנֻגָּע, וְנֹגַע בּוֹ מִבְּפָנָיו; רַבִּי מְטַמֵּא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַהֵר, עַד שֵׁיכְנִיס רְאִישׁוֹ וְרַבּוֹ לְתוֹכוֹ. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה מְטַהֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה:

ד. בֵּית הַמְּסַגֵּר - טַמָּא מִתּוֹכוֹ. וְהַמְּחַלֵּט - מְאַחֲזָרְיוֹ וּמִתּוֹכוֹ, וְזֶה וְזֶה - מְטַמֵּא בְּבִיָּאָה, וְאֲבָנִים שֵׁשׁ בֶּהֶן נֹגַע - מְטַמֵּאוֹת מְאַחֲזָרְיָהֶן:

ה. בֵּית שֶׁהוּא מְסוּף עַל גְּבִי בֵּית הַמְּנֻגָּע, וְכֵן אֵילָן שֶׁהוּא מְסוּף עַל בֵּית הַמְּנֻגָּע, נִכְנַס לְחִיצוֹן - טְהוֹר. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲבָן אַחַת מִמֶּנּוּ מְטַמֵּא בְּבִיָּאָה, כָּלֹ - אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּבִיָּאָה. טְמֵא עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן וְטְהוֹר עוֹבֵר תַּחַת הָאֵילָן - טְמֵא. טְהוֹר עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן

וְטַמֵּא עוֹבֵר - טְהוֹר, וְאִם עֹמֵד - טַמָּא. וְכֵן בְּאֲבָן הַמְּנֻגָּעַת, הַטְּהוֹר עוֹמֵד וְנוֹזְקוֹ אֲבָנִים מְנֻגָּעוֹת תַּחַת הָאֵילָן - טְהוֹר, וְאִם נָחוּ - טַמָּא, שְׁנַאֲמַר (וַיִּקְרָא יֵג, מו): "מוֹשְׁבוֹ טַמָּא":

ו. טְלִית טְמֵאָה שֵׁשׁ בֶּהּ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ וְאֵין בּוֹ כְּזִית, וְהַכְּנִיס רַבָּה לְבֵית טְהוֹרָה - טְמֵאָתוֹ. וְרַבִּי נַחְמִיָּה מְטַהֵר עַד שֵׁיכְנִיס אֶת כָּלָה. וְטְהוֹרָה שֶׁהַכְּנִיס מִמֶּנָּה שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ לְבֵית טַמָּא - נְטַמֵּאָה. רַבִּי נַחְמִיָּה מְטַהֵר עַד שֵׁיכְנִיס אֶת רַבָּה. וְטְמֵאָה שֶׁהַכְּנִיס מִמֶּנָּה אֶפְלוּ כְּזִית לְבֵית טְהוֹר - טְמֵאָתוֹ:

ז. הַמְּכַנֵּס רְאִישׁוֹ וְרַבּוֹ לְבֵית הַמְּנֻגָּע - טְמֵאָה. כְּלִי חֵרֶס שֶׁהַכְּנִיס אֶוִירוֹ לְבֵית הַמְּנֻגָּע - טַמָּא. הַסַּפְסָלִין וְהַקַּתְדָּרוֹת שֶׁהַכְּנִיס רַבֵּן לְבֵית הַמְּנֻגָּע - טַמֵּאִים:

ח. מִי שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמְּנֻגָּע, וְכָלְיוֹ מְקַפְּלִין וּמְנַחִים עַל כַּתְּפָיו, וְסַנְדְּלָיו וְטַבְּעוֹתָיו בְּקַמְצוֹ, וְהַכְּנִיסוֹן, הוּא וְהֵן - טַמֵּאִין מִיָּד, וְאִם הָיָה מְלַבֵּשׁ בֶּהֶן - טְהוֹרִין עַד שֵׁיִשְׁהָא בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס. הִיָּה עוֹמֵד בְּפָנָיו, וּפְשָׁט יָדוֹ לְחוּץ, וְנִתְּן לוֹ חֲבֵירוֹ סַנְדְּלוֹ וְטַבְּעוֹתָיו בְּאֶצְבְּעוֹתָיו, הוּא וְהֵן - טַמֵּאִין מִיָּד, שְׁאִם מְלַבֵּשׁ בֶּהֶן - טְהוֹר, עַד שֵׁיִשְׁהָא בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס. הִיָּה עוֹמֵד בְּחוּץ, וְסַנְדְּלָיו בְּרוּגְלָיו וְטַבְּעוֹתָיו בְּאֶצְבָּעוֹ, וּפְשָׁטוֹן לְפָנָיו, רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא מִיָּד, וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: עַד שֵׁיִשְׁהָא בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס. אֲמַר לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: מַה אִם בְּזָמַן שְׁכָל גּוֹפּוֹ טַמָּא, לֹא טַמֵּא אֶת מַה שֶׁעָלָיו עַד שֵׁיִשְׁהָא בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס, בְּזָמַן שֶׁאֵין כָּל גּוֹפּוֹ טַמָּא, אֵינוֹ דִּין שְׁלֹא יְטַמֵּא מַה שֶׁעָלָיו עַד שֵׁיִשְׁהָא בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס! אֲמַר לְהֵן רַבִּי יְהוּדָה: מְצִינוּ שִׁפְיָה כַּח הַטְּמֵא לְהַצִּיל מִכַּח הַטְּהוֹר:

ט. יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִין טְמֵאָה וּמְצִילִין בְּגָדִים בְּבֵית הַמְּנֻגָּע. וְהַבְּהֵמָה וְהָעוֹבֵדִי כּוֹכְבִים - אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה, וְאֵין מְצִילִין בְּגָדִים בְּבֵית הַמְּנֻגָּע:

י. וְכִמָּה הוּא פָּרֶס? חֲצִי כֶּכֶר מְשֻׁלָּשׁ לְקַב, מִסִּב וְאוּכַל בְּלַפְתָּן בְּאֲכִילָה בִּינוּנִית שֶׁל כָּל

טו. חמר באדם מה שאין בבתים, ובבתים שאין באדם. שבאדם: סימן טמאה לטמא בשער לכן ובמחיה, ומטמא בתחלה, ולטמא בארבע מראות זו על גבי זו, ולטמא בפיתו, ומטמא בכגרים, ומטמא בארץ ובחוצה לארץ, ותיב בקרבן מה שאין בן בבתים. חמר בבתים: שהעומד שני שבועות בבתים - טמא, והפסיון הרחוק בבתים - טמא, והפורח בבתים - טמא, ומשתלח חוץ לכל עיר ואדם אלא חוץ לעירות חומה, ואין להן טהרה מטמאתן. הלוקח בית מן הנכרי - יראה כתחלה, מה שאין בן באדם:

טז. חמר בבגדים שאין בבתים, ובבתים שאין בבגדים. חמר בבגדים, שהעומד שני שבועות בבגדים - ישרף, והפושה בראשון - ישרף מיד, ומטמא כגרים, ומטמא בשתי וערב, מה שאין בן בבתים. חמר בבתים, שבבתים נזקקה להן שלשה שבועות, ומטמא צבועין, וטעונין צפורין, מה שאין בן בבגדים:

מסכת נגעים פרק שמיני

א. אין מצורע מטהר מצורע אחר, אבל נשאל הוא על הטמאה ועל הטהרה. הכל כשרין לטהר את המצרע, ואפלו זב, ואפילו טמא-מת. וכשם שמצוה לטהר - כך מצוה לטמאין. וכהן שטמא - מצוה לטהר, שגאמר (ויקרא יג, ט): "לטהרו או לטמאו", בארץ ובחוצה לארץ:

ב. אזוב הכשר לחטאת - כשר למצרע. הוזה בו לחטאת - כשר למצרע. רבי אליעזר אומר: "עץ ארז ואזוב ושני תולעת" (ויקרא יד, מט) האמור בתורה - שלא נעשתה בהן מלאכה:

ג. אומר רבי יהודה: שפתי היתה, והלקתי אצל רבי טרפון בביתו, אמר לי: 'יהודה בני! הן לי סנדלי', ונתתי לו. פשט ידו לחלון ונתן לי מקל. אמר לי: 'בני! בזו טהרתי שלשה מצרעים', ולמדתי בה שבע הלכות, שהן של ברוש, וראשה טרוף, ארקה אמה, ועביה כרביע כרע המטה:

אדם. ושלשה שעורין היה רבי אליעזר אומר בו: שתי ידות ממנו כמזון שתי סעודות לערוב, חציו נקרא פרס לאכול בבית המנגע, וחציו ממנו נקרא חצי פרס לפסל את הגויה:

יא. מצורע שנכנס לבית, כל הכלים ששם - הרי אלו טמאין מיד. אומר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שנכנס ברשות, אבל נכנס שלא ברשות, כל הכלים ששם - טהורים עד שיששה כדי הדלקת הנר. כלים התלוין בכתל למעלה מעשרה טפחים - טהורין; דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר: למעלה מארבע אמות. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: כלים הטמונין בקרקע הבית למטה משלש אצבעות - טהורין. רבי יהודה אומר: השדה ותבה ומגדל שבבית המנגע, אף על פי שהן מכסין, כלים שבתוכן - טמאים:

יב. הבור והדות שבבית המנגע, אף על פי שמגלים - כלים שבתוכן טהורים. רבי יוסי אומר: כל המציל בצמיד פתיל שבאהל המת - מציל מכסה בבית המנגע. כל המציל מכסה באהל המת, אפלו מגלה בבית המנגע - טהור. רבי מאיר אומר: בית המנגע כאהל המת, המציל בצמיד פתיל באהל המת - מציל בצמיד פתיל בבית המנגע, וכל המציל מכסה באהל המת - מציל מכסה בבית המנגע:

יג. חמר באדם מה שאין בבגדים, וחמר בבגדים מה שאין באדם. חמר באדם: שבאדם סימני טמאה לטמא בשער לכן ובמחיה, ולטמא בתחלה, ולטמא בארבע מראות, זו על גבי זו, ולטמא בפיתו, ותיב קרבן, וטעון צפורין, מה שאין בן בבגדים:

יד. חמר בבגדים, שהעומד בשני שבועות בבגדים - טמאים, והפסיון הרחוק בבגדים - טמאין, והפורח בבגדים - טמאין, ומשתלחין מכל עיר, ואדם - אלא חוץ לעירות המקפות חומה, ואין להן טהרה מטמאתן. הלוקח בגד מן הנכרי - יראה כתחלה, מה שאין בן באדם:

שתיים בתחלה. שחטה שלא עץ ארו ואזוב ושני תולעת, רבי אומר: הואיל והקצה למצותה - אסורה. רבי שמעון אומר: הואיל ונשחטה שלא כמצותה - מתרת:

ט. מצורע טובל בלשכת המצרעים, וכאן עומד בשער נקנור, רבי יהודה אומר: אין צריך טבילה, שכבר טבל מבערב. אמרו לו: לא מן השם הוא זה, אלא כל הנכנס לעזרה, היה טובל, ומביא אשמו ולגו בידו, ומעמידו בשער נקנור, והכהן עומד מבפנים, ומצרע מבחוץ, ומצרע מניח ידו תחת הכבש, וכהן מניח ידו תחת ידו של המצרע, ומוליך ומביא ומעלה ומוריד, וסומך שתי ידיו עליו, ונכנס ושחט בצפון:

י. כל הסמיכות שבמקדש - תכף לסמיכה שחיתה, חוץ מזו שהיתה בשערי נקנור. כל הסמיכות שבמקדש - היו לצפונה של מזבח, חוץ מזו שהיתה בשערי נקנור, שלא יכול לכנס בעזרה עד שיזרק עליו מדם חטאתו ואשמו:

יא. הקדים עולתו לחטאתו - מה שעשוי עשוי. הקדים עולתו לאשמו - עולה לגבי מזבח וטעון נסכים, אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה. הקדים חטאתו לאשמו - תעבר צורתו ויצא לבית השרפה:

מסכת נגעים פרק תשיעי

א. אשם מצורע שנשחט שלא לשמו, או שלא נתן מדמו על גבי בהונות - הרי זה עולה לגבי מזבח וטעון נסכיו, אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה, וצריך להביא אשם אחר להכשירו:

ב. שחטו חוץ לזמנו וחוץ למקומו - תעבר צורתו ויצא לבית השרפה. היו שני כהנים מקבלין את דמו, אחד בכלי ואחד ביד, זה שקבל בכלי - מקבל תחלה, וזה שקבל ביד - מקבל אחריו. ואם שנה - כשר. זה שקבל בכלי - מקבל בימין, וזהו שקבל ביד - מקבל. ואם שנה - פסול: זה שקבל בכלי - בא וזרקו על גבי המזבח, וזה שקבל ביד -

חלוק לאחד, ושנים לארבעה, מזין ושונין משלשלין ומטהרין, בפני הבית ושלא בפני הבית, ומטהרין בגבולין.

ד. היה מביא שתי צפרים דרור, ואלו הן הדרות בעיר. רבי שמעון אומר: אלו הקפלאות. שחט את אחת מהן "אל כלי חרש על מים חיים" (ויקרא יד, ה). חפר וקברה לפניו - אסור בהנאה. טבל והזה שבע פעמים על אחורי ידו של מצורע, ויש אומרים: על מצחו. ואם הזה עליו מכל מקום - יצא. וכן היה מזה על השקוף של הבית מבחוץ, ואם הזה עליו מכל מקום - יצא. שלחה וחרזה - מתרת באכילה. וכשרה לטהר מצורע אחר, אפלו שש וחמש פעמים, מתרת באכילה, וכשרה לטהר זו במצרע אחר:

ה. רבי יוסי הגלילי אומר: ריסי עיניו אין צריך לגלח. גלח ושיר שתי שערות בתגלחתו הראשונה, וחזר וגלחן בתגלחתו שניה - לא עלתה לו שניה, אלא תגלחתו הראשונה בלבד:

ו. תגלחת של מצורע - טבילתו מעכבתו, ושאר כל מעשיו - אין מעכבין. שחיטת צפרים והזאת ותגלחתו - ביום. ושאר כל מעשיו - בין ביום ובין בלילה. אלו - באנשים. ושאר כל מעשיו - בין באנשים בין בנשים. אלו - בכהנים. ושאר כל מעשיו - בין כהנים בין בלויים בין בישראלים:

ז. מצורע - מתר בתשמיש המטה במי גמרו, ואסור בימי ספרו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אם בימי ספרו אסור, קל וחמר בימי גמרו. אמר רבי תיא: אמרתי לפני רבי, למדתני רבנו שלא היה יותם לעזיה אלא בימי חלוטו. אמר לו: אף אני כך אמרתי:

ח. שתי צפרים של מצורע שמתה אחת מהן, או שברחה, או שנעשת טרפה - יקח וזג לשניה. שחט אחת מהן, ונמצאת שניה שלא דרור, או טרפה - שתיהם מתרות, ויביא שתיים בתחלה. שחטה ומתה חברתה, או שנעשית טרפה - שתיהן אסורות, ויביא

נותן שלו לזה. ואם הזה משגיחה על אחד מהן - יצא. נתערכו אשמותיהן, זה ישחט לשם מטהר וזה ישחט לשם מטהר. מזה משגיחה על שגיחה. נתערכו חטאתיהם - זה תשחט לשם מי שהוא, וזה תשחט לשם מי שהוא. מזה אחת מן החטאות - יביאו חטאת בשתפות, ויתנה עליה ותאכל:

ז. נזרק דם של אחד מהן, ומת אחד מן המצרעין - חטאת השניה מטה. ואם שחוטטה היא - הדם ישפך ותעובר צורתה ותצא לבית השרפה. מה עושין לתקן מצורע הנשאר? זו השאלה שאלו אנשי אלכסנדריא את רבי יהושע, ואמר להן: להביא חטאת בהמה אינו יכול, שאין חטאת בהמה באה על הספק, וחטאת העוף אינו יכול, שעשיר שהביא קרבן עני לא יצא. הא כיצד? יכתב נכסיו לאחרים, ונמצא עני, ומביא חטאת העוף. אמר להן רבי יהושע: עכשיו שאלתם דבר חכמה:

מסכת פרה פרק ראשון

א. פר בן עשרים וארבעה חדש ויום אחד - הרי זה פר שלם. ורבי אליעזר אומר: נותנים לו שלשים יום אחר עשרים וארבעה חדש, שכל פרים שבתורה "בן בקר" - בן שתי שנים. "פר" - בן שלש שנים. רבי יוסי הגלילי אומר: "פרים" - בני שתיים, שנאמר (במדבר ח, ח): "ויפר שני בן בקר תקח לחטאת". רבי שמעון אומר: מה תלמוד לומר "ויפר שני"? אלא שני לראשון, מה הראשון לא נאכל - אף שני לא נאכל. אמר רבי שמעון: חטאת למה הוא דומה? לפרקליט שנכנס לרצות, רצה פרקליט ונכנס הדרון.

ב. רבי אומר: מה תלמוד לומר: "ויפר שני בן בקר תקח לחטאת"? אם ללמד שהם שנים, הרי כבר נאמר: "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה", מפני שיכול תקדים חטאת לעולה בכל מעשה, תלמוד לומר: "ויפר שני בן בקר תקח לחטאת". אי "פר שני בן בקר תקח לחטאת" כול תקדים

בא לו אצל מצורע. אם שנה - פסול. נשפך של יד - לא יתן משל כלי. נשפך של כלי - לא יתן משל יד. אם יש דם נפש - יחזר ויקבל. עד מתי מועלין בשמן? עד שיזרק את הדם. רבי שמעון אומר: עד שיזה הזאותיו. ושוין, שאסור באכילה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונותיו. הקדים מתן שמן למתן דם - ימלאנו שמן, ויתן מתן שמן אחר מתן דם. הקדים מתן בהונות למתן שבע - ימלאנו שמן, ויתן מתן בהונות אחר מתן שבע. הקדים מתן בהונות זו לזו - יחזר ויתן על גבי בהונות כסדרן:

ג. שרי השמן שבלג, היה נאכל לזכרי כהונה, ושביד - נותנו על ראש המטהר וכפר. חסר הלוג עד שלא יצוק - ימלאנו. משיצק - יביא אחר בתחלה; דברי רבי טרפון. רבי שמעון אומר: אף על פי שיצק - ימלאנו. ואם משהזה חזר הלוג - הכל מודים שייביא אחר בתחלה. נתן מקצת המתנות בפנים ונשפך הלוג - יביא לוג אחר ויתחיל בתחלה בפנים. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: יתחיל ממקום שפסק:

ד. גמר המתנות שבפנים, ונשפך הלוג - יביא לג אחר ויתן על הבהונות. נתן מקצת שבבהונות ונשפך הלוג - יביא לוג אחר ויתחיל תחלה על הבהונות. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: יתחיל ממקום שפסק. גמר המתנות של הבהונות - דברי הכל מתנות הראש אינן מעכבין. כלן אינן נאכלין חוץ מן האחרון שהוא נאכל. ורבי אלעזר ברבי שמעון אומר: כלן נאכלין:

ה. מצורע שהביא עני והעשיר או עשיר והעני - הכל הולך אחר חטאת; דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר: הכל הולך אחר האשם. רבי אליעזר בן יעקב אומר: הכל הולך אחר צפרים.

ו. שני מצרעים שנתערכו עולותיהן - זה נותן שלו לזה, וזה נותן שלו לזה. נתערכו פרדותיהן - זה נותן שלו לזה, וזה נותן שלו לזה. נתערכו לוגיהן - זה נותן שלו לזה, וזה

דברי רבי. וחקמים אומרים: מאחד בניסן לאחד בניסן, מחמשה עשר באב לחמשה עשר באב, אם נתעברה שנה - נתעברה לו.

ה. שנה האמורה בכתי ערי חומה ושתיים שבשדה אחוזה, ושש שבעבד עברי, ושאר כל השנים של בן ושל בת - כלן מיום ליום. ועולת חובה ליחיד - כשרות מיום שלשים והלאה, ואף ביום שלשים. ואם הקריב ביום השמיני - כשרות. רבי אליעזר אומר: הפסח אינו כשר אלא מיום שלשים והלאה. זה הכלל שאמרו משום רבי אליעזר: כל שנאמר בו "בן שנה" - כשר מיום שלושים והלאה. ואם הקריב מיום השמיני - כשר. בכור שנולד בו מום - שוחטין ואוכלין אותו, ואפלו בן יומו.

עולה לחטאת בכל מעשה? תלמוד לומר (במדבר ח, ח): "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה". הא כיצד? דם חטאת קדם לדם עולה, מפני שהוא מרצה. אברי עולה קודמין לאמורי חטאת, מפני שהן כליל לאשים. אמר רבי שמעון: חטאת למה היא דומה? לפרקליט שנכנס לרצות, רצה הפרקליט ונכנס דורן אחריו. רבי יוסי אומר: מה תלמוד לומר: "ופר שני בן בקר תקח לחטאת", אם ללמד שהן שנים, הרי כבר נאמר: "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה". אם בן למה נאמר: "ופר שני בן בקר תקח לחטאת", יכול תהא חטאת הלויים נאכלת? תלמוד לומר "שני" - שני לעולה. מה עולה לא נאכלת - אף חטאת לא נאכלת. פיוצא בו אמר רבי יוסי: - "הבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עלות לאלהי ישראל, פרים שנים עשר על כל ישראל, אילים תשעים, וששה כבשים, שבעים ושבעה צפירי חטאת, שנים עשר - הכל עולה לה." (עזרא ח, לה). אפשר שחטאת עולה? אלא מה עולה לא נאכלת, אף חטאת אינה נאכלת, שהיה רבי יוסי אומר: על עבודה זרה הביאום.

ג. רבי מאיר אומר: כל מקום שנאמר בתורה "עגל" סתם - בן שנה, שנאמר (ויקרא ט, ג): "ועגל וכבש בני שנה. בן בקר - בן שתי שנים, שנאמר (שם ט, ב): "קח לה עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים"; תמימים - לשנים. ותמימים - מכל מום. רבי יוסי אומר: נאמר (בראשית טו, ט): "עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש" - שלשה מן הפרים ושלשה מן האילים, ושלשה מן שעירים. שלשה מן פרים - פר הבא על כל המצות, ופר יום הכפורים, ועגלה ערופה. שלש מן אילים - אשם ודאי, ואשם תלוי, וכבשה של יחיד. שלש מן שעירים - שעירי הרגלים, שעיר של יום הכפורים, ושעיר של נשיא.

ד. "כבשים בני שנה" האמור בתורה - שלש מאות וששים וחמשה כנגד ימות החמה;

<p>16</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כ"א 21</p>	<p>6:49 נץ החמה 9:29 סו"ז קר"ש - גר"א 10:23 סו"ז תפלה - גר"א 6:44 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: ברכות מד • ירושלמי: פסחים ט • תוספתא: נגעים ד נ"ך: דברי הימים ב ג-ד • רמב"ם: שכירות יב</p>
<p>17</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כ"ב 22</p>	<p>6:48 נץ החמה 9:28 סו"ז קר"ש - גר"א 10:22 סו"ז תפלה - גר"א 6:45 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: ברכות מה • ירושלמי: פסחים י • תוספתא: נגעים ה נ"ך: דברי הימים ב ה-ו • רמב"ם: שכירות יג</p>
<p>18</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כ"ג 23</p>	<p>6:46 נץ החמה 9:28 סו"ז קר"ש - גר"א 10:22 סו"ז תפלה - גר"א 6:46 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: ברכות מו • ירושלמי: פסחים יא • תוספתא: נגעים ו נ"ך: דברי הימים ב ז-ח • רמב"ם: שאלה ופקדון א</p>
<p>19</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כ"ד 24</p>	<p>6:45 נץ החמה 9:27 סו"ז קר"ש - גר"א 10:21 סו"ז תפלה - גר"א 6:47 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: ברכות מז • ירושלמי: פסחים יב • תוספתא: נגעים ז נ"ך: דברי הימים ב ט-י • רמב"ם: שאלה ופקדון ב</p>
<p>20</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כ"ה 25</p>	<p>6:44 נץ החמה 9:26 סו"ז קר"ש - גר"א 10:21 סו"ז תפלה - גר"א 6:49 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: ברכות מח • ירושלמי: פסחים יג • תוספתא: נגעים ח נ"ך: דברי הימים ב יא-יב • רמב"ם: שאלה ופקדון ג</p>
<p>21</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כ"ו 26</p>	<p>6:42 נץ החמה 9:25 סו"ז קר"ש - גר"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 6:50 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: ברכות מט • ירושלמי: פסחים יד • תוספתא: נגעים ט נ"ך: דברי הימים ב יג-יד • רמב"ם: שאלה ופקדון ד</p>
<p>22</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>כ"ז 27</p>	<p>משפטים, שקלים, מבה"ח Sabbas Shkolim 6:41 נץ החמה 9:25 סו"ז קר"ש - גר"א 10:20 סו"ז תפלה - גר"א 6:51 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: ברכות נ • ירושלמי: פסחים טו • תוספתא: פרה א נ"ך: דברי הימים ב טו-טז • רמב"ם: שאלה ופקדון ה</p>

Candle Lighting 5:20 ודלקת הנרות

Shabbos Ends 6:51 זמן מוצש"ק

מברכים חודש אדר המולד: זונטאג ביינאכט, 30 מינוט און 10 חלקים נאך 9

אַלעס וואס אַ מענטש האט געלערנט אויף דער וועלט און ער האט נישט פארשטאנען די ריכטיגע פונדע פון דעם לימוד, וועט ער זוכה זיין עס צו פארשטיין אויף יענע וועלט.
(ספר המדות אות לימוד סימן ח')